

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด
แห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร

ชลิตา ธีรานุพัฒนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ)
คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2563

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด
แห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร

ชลิตา ธีรานุพัฒนา

คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สেনานุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ)

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สেনานุ)

..... คณบดี
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กุสุมาวลี)

____ / ____ / ____

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้ อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีใน กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	ชลิตา ธีรานุกพัฒนา
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ)
ปีการศึกษา	2563

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข 2) บทบาทของกลุ่มสมาชิกที่แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันกับระดับความสุข โดยใช้แบบสำรวจของ กัลยาณี เสนาสู (2560) ในการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ชุด และสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ชุด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน รวมถึงวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น และวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุด คือ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.255$) รองลงมาคือ ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.203$) โดยทุกปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนต่อระดับความสุขได้ร้อยละ 16.8 (adjusted $R^2 = .168$) นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรกำกับด้านสมาชิกกลุ่มส่งผลให้อิทธิพลของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุขในทางบวกสูงกว่าสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับความสุขพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ดังนั้นสิ่งที่น่าสนใจจะยกระดับ หรือพัฒนาความสุขของคนไทยควรให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ โดยส่งเสริมให้มี

การสร้างรากฐานที่ดี และมั่นคงให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาต่อยอดเองได้ในอนาคต และสามารถยกระดับความสุขให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

Title of Thesis	Factors Affecting Happiness: Comparison between Residents of a Community and Thai Rotary Club Members in Bangkok.
Author	Chalida Teeranupattana
Degree	Master of Science (Human Resource and Organization Development)
Year	2020

The purposes of this research were to study 1) factors affecting happiness 2) role of membership as a moderator of the relationship between different factors and happiness 3) association between socio-demographic factors and happiness. Data were collected via Senasu's survey (2017). The samples of this research were 200 residents of a community in Bangkok and 200 Thai rotary members club in Bangkok. The collected data were analyzed with descriptive and inferential statistics, including hierarchical regression and analysis of variance.

The results indicate that factors positively affecting happiness are quality of household economy ($\beta = 0.255$) and quality of health ($\beta = 0.203$) with p-value = 0.01. The variance of happiness can be explained by all factors at 16.8% (adjusted $R^2 = .168$). Additionally, role of membership is significant as a moderator in relation to higher influence of quality of family on happiness for the Thai rotary members club (p-value = 0.05). Further, our results indicate that differences of age, education,

occupation and household income are differently related to happiness (p -value = 0.01). Recommendations from this research are to improve sustainable happiness, policy makers should support quality of household economy and quality of health.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความอนุเคราะห์และการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนเริ่มต้นที่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่มอบทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศ.ดร.กัลยาณี สেনาสู อาจารย์ที่ปรึกษาที่สละเวลาอันมีค่ามาให้คำแนะนำในการทำวิจัยอย่างละเอียดจนเสร็จสมบูรณ์ด้วยความเอาใจใส่และทุ่มเท ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ ประธานกรรมการสอบที่ได้ให้ความรู้ในการวิจัย ตลอดจนคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมีอรรถกถาได้หมด ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน ที่กรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และช่วยตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำทำให้งานวิจัยในครั้งนี้นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลผู้อาศัยในชุมชนแออัด ขอขอบพระคุณ คุณลาวัลย์ แซ่ตั้ง นายกสโมสรโรตารีสมุทรปราการ ประจำปี 2561-2562 และผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ชุมชนแออัดที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยเข้าไปเก็บแบบสำรวจและอำนวยความสะดวกในการเก็บแบบสำรวจการวิจัย ขอขอบพระคุณสมาชิกสโมสรโรตารี และผู้อาศัยในชุมชนแออัด รวมถึง เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกท่านที่ช่วยลงเก็บข้อมูลแบบสำรวจโดยเฉพาะ คุณเพชร ใจอารีย์, คุณภัทรมมา เพ็ชรดี, คุณรัตมา สมประสงค์, คุณสุทธิดา โพธิ์นรินทร์, คุณวิริยา ธิลาสุธานนท์ และเพื่อน ๆ พี่ ๆ สาขาการพัฒนารัพยากรรมนุชย์ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำดี ๆ ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนด้านการเรียนของผู้วิจัยมาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยมีแรงสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จนสามารถผ่านพ้นมาได้ด้วยดี ตลอดจนท่านเจ้าของเอกสาร และผลงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงถึง รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ประจำคณะที่คอยดูแลให้คำแนะนำผู้วิจัย และทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ชลิตา ธีรานุกพัฒนา

มิถุนายน 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและแนวคิดในการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 คำถามการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 ความหมายและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข	10
2.2 วิธีการวัดระดับความสุข	13
2.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข.....	14
2.4 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์.....	22
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	31
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	31
3.2 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ	33
3.3 สมมติฐานในการวิจัย.....	34
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35

3.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	38
4.1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	38
4.2 ข้อมูลสถิติที่สำคัญของตัวแปร.....	44
4.3 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ	47
4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี.....	50
4.5 ผลการทดสอบกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับ.....	59
4.6 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อระดับความสุข.....	66
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	75
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	76
5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	85
5.4 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของงานวิจัยในอนาคต.....	87
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ก แบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัย	95
ภาคผนวก ข การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power	105
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว และรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนเพิ่มเติม	107
ประวัติผู้เขียน	109

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนสมาชิกในสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย.....	30
ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	36
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสำรวจ.....	39
ตารางที่ 4.2 ร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ	41
ตารางที่ 4.3 แสดงรายละเอียดของค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ.....	45
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลสถิติที่สำคัญของตัวแปรผู้ตอบแบบสำรวจ แยกตามกลุ่มสมาชิก	46
ตารางที่ 4.5 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ	47
ตารางที่ 4.6 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของผู้อาศัยในชุมชนแออัด	48
ตารางที่ 4.7 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสมาชิกสโมสรโรตารี	49
ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุข	52
ตารางที่ 4.9 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุข	53
ตารางที่ 4.10 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด.....	55
ตารางที่ 4.11 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารี	58
ตารางที่ 4.12 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข	59
ตารางที่ 4.13 การทดสอบบทบาทของระดับรายได้ในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข	60
ตารางที่ 4.14 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข.....	61
ตารางที่ 4.15 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข	63
ตารางที่ 4.16 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการทำงานกับระดับความสุข.....	64

ตารางที่ 4.17 สรุปผลการทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพ
ที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข..... 65

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยของระดับความสุขตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์..... 66

ตารางที่ 4.19 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความสุขตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ 68

ตารางที่ 4.20 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับ
ความสุข 69

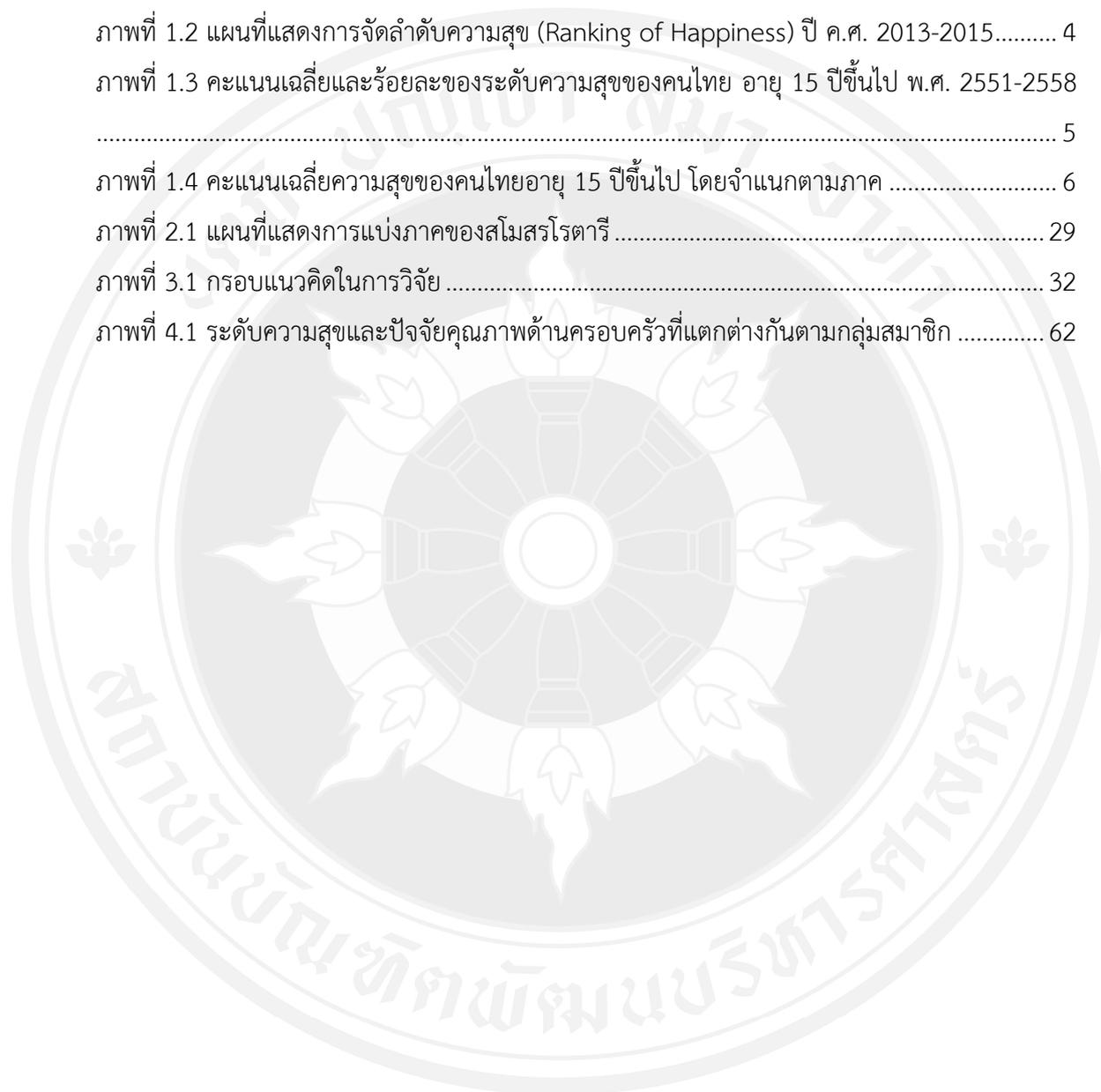
ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยของระดับความสุขตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ แยกตามกลุ่มสมาชิก 71

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 การจัดอันดับความสุข (Ranking of Happiness) ในปี ค.ศ. 2013-2015	3
ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงการจัดลำดับความสุข (Ranking of Happiness) ปี ค.ศ. 2013-2015.....	4
ภาพที่ 1.3 คะแนนเฉลี่ยและร้อยละของระดับความสุขของคนไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2551-2558	5
ภาพที่ 1.4 คะแนนเฉลี่ยความสุขของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยจำแนกตามภาค	6
ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงการแบ่งภาคของสโมสรโรตารี	29
ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	32
ภาพที่ 4.1 ระดับความสุขและปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวที่แตกต่างกันตามกลุ่มสมาชิก	62

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและแนวคิดในการวิจัย

“ความสุข” ไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ยังเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาที่จะแสวงหามาให้ตนเองทั้งนั้น ยิ่งในยุคสมัยปัจจุบันที่สังคมเต็มไปด้วยแสง สี เสียง และการบริโภคนิยมที่ได้เข้ามาบีบบทบาททำให้คนมักแสวงหาความสุขจากสิ่งที่ฉาบฉวย หรือความสุขทางวัตถุมากยิ่งขึ้น โดยคนรุ่นใหม่มักพยายามดิ้นรนแสวงหาเงินทองเพื่อนำมาหาซื้อความสุข ความสะดวกสบายต่าง ๆ ให้กับตนเอง แต่เหมือนกับว่ายิ่งดิ้นรน แสวงหากันมากเท่าไร ความสุขกลับยิ่งดูเหมือนห่างไกลไปมากเท่านั้น ทำให้ยิ่งต้องดิ้นรนไขว่คว้าเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีจุดสิ้นสุด ดังนั้นนักวิจัยในหลากหลายสาขาจึงพยายามทำการศึกษาค้นคว้า และให้ความสำคัญในเรื่องของความสุขกันมากขึ้น เพื่อหาความหมายที่แท้จริงของคำว่าความสุขว่าหมายถึงอะไร และหาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสุข

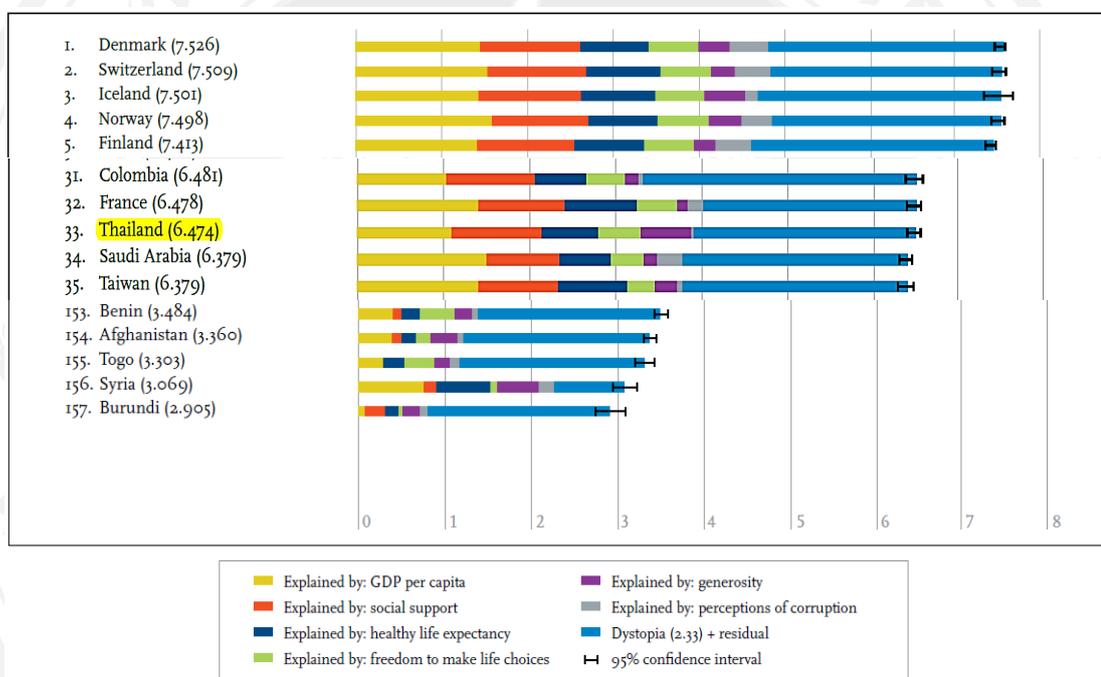
ความสุขเป็นสิ่งที่คนเราปรารถนาสูงสุดในชีวิต แต่ดูเหมือนว่าไม่มีใครที่สามารถครอบครองหรือเอื้อมถึงได้อย่างแท้จริง การนิยามความหมาย และการวัดความสุขของคนเรานั้นจึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ประเทศภูฏานเป็นประเทศแรกๆ ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับมาตรวัดความสุข โดยใช้มาตรวัดที่เรียกว่า “ความสุขมวลรวมประชาชาติ” (Gross National Happiness: GNH) ที่ให้ความสำคัญในเรื่องความสุขของประชาชนในประเทศมากกว่าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ มาเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงความสุขของคนในประเทศ มาตรวัดนี้ถูกคิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยพระมหากษัตริย์แห่งภูฏานพระองค์ที่ 4 สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก เป็นแนวคิดที่ยึดค่านิยมทางด้านจิตวิญญาณตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยคำนึงถึงความเป็นองค์รวมทั้งหมดด้วยการพิจารณามิติทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และด้านการปกครองที่ดี ซึ่งไม่ได้มองเพียงแต่ด้านของการพัฒนาเชิงวัตถุ หรือด้านทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวอย่างที่โลกตะวันตกได้นำมาตรวัดผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) มาใช้วัดความเจริญก้าวหน้า และความมั่งคั่งทางสังคม ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศที่มีค่าจีดีพีสูง ๆ ประชากรของประเทศจะมีความสุขไปตามค่าของจีดีพีที่เพิ่มขึ้น หลากหลายประเทศที่มุ่งจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ประเทศของตนก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีความกินดีอยู่ดีนั้น ทำให้ประชากรในประเทศ

ต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้น เครื่องเครียดเพิ่มมากขึ้น สุดท้ายก็ต้องหาวิธีบรรเทาความเครียดกันต่าง ๆ นานา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่มุ่งสร้างให้มีค่าจีดีพีสูง ๆ นั้น แทนที่ประชากรจะมีความสุขเพิ่มมากขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่าการสร้างค่าจีดีพีให้สูง ๆ เป็นตัวเร่งที่ทำให้ประชากรมีความทุกข์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นประเทศภูฏานจึงประกาศว่าจะทำให้ความสุขมวลรวมประชาชาติเป็นดัชนีชี้วัดในการพัฒนา แทนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ซึ่งในปัจจุบันแนวคิดนี้ก็เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นในสังคม ไม่เว้นแม้แต่วิทยาศาสตร์ก็หันมาสนใจในเรื่องของความสุขมากขึ้นเช่นเดียวกัน (วรพจน์ สิงลา, 2550)

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขออกมามากมาย แต่ผลการศึกษาที่ได้ก็ยังคงคลุมเครือและยังไม่ชัดเจนอยู่ จากการศึกษาของ Easterlin (1974) แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความสุขที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจนกว่า แต่ผลการศึกษาที่ได้กลับค้นพบข้อขัดแย้งที่สำคัญกว่า คือ แม้ว่ารายได้ของประเทศจะสูงขึ้นก็ไม่ได้ส่งผลให้คนมีความสุขมากเพิ่มขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเราได้ใช้ตัวเลขทางเศรษฐกิจเข้ามาวัดความกินดีอยู่ดีของคนในประเทศ โดยอนุมานว่า เมื่อมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจะทำให้คนมีความสุขกับชีวิตเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันอัตราการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันภายในประเทศ หรือการแข่งขันภายนอกประเทศ สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนมีความเครียดเพิ่มมากขึ้น และทำให้ระดับของความสุขลดน้อยลง ถึงแม้ว่าจะมีตัวเลข หรืออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม ต่อมาได้มีนักวิจัยในหลากหลายประเทศให้ความสนใจกับแนวคิดนี้ และทำการศึกษาวจัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาโดยส่วนใหญ่พบว่า ระดับความสุขของคนในสังคมจะอยู่ในระดับที่คงที่ ไม่ได้ปรับเปลี่ยนตามอัตราการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ หรือเติบโตตามระดับรายได้ตามที่หลาย ๆ คนได้เข้าใจกันแต่อย่างใด ซึ่ง Diener (2006) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของคนจากสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกว่า ตัวเองมีสุขภาวะมากแค่ไหน โดยมีการวัดระดับความสุข 7 ระดับ คือระดับ 1 ถึงระดับ 7 เรียกการทดสอบนี้ว่า Subjective Well-Being (SWB) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้มุมมองใหม่ ๆ เกิดขึ้นในเรื่องของความร่ำรวยและความยากจน นอกจากนี้ Kahneman and Deaton (2010) ยังพบอีกว่า การที่มีรายได้จำนวนมาก ไม่ได้หมายความว่าสามารถซื้อความสุขที่มากได้ แต่การที่มีรายได้น้อยจะส่งผลให้เกิดความทุกข์ได้ พวกเขาพบว่า ในสหรัฐอเมริกา มีเส้นแบ่งรายได้ อยู่ที่ \$75,000 ต่อปี กล่าวคือ ถึงแม้ประชากรจะมีรายได้มากกว่าเส้นแบ่งรายได้ แต่การที่มีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ได้ทำให้ระดับความสุขเพิ่มมากขึ้นด้วย

ในปี 2016 World Happiness Report ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับอันดับของประเทศที่มีความสุขที่ได้จากการสำรวจระดับความสุขของประชากรบนโลกในปี 2013-2015 ทั้งหมดจำนวน 157 ประเทศ พบว่า ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีความสุขอันดับ 1 ของโลก โดยมีระดับความสุขอยู่ที่ 7.526 ซึ่งในปี 2013 เดนมาร์กเองก็เป็นประเทศที่มีความสุขอันดับ 1 ของโลกเช่นเดียวกัน ส่วน

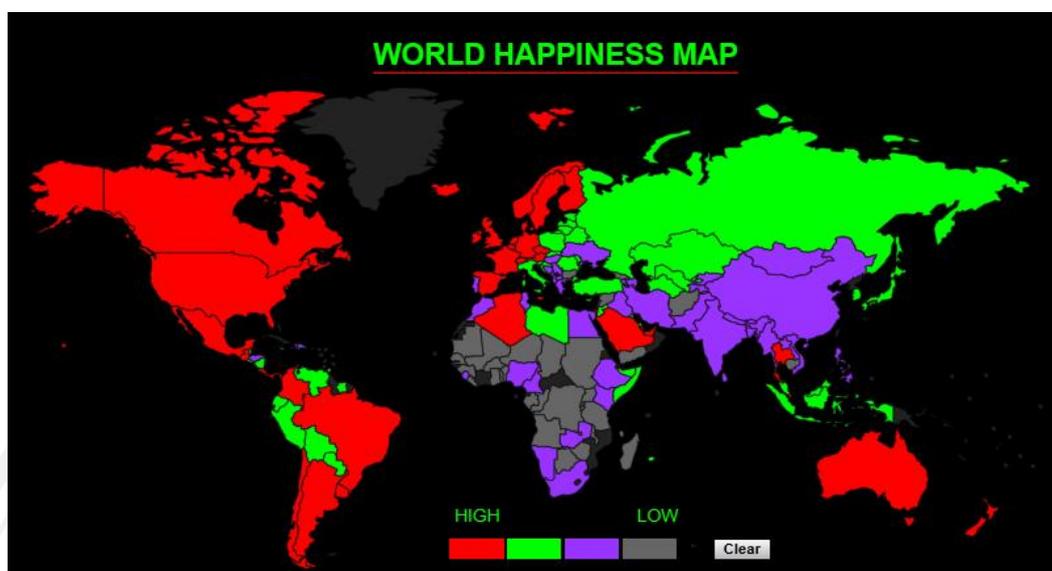
ประเทศที่มีความสุขเป็นอันดับสุดท้าย คือ สาธารณรัฐบุรุนดี ซึ่งมีระดับความสุขเพียง 2.905 เท่านั้น ส่วนประเทศไทยมีความสุขเป็นอันดับที่ 33 ของโลก โดยมีระดับความสุขอยู่ที่ 6.474 ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความสุขอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ดังภาพที่ 1.1 ซึ่งประเทศไทยมีระดับความสุขสูงขึ้นจากปี 2558 ที่อยู่ในอันดับที่ 34 และปี 2556 ที่อยู่ในอันดับที่ 36 แต่ยังคงเป็นลำดับที่ 2 ของอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์ ทั้งนี้การวัดระดับความสุขของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) ผลผลิตมวลรวมประชาชาติต่อหน่วย 2) การสนับสนุนทางสังคม 3) ความคาดหวังด้านสุขภาพ 4) ความมีอิสระในการเลือก 5) การมีคนช่วยเหลือยามต้องการหรือความเอื้ออาทร และ 6) ระดับของคอร์รัปชันภายในประเทศ (Helliwell, Layard, & Sachs, 2016)

ภาพที่ 1.1 การจัดอันดับความสุข (Ranking of Happiness) ในปี ค.ศ. 2013-2015

แหล่งที่มา: Helliwell et al. (2016)

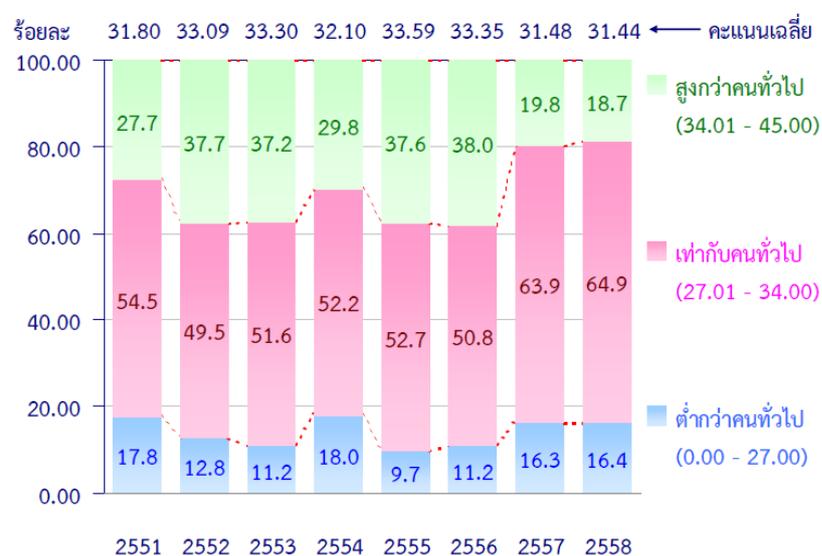
เมื่อนำระดับความสุขของ 157 ประเทศที่ World Happiness Report ได้ทำการเก็บข้อมูล มาวิเคราะห์ในลักษณะทางภูมิศาสตร์ พบว่า พื้นที่ในโซนอเมริกาและโซนมหาสมุทรแปซิฟิกโดยส่วนใหญ่จะมีความสุขอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ พื้นที่โซนยุโรปโดยส่วนใหญ่จะมีความสุขอยู่ที่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนพื้นที่ในโซนตะวันออกกลางและเอเชียจะมีความสุขอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และพื้นที่ในแอฟริกาจะเป็นกลุ่มพื้นที่ที่ประเทศโดยส่วนมากมีความสุขอยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงการจัดลำดับความสุข (Ranking of Happiness) ปี ค.ศ. 2013-2015
แหล่งที่มา: World Life Expectancy (2016)

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของความสุขมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยนำกรอบแนวคิดด้านความอยู่ดีมีสุข (Well-Being) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 โดยองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขมีทั้งหมด 7 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพอนามัย 2) ด้านความรู้ 3) ด้านชีวิตการทำงาน 4) ด้านรายได้และการกระจายรายได้ 5) ด้านชีวิตครอบครัว 6) ด้านสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต และ 7) ด้านการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ต่อมาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ปี พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการปรับเป็นดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน (Green and Happiness Index: GHI) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีสุขภาวะที่ดี 2) ด้านเศรษฐกิจที่เป็นธรรม 3) ด้านชีวิตครอบครัวอบอุ่น 4) ด้านชุมชนเข้มแข็ง 5) ด้านสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และ 6) ด้านการเป็นสังคมประชาธิปไตยด้วยระบบการบริหารจัดการที่ดี (เสาหลักขม กิตติประภัสร์, อรณิชา สว่างฟ้า, กนกพร นิตยนิธิพฤทธิ, และฉันทฎาภรณ์ เลียมจรัสกุล, 2553) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันสำหรับใช้ในปี พ.ศ. 2560-2564 ได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงอย่างมั่นคงและยั่งยืน รวมถึงสังคมจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ในระยะยาวของประเทศ คือ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการ

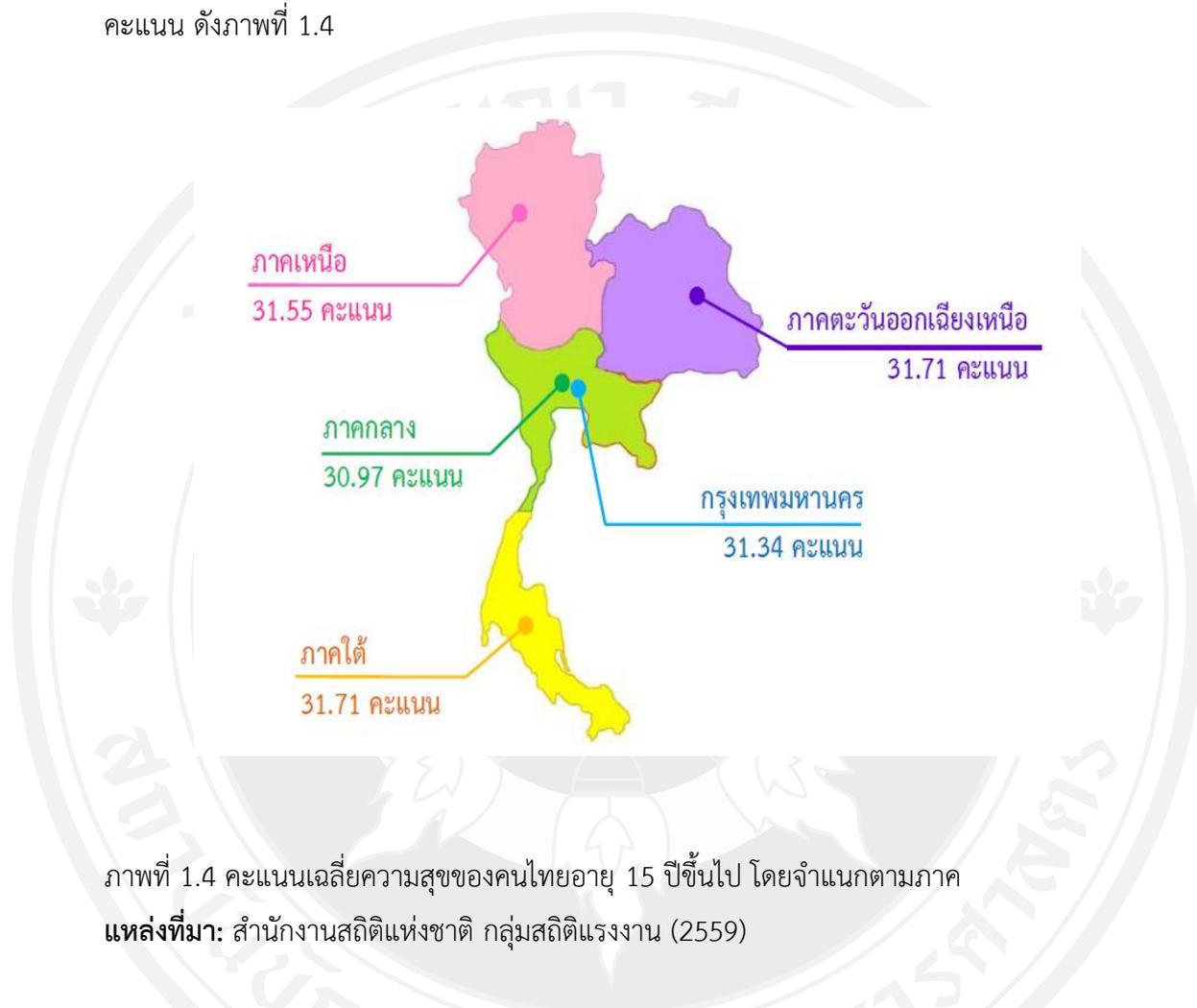
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) โดยในปี 2558 ที่ผ่านมา กรมสุขภาพจิต, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.), สถาบันวิจัยประชากรและสังคม และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สำรวจความสุขของคนไทย ด้วยแบบสำรวจสุขภาพจิตคนไทย ฉบับสั้น 15 ข้อ พบว่า คะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตเฉลี่ยของคนไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป อยู่ที่ 31.44 คะแนน ซึ่งมีประชากรอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับสุขภาพจิตของคนทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 64.9 ผู้ที่มีสุขภาพจิตสูงกว่าคนทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 18.7 และมีประชากรที่มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไปอยู่ร้อยละ 16.4 ของคนอายุ 15 ปีขึ้นไป ดังภาพที่ 1.3

ภาพที่ 1.3 คะแนนเฉลี่ยและร้อยละของระดับความสุขของคนไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2551-2558

แหล่งที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มสถิติแรงงาน (2559)

หากพิจารณาความสุขโดยแบ่งเป็นภาคจะพบว่า คนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีระดับความสุขมากกว่าภาคอื่น ๆ โดยมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตเท่ากันคือ 31.71 คะแนน รองลงมา คือ ภาคเหนือที่มีระดับความสุขอยู่ที่ 31.55 คะแนน ส่วนภาคที่มีระดับความสุขต่ำที่สุด คือ ภาคกลาง โดยมีระดับความสุขอยู่ที่ 30.97 คะแนน และกรุงเทพมหานครมีระดับความสุขอยู่ที่ 31.34 คะแนน ดังภาพที่ 1.4

ภาพที่ 1.4 คะแนนเฉลี่ยความสุขของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยจำแนกตามภาค

แหล่งที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มสถิติแรงงาน (2559)

ในปัจจุบันหลายประเทศได้หันมาให้ความสนใจในเรื่องของความสุขเพิ่มมากขึ้น โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของความสุข เพื่อศึกษาและพัฒนาให้ประชากรในประเทศของตนมีระดับความสุขเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศทางตะวันตกหรือประเทศทางตะวันออก ทั้งหมดต่างมีรากฐานความคิดที่เกี่ยวข้องกับความสุขคล้ายกันว่า การที่จะเกิดความสุขได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลายปัจจัยมาทำให้เกิดความสุข ซึ่งหลายคนมักคิดว่าความร่ำรวยและเงินทองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้คนเรามีความสุข อาจเป็นเพราะบนโลกเรามีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจกันมากขึ้น มีการแพร่หลายของเทคโนโลยีหรือสิ่งออนไลน์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นค่านิยมของสังคมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจคน จนทำให้เกิดความเชื่อผิด ๆ ที่ว่าความสุข คือการได้ครอบครองในสิ่งต่าง ๆ

หลายคนจึงใช้เวลาไปกับทำงาน เพื่อหาเงินมาใช้ซื้อสิ่งที่ตนเองคิดว่าเป็นความสุข แต่แท้จริงแล้วความร่ำรวยเป็นเพียงแค่องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้มีความสุขเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันความร่ำรวยเองก็สามารถเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ได้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อไหร่ก็ตามที่คนไม่สามารถปรับตัวต่อความอยากมีอยากได้ อยากที่จะครอบครอง หรือความกดดันที่เกิดจากสังคมแห่งการแข่งขันได้ ก็จะทำให้เกิดเป็นความเครียดและวิตกกังวล ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์หรือการมีความสุขที่ลดลง

ดังนั้นนักวิจัยในหลากหลายประเทศจึงพยายามแสวงหาหลักการ หรือแนวทางต่าง ๆ ในการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสังคม งานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกวิจัยในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ความแตกต่างของกลุ่มสมาชิกมีผลต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงว่าแต่ละบุคคลมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงสามารถนำผลของงานวิจัยชิ้นนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับความสุขของคนในประเทศได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี
- 1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มสมาชิกที่แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกับระดับความสุข

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 ปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี และมีความแตกต่างกันหรือไม่
- 1.3.2 บทบาทของกลุ่มสมาชิกที่แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขที่แตกต่างกันหรือไม่
- 1.3.3 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อระดับความสุขที่แตกต่างกันหรือไม่

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ด้านเนื้อหา

ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบตัดขวาง (Cross-sectional Correlational Research) โดยทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม และปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน

1.4.2 ด้านพื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อาศัยในเขตชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 31,562 คน และสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,404 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G*Power (Cohen, 1977) รวบรวมข้อมูลจากตัวแทนกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน และตัวแทนกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

1.4.3 ด้านเวลา

ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 - เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 โดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 เพื่อได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี
- 1.5.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระดับความสุขของคนไทย
- 1.5.3 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์หรือนโยบายการพัฒนาประเทศ เพื่อยกระดับความสุขของคนไทย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

บทนี้นำเสนอประเด็นที่สำคัญที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในด้านความสุข และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อเรื่องตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข

2.2 วิธีการวัดระดับความสุข

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข

2.3.1 ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน

2.3.2 ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ

2.3.3 ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว

2.3.4 ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม

2.3.5 ปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน

2.4 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

2.4.1 เพศ

2.4.2 อายุ

2.4.3 สถานภาพสมรส

2.4.4 ระดับการศึกษา

2.4.5 อาชีพ

2.4.6 ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

2.4.7 ชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

2.4.8 สโมสรโรตารี

2.1 ความหมายและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข

จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันได้มีการให้ความหมายของคำว่า ความสุข (Happiness) ไว้หลากหลายความหมาย ในภาษาไทยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า ความสุข คือ ความสบายกาย และความสบายใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ในขณะที่พระเทพเวที (อังกถึงใน บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ได้อธิบายว่า ความสุข คือ สภาพที่สามารถทนได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับความทุกข์ที่หมายถึง สภาพที่สามารถทนได้ยากหรือไม่สามารถทนได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและความดับสลายที่เป็นไปตามเหตุและปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวเอง ตามที่พระไพศาล วิสาโล (อังกถึงใน บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ได้กล่าวว่า ความสุขเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิตที่ดีงาม เมื่อปราศจากความสุขแล้ว ชีวิตย่อมกระวนกระวาย หาความสุขไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าความสุขจะต้องได้มาจากความหลง ความอยากมีอยากได้ในวัตถุที่เต็มไปด้วยเกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจ และเงินทองเสมอไป ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์อยู่บ้าง แต่ก็เต็มไปด้วยโทษที่ไม่ได้ส่งผลดีต่อชีวิตอย่างแท้จริง ซึ่งจริง ๆ แล้วความสุขเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา ถึงแม้จะอยู่ในสภาวะที่ไม่พึงปรารถนาก็สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ ความสุขเหล่านี้ ได้แก่ นิรามิสสุข คือ ความสุขที่เป็นภาวะภายในจิตใจที่ไม่ต้องใช้วัตถุภายนอกมาเป็นองค์ประกอบเพื่อทำให้เกิดความสุข กล่าวคือ เป็นสุขที่ได้จากปัญญาหรือจิตที่ได้รับการอบรมจนเกิดความสะอาด สว่าง และสงบ ซึ่งสมหวัง วิทยาปัญญานันท์ (2544) ได้อธิบายไว้ว่าความสุข หมายถึง สภาวะของความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อมีความรู้สึกสะดวกสบาย ไม่ยุ่งยาก หรือรู้สึกพึงพอใจเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ภาวะความรู้สึกสบายจะทำให้สารในร่างกายถูกกระตุ้นให้หลั่งออกมาจนเกิดอาการยินดี และประเวศ ะสี (2547) ได้กล่าวปาฐกถาในงานสัมมนานานาชาติว่าด้วยความสุขมวลรวมแห่งชาติว่า ความสุขสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ความสุขทางกาย หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงทางเศรษฐกิจและมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี
- 2) ความสุขทางจิตใจ หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีสติ สุขภาพจิตที่ดี และไม่มี ความเครียด
- 3) ความสุขทางสังคม หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ดี ทั้งนี้ความสุขทางสังคมยังเกิดจากการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม และด้านสันติภาพอีกด้วย
- 4) ความสุขทางจิตวิญญาณ หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีเมตตา การมีสัมมาทิฐิและไม่เอาตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง

นักปรัชญาชาวกรีกโบราณ อริสโตเติลได้ให้คำนิยามของคำว่า ความสุข ว่าเกิดจากคุณธรรม หรือเกิดจากกิจกรรมของจิตวิญญาณที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่สมบูรณ์ และคนที่มีความสุข คือ คนที่

ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมที่สมบูรณ์ ดังนั้นความสุขก็จะหมายถึง ความดีหรือสิ่งที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ นักจิตวิทยานิยมชาวกรีก เพลโตที่เชื่อว่า ถ้าคนเราทำตามความพอใจแล้วมีความสุข โดยไม่คำนึงถึง เหตุผล ปัญญา หรือคุณธรรมย่อมนำมาซึ่งความหายนะ เพลโตจึงให้คุณค่าของการแสวงหาความสุข ทางจิตใจมากกว่าการแสวงหาความสุขทางกาย (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2559)

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สมัยก่อนที่ให้ความสำคัญกับความสุขของ ประชาชนในสังคม แนวคิดนี้เกิดจากนักปรัชญาชาวอังกฤษ Bentham (อ้างถึงใน ภริชญา วีระสุโข, 2554) ที่เรียกแนวคิดนี้ว่าประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ซึ่งได้ถูกพัฒนาจนกลายมาเป็นทฤษฎี เศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ที่มีชื่อว่า ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) ที่เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันดีใน ปัจจุบัน แต่ทฤษฎีนี้ได้ละทิ้งสาระสำคัญเดิมอย่างเรื่องความสุขของประชาชนไป Bentham ได้อธิบาย เกี่ยวกับทฤษฎีอรรถประโยชน์ในหนังสือ An Introduction to the Principles of Moral and Legislation ไว้ 2 ประเด็น คือ ธรรมชาติของมนุษย์ และหลักอรรถประโยชน์ ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์ คือ พฤติกรรมที่มนุษย์ต่างพยายามแสวงหาความพึงพอใจและหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความ เจ็บปวด ขณะที่หลักอรรถประโยชน์ คือ การที่ยอมรับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสุขและปฏิเสธ กิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความสุข ดังนั้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักอรรถประโยชน์ คือ กิจกรรมที่ ก่อให้เกิดความสุขมากกว่ากิจกรรมที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ต่อมา Bentham ได้นำทฤษฎี อรรถประโยชน์มาคำนวณหาความสุขโดยรวมของคนในสังคม โดยหักลบความพึงพอใจและความ เจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากการกระทำ และให้ค่าน้ำหนักความสุขของแต่ละบุคคลเท่ากันในการรวมค่า ความสุขของสังคม

ดังนั้นทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Theory) คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดความ พึงพอใจมากที่สุดและก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุด โดยพิจารณาจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำนั้น ๆ ซึ่งหากเป็นระดับบุคคลการกระทำที่ถูกต้อง คือ การกระทำที่อยู่บนพื้นฐานความ พึงพอใจของบุคคลนั้น ๆ แต่หากเป็นระดับสังคมหรือประเทศ การกระทำที่ถูกต้องจะพิจารณาจาก ความพึงพอใจและความเจ็บปวดของคนในสังคมทั้งหมด นอกจากนี้ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมยัง หมายถึง สิ่งที่น่าไปสู่ความพึงพอใจ ความสุข รวมถึงเป็นการป้องกันความรู้สึกท้อใจ ความเจ็บปวด และการไม่มีความสุขของบุคคลหรือกลุ่มที่ประโยชน์ของเขาถูกพิจารณา และทำการเปรียบเทียบ ความสุขและความทุกข์ ซึ่งมีที่มาจาก 4 แหล่งด้วยกัน คือ ทางกาย ทางอารมณ์ ทางคุณธรรม และ ทางจิตวิญญาณ ต่างจาก Mill (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสุ, 2559) ที่ได้ศึกษาและพัฒนาแนวคิด อรรถประโยชน์นิยมโดยเน้นในเรื่องของศีลธรรมมากกว่าเรื่องของกฎเกณฑ์ กล่าวคือ แนวคิดของ Mill จะเน้นเรื่องของความสุขที่สอดคล้องกับหลักของศีลธรรมมากกว่า โดยเน้นความยุติธรรมใน ความหมายของศีลธรรมเพื่อเป็นหลักการพื้นฐานของทฤษฎีนี้

นอกจากนี้ Veenhoven (1996) ยังได้กล่าวว่าความสุข คือ ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) ซึ่งหมายถึง ระดับที่บุคคลตัดสินค่าของคุณภาพชีวิตในด้านความพึงพอใจหรือความชอบชีวิตของตนเอง ประกอบด้วยจิตใจ ความรู้ และความคิด เป็นการประเมินของแต่ละบุคคลว่าชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากน้อยแค่ไหน สามารถแบ่งองค์ประกอบของความสุขออกเป็น 2 องค์ประกอบด้วยกัน องค์ประกอบแรก คือ ระดับผลกระทบของความเพลิดเพลิน (Hedonic Level of Affect) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่สุดที่มาจากการเปรียบเทียบผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ เป็นการประเมินความรู้สึกที่ดีในภาพรวมของชีวิต นอกจากนี้ยังหมายถึง ระดับของผลกระทบต่อประสบการณ์ในความพึงพอใจ หรือความรื่นรมย์ (Pleasantness) โดยมีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่าลักษณะทั่วไปของความเพลิดเพลิน (Hedonic Tone) ซึ่งหมายถึง ประสบการณ์ด้านคุณภาพที่กระทบต่อบุคคล โดยบุคคลมักมีประสบการณ์จากผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ องค์ประกอบที่สอง คือ ความพึงพอใจ (Contentment) หมายถึง บุคคลที่สามารถประเมินชีวิตด้วยการตระหนักรู้เป็นการเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับชีวิตของผู้อื่น หรือเปรียบเทียบกับสิ่งที่ต้องการจะเป็น ต่อมา Manion (2003) กล่าวว่าความสุข คือ ความรู้สึกซึ่งอยู่ภายในจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และความคิดที่อยู่ในสถานะที่เต็มไปด้วยความคิดเชิงบวก มีอารมณ์สดใสร่าเริง มีความเบิกบาน ซึ่งแสดงออกให้เห็นทั้งทางด้านร่างกายและคำพูด โดยมีการแสดงออกที่เต็มไปด้วยความตื่นเต้นและพลังสร้างสรรค์ และความสุขยังเป็นเรื่องของความพึงพอใจ เมื่อสามารถบรรลุถึงความต้องการหรือการประสบผลสำเร็จ โดย Layard (2005) ได้ให้ความหมายของความสุขว่าเป็น ความรู้สึกที่ดีที่สุดของการมีชีวิตที่มีความสุข สนุกสนาน และเป็นความปรารถนาของบุคคลที่อยากจะคงความรู้สึกดังกล่าวไว้ให้ยาวนาน รวมถึงเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลที่อยู่ในภาวะของความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่หรือสิ่งที่ตนได้รับ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บมาเบียดเบียน และมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่สนับสนุนความสุข

นอกจากนี้ Easterlin (2008) ยังได้ให้ความหมายของคำว่าความสุข (Happiness) ว่าหมายถึง การระบุถึงความเพลิดเพลินทางใจในช่วงชีวิตหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นปริมาณความชื่นชอบในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งในปี 2003 Easterlin ได้มีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทางสังคมเกี่ยวกับสิ่งที่กำหนดความสุขในชีวิต ในด้านของนักเศรษฐศาสตร์ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเงิน พบว่า ถึงแม้คนเราจะมียาได้เพิ่มมากขึ้น แต่รายได้ก็ไม่ใช่ว่าจะทำให้คนเรามีความสุขเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน เนื่องจากรายได้อาจส่งผลกระทบในทางลบต่อการปรับตัว และการเปรียบเทียบทางสังคมได้ (Easterlin, 2003)

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความสุข คือ การเป็นอยู่ที่ดีหรือการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นการประเมินของแต่ละบุคคลว่าชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากน้อยแค่ไหน เป็นทัศนคติต่อชีวิต

ของคน ๆ หนึ่งที่มีความเสถียรและเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความเชื่อ ดังนั้นความรู้สึก และความเชื่อจึงจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสุข Veenhoven (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสุ, 2559)

2.2 วิธีการวัดระดับความสุข

ความสุขสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ ความสุขเชิงภาวะวิสัย (Objective Well-Being) และความสุขเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being) ซึ่งการวัดความสุขเชิงภาวะวิสัย (Objective) เป็นการวัดที่สามารถสังเกตได้ และผลลัพธ์ที่ได้จากการสังเกตนั้นจะต้องออกมาตรงกัน ไม่ว่าผู้สังเกตจะเป็นใครก็ตาม เช่น การวัดที่เป็นรูปธรรมอย่างการวัดคลื่นความถี่ของสมอง และการวัดความอยู่ดีมีสุขทางด้านรายได้ที่บ่งบอกถึงความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน ส่วนการวัดความสุขเชิงอัตวิสัยจะแตกต่างกับการวัดเชิงภาวะวิสัยตรงที่การวัดเชิงอัตวิสัยจะไม่ขึ้นอยู่กับผู้สังเกต แต่จะขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล เช่น การวัดความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง

การวัดความสุขเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being) มีทั้งแบบคำถามเชิงเดี่ยว คือ การถามคำถามเดียว และคำถามเชิงซ้อน คือ การถามคำถามหลายคำถาม แล้วนำมาสังเคราะห์ให้ออกมาเป็นค่าเดียว หรือบางคำถามอาจมีการถามซ้ำ 2 ครั้ง คือ ถามในตอนเริ่มต้นและถามในตอนท้ายของการสัมภาษณ์ ซึ่งการวัดความสุขเชิงอัตวิสัยเป็นการให้ลำดับคะแนนต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อความสุข และแต่ละวิธีจะมีการให้ระดับของความสุขแตกต่างกันออกไป โดยคำถามเชิงเดี่ยวที่มักใช้ในการถามเกี่ยวกับความสุข ได้แก่ “โดยรวมคุณมีความสุข หรือมีความพึงพอใจต่อชีวิตในระดับไหน?” ซึ่งคำถามในลักษณะนี้ นอกจากจะใช้ถามเพื่อหาความสุข หรือความพึงพอใจต่อชีวิตโดยรวมแล้ว ยังสามารถใช้สำรวจความสุข หรือความพึงพอใจต่อส่วนย่อยของชีวิตในด้านการเงิน ครอบครัว สุขภาพ และหน้าที่การงานอีกด้วย (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ, 2553)

The World Values Survey ได้ใช้คำถามในการสำรวจความสุขว่า “โดยภาพรวมแล้ว คุณคิดว่าคุณมีความสุขในระดับใด?” โดยมี 4 ระดับให้เลือกตอบคือ มีความสุขมาก มีความสุขที่เดียว ไม่มีความสุข หรือไม่มีความสุขเลย ซึ่งคล้ายกับ The General Social Surveys ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ถามว่า “โดยภาพรวมแล้ว คุณคิดว่าแต่ละวันที่ผ่านมาของคุณเป็นอย่างไร?” ซึ่งมีระดับการให้คะแนนอยู่ที่ 3 ระดับ คือ มีความสุขมาก มีความสุข และไม่ค่อยมีความสุข ส่วน Euro-Barometer Surveys สำรวจระดับความสุขโดยถามว่า “คุณมีความพึงพอใจต่อชีวิตที่คุณดำเนินอยู่เพียงใด?” ซึ่งระดับในการให้คะแนนมีทั้งหมด 4 ระดับ คือ พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง ไม่พึงพอใจ และไม่พึงพอใจอย่างมาก แต่ Robert Cummins ได้ใช้ระดับการวัดความสุขทั้งหมด 11 ระดับ ในการสำรวจดัชนีความอยู่ดีกินดีของบุคคล (Personal Well-Being Index) ในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีตั้งแต่ระดับ 0 ไปจนถึงระดับ 10 โดยระดับ 0 คือ ไม่มีความสุขเลย และระดับ 10 คือ มีความสุขมากที่สุด

โดยทำการสำรวจความพึงพอใจทั้งหมดใน 8 ด้าน คือ 1) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ 2) สุขภาพ 3) การประสบความสำเร็จในชีวิต 4) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 5) ความปลอดภัย 6) ความเชื่อมโยงในชุมชน 7) ความมั่นคงในอนาคต และ 8) จิตวิญญาณหรือศาสนา ซึ่งเป็นการสำรวจในระดับมหภาค เพื่อวัดความอยู่ดีกินดีแห่งชาติ (National Well-Being) โดย Cummins (2008) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การวัดความพึงพอใจใน 5 ระดับ ไม่ได้ครอบคลุมถึงความรู้สึกที่แท้จริงของคน เนื่องจากคนเรามีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นจำนวนของระดับความพึงพอใจที่มากกว่า 5 ระดับจึงสะท้อนการตอบแบบสอบถามได้ชัดเจนมากกว่า

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข

2.3.1 ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และความสุข นักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่ได้นำข้อมูลความสุขมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์เศรษฐกิจและสังคม Graham and Pettinato จากศูนย์วิจัย Brookings Institute สหรัฐอเมริกา (อ้างถึงใน ณัฐวุฒิ เผ่าทวี, 2555) แสดงให้เห็นว่า ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในสังคม (Income Inequality) มีผลกระทบทางลบต่อความสุขของคนที่มีรายได้ต่ำในแถบประเทศลาตินอเมริกา แต่จะมีผลทางบวกต่อความสุขของคนที่มีรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคนทั้งประเทศ กล่าวคือ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศในแถบลาตินอเมริกา การไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในสังคมไม่ได้หมายความว่าคนที่มีรายได้ต่ำจะรู้สึกว่าการมีโอกาสนั้นจะก้าวขึ้นไปสู่จุดสูงสุดของรายได้ในสังคมได้ แต่กลับกลายเป็นว่าคนที่รวยในสังคมก็จะรู้สึกว่าการมีโอกาสนั้นจะก้าวต่อไปเรื่อย ๆ ส่วนคนที่จนก็จะรู้สึกว่าการมีโอกาสนั้นจะจนอย่างนั้นต่อไป

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ Easterlin (1974) พบว่า คนที่มีเงินมากกว่าจะมีความสุขมากกว่าคนที่เงินน้อยกว่า แต่เมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้นไปจนถึงจุดใดจุดหนึ่ง กลับพบว่าระดับความสุขไม่เพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ ปรากฏการณ์นี้เรียกกันในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ว่า ข้อโต้แย้งของอีสเตอร์ลิน (Easterlin Paradox) ที่สามารถอธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีการเปรียบเทียบ (Social Comparison) และทฤษฎีการปรับตัว (Habituation) กล่าวคือ เมื่อมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปจนถึงจุดใดจุดหนึ่งแล้ว ก็จะเริ่มนำตัวเองเปรียบเทียบกับผู้อื่น ซึ่งการนำตัวเองเปรียบเทียบกับผู้อื่นจะมีผลบวกต่อระดับความสุขก็ต่อเมื่อเรามีรายได้ที่มากกว่าผู้อื่น ส่วนคนที่มีรายได้ของตนเองน้อยกว่าคนทั่วไปจะมีความสุขสุทธิ (Net Happiness) ที่ได้มาจากการเปรียบเทียบทางสังคมลดน้อยลงไป เพราะฉะนั้นการเปรียบเทียบทางสังคมจะส่งผลให้คนทั่วไปส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในที่ทำงานมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ตนเองมีรายได้ที่ดีกว่าผู้อื่นและมีความสุขมากกว่าผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันก็จะมีเวลาให้แก่ครอบครัวลดน้อยลง และในการเปรียบเทียบทางสังคมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อความสุขโดยรวม (Social Happiness) ถ้า

หากความสุขที่ได้จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นวัดได้น้อยกว่าความสุขที่ได้จากการใช้เวลาอยู่กับครอบครัวและคนที่เรารัก ต่อมางานวิจัยของ Layard (2005) พบว่า ความขัดแย้งระหว่างความสุขในระดับบุคคลที่เพิ่มขึ้น อาจมีสาเหตุมาจากการปรับตัวจนทำให้รู้สึกคุ้นเคยหรือเคยชิน กล่าวคือ คนเราสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการครองชีพ ดังนั้นเมื่อรายชั้่นก็ทำให้เกิดการบริโภคสิ่งของต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ความสุขที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลานั้นนั้นจะจางหายไปอย่างรวดเร็ว ส่วนการที่มีรายได้ลดลง 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมด จะส่งผลกระทบต่อระดับของความสุข โดยทำให้ระดับของความสุขลดลงถึง 2 ระดับของการวัด

นอกจากนี้ในหนังสือ Gregg Easterbrook เรื่อง The Progress Paradox: How Life Gets Better While People Feel Worse ผู้เขียนได้กล่าวว่า การที่มีเงินมากจนเกินไปอาจส่งผลให้ความสุขลดลง ถึงแม้ว่าเงินจะซื้อทุกอย่างได้ แต่เงินก็ไม่สามารถที่จะซื้อความสุขให้ตนเองได้ (Easterbrook, 2003) ซึ่งผลการวิจัยของ Kahneman, Krueger, Schkade, Schwarz, and Stone (2004) แสดงถึงการที่มีเงินเพิ่มมากขึ้นเปรียบเสมือนกับเป็นภาพลวงตา ซึ่งยืนยันได้จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า คนรวยหรือเศรษฐีจะมีความสุขน้อย เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการจัดการงานของตนเอง จึงทำให้ความพึงพอใจลดลง อีกทั้งการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอยังส่งผลให้สุขภาพไม่แข็งแรง โดย Mentzakis and Moro (2007) ได้ทำการสำรวจครัวเรือนในประเทศอังกฤษ พบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ของผู้ที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว ส่งผลให้มีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย และไม่ได้ทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้น ตรงกับงานวิจัยของ Kahneman and Deaton (2010) ที่ได้สรุปว่าความสุขในชีวิตประจำวันจะเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่จะมาหยุดที่จุดจุดหนึ่ง ซึ่งพวกเขาพบว่าในสหรัฐอเมริกาถึงแม้ว่าจะมีรายได้มากกว่า \$75,000 ต่อปี ก็ไม่ได้ทำให้มีความสุขเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเมื่อตอนที่มียาได้ไม่มาก การมีเงินจะทำให้ชีวิตสะดวกสบายมากขึ้นจึงทำให้ชีวิตประจำวันมีความสุขมากขึ้นตามไปด้วย แต่เมื่อใดก็ตามหากมีรายได้เพิ่มขึ้นจนถึงจุดที่ไม่ต้องคอยกังวลเรื่องเงินต่อให้มีรายได้มากหรือน้อย ก็จะไม่มืผลต่อระดับความสุขมากนัก แต่สิ่งที่จะทำให้พวกเขามีความอยู่ดีเชิงอารมณ์สูงขึ้นได้ คือ การได้ใช้เวลากับคนที่ชอบ การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด โรคร้ายต่าง ๆ หรือการทำกิจกรรมที่ทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้น ดังนั้นการมีรายได้มากไม่จำเป็นว่าจะสามารถซื้อความสุขที่มากได้ แต่การมีรายได้น้อยจะส่งผลให้เกิดความเจ็บปวดทางอารมณ์หรือความทุกข์ได้

สำหรับประเทศไทยได้มีนักวิจัยหลายท่านที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนที่ส่งผลต่อระดับของความสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้สรุปสาระสำคัญของความสุขของคนไทยว่า ความสุข คือ การเสริมสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอำนาจในการซื้อเพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ได้มาตรฐาน และหลุดพ้นจากปัญหาความยากจน

รวมถึงมีการกระจายรายได้ในกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยปงปอนด์ รักอำนวนยกิจ และพิริยะ ผลพิรุฬห์ (2550) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในเชิงของสังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสามารถจำแนกแนวทางของการศึกษาออกเป็นสองแนวทางด้วยกัน แนวทางแรก คือ การใช้ข้อมูลในระดับจุลภาค (Micro Level) ซึ่งได้อธิบายว่า รายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อระดับความสุขของคน โดยการศึกษาพบว่า คนที่มีฐานะร่ำรวยจะมีความสุขมากกว่าคนที่ฐานะยากจน เนื่องจากการไม่มีรายได้ ทำให้คนจนไม่มีโอกาสที่จะซื้อสินค้าเพื่อสร้างความสุขให้แก่ตนเอง แนวทางที่สอง คือ การศึกษาโดยใช้ข้อมูลด้านมหภาค (Macro Level) พบว่า ถึงแม้รายได้เฉลี่ยของประชากรบนโลกและระดับของการบริโภคจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดความสุข (Happiness Indicators) พบว่าประชากรไม่ได้มีความสุขเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มของประชากรและระดับการบริโภคที่เพิ่มขึ้นแต่กลับมีผลที่ตรงกันข้าม คือ ประชากรมีระดับของความทุกข์เพิ่มมากขึ้นหรือมีความสุขลดลง จากการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า การที่มีเงินเพิ่มมากขึ้นไม่ได้ทำให้ประชากรมีความสุขเพิ่มขึ้นตาม แต่ความสุขที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากปัจจัยตัวอื่น ๆ มากกว่ามาจากปัจจัยทางด้านความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หรือปัจจัยด้านการศึกษา ดังนั้นจึงได้ข้อสรุปว่า ความสุขเกิดขึ้นจากการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และไม่เอาัดเอาเปรียบกัน

นอกจากนี้เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ (2553) พบว่า เมื่อมีความมั่งคั่งถึงระดับหนึ่งความสุขจะไม่เพิ่มขึ้นแต่ความสุขจะเริ่มลดลง กล่าวคือ เมื่อวัตถุประสงค์ของความจำเป็นแล้วจะนำมาซึ่งความทุกข์ พอมีมากจนเกินไปความสุขก็จะลดลง การพัฒนาที่ผ่านมารวมแล้วแต่ไปเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุที่ไม่ได้ช่วยให้คนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น มีแต่จะใช้ทรัพยากรจนทำให้ธรรมชาติเสียสมดุล ทำให้การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่สัมฤทธิ์ผล และไม่ได้ทำให้คนมีความสุขอย่างแท้จริง ดังนั้นการพัฒนาที่เน้นความสุข จึงเป็นการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยใช้เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาตนเองและสังคมที่จะทำให้การพัฒนาแบบยั่งยืนสัมฤทธิ์ผล และทำให้คนมีความสุขอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็ยังไม่ได้มีการวิจัยหรือทฤษฎีที่สนับสนุนอย่างชัดเจน ต่อมางานวิจัยการพัฒนาด้านความสุขมวลรวมประชาชาติของไทยของ กัลยาณี เสนาสุ (2560) พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขเป็นอันดับแรก

2.3.2 ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ

สุขภาพถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในอันดับต้น ๆ ที่ทำให้ระดับความสุขของคนเราเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาของงานวิจัยพบว่า เมื่อใดก็ตามที่คนเราได้รับการตอบสนองตามความต้องการพื้นฐานครบหมดแล้ว การมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ได้ช่วยให้คนเราพึงพอใจในชีวิตมากขึ้นแต่อย่างใด อภิชัย มงคล และคณะ (2544) พบว่า ในทางจิตวิทยาความรู้สึกที่เป็นสุขเกิดจากความสมดุลทางจิตใจ กล่าวคือ

เมื่อเราสามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ หรือมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้เรามีความสุขได้ ตรงกับท่านว.วชิรเมธี (พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี) (2550) และประเวศ วะสี (2551) ได้กล่าวว่า คนไทยที่สามารถสลัดตัวเองออกจากภาวะที่เป็นทุกข์ภาวะเพื่อก้าวสู่ภาวะที่เป็นสุขภาวะได้ ก็จะสามารถพันทุกข์และสร้างชีวิตที่มีความสุขได้ จึงสามารถกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีความสุข คือ บุคคลที่มีสุขภาพดี และมีอายุยืนนาน สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีความสุขอย่างชัดเจน คือ การเป็นคนอารมณ์ดี เพราะการมีความสุขเป็นสิ่งที่ทำให้คนอารมณ์ดี ต่อมารศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย, และเรวดี สุวรรณพเก้า (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสุขเป็นสากลพบว่า ผู้ที่มีความสุขมาก จะสามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองได้ และความรู้สึกพึงพอใจในตนเองหรือความรู้สึกที่รับรู้ว่าคุณค่า มีความภูมิใจ ก็จะทำให้คนเรามีความสุขได้เช่นเดียวกัน ซึ่งความภูมิใจในตนเอง ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสุขในระดับของบุคคล

นอกจากนี้งานวิจัยของ Uchida, Vinai Norasakkunkit, and Kitiyama (2004) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนอเมริกัน คนญี่ปุ่น และคนฟิลิปปินส์ พบว่า ในวัฒนธรรมของคนอเมริกัน ความสุขเกิดจากการทำให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตัวเองวางไว้ ซึ่งสามารถวัดได้จากความภูมิใจในตนเอง ส่วนคนญี่ปุ่น และคนฟิลิปปินส์พบว่า ความภูมิใจในตนเอง และการรับรู้ถึงความสัมพันธ์จากผู้อื่นมีความสำคัญเท่ากันในการวัดระดับของความสุข ซึ่ง Wallis (2005) ได้ศึกษางานวิจัยของ Seligman ร่วมกับ Fowler and Mihaly โดยศึกษาผู้ป่วยทางจิต ส่วนหนึ่งของการวิจัยได้กล่าวไว้ว่าการมีสุขภาพกายที่ดี และมีภาวะเครียดน้อยส่งผลให้ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือ การมองโลกในแง่ดี และการมีความคิดในทางบวกจะส่งผลให้มีชีวิตที่ยืนยาวและมีความสุข และงานวิจัยของ Seligman and Csikszentmihalyi (2000) พบว่า คนเราสามารถเพิ่มความสุขได้โดยเพิ่มองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของความสุข ได้แก่ หาสิ่งที่เพลิดเพลินทำให้มากขึ้น พยายามใส่ใจกับสิ่งที่ทำ และพยายามทำชีวิตให้มีความหมายมากขึ้น โดยในงานวิจัยของ Veenhoven (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2548) พบว่า คนที่ดื่มแอลกอฮอล์วันละ 1-2 แก้ว จะมีความสุขมากกว่าคนที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ และคนที่มียุระหว่าง 30-50 ปี จะมีความสุขน้อยกว่าคนกลุ่มอื่น เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะมีอิสระน้อยลง และมีความรับผิดชอบมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก การทำงาน และการผ่อนชำระหนี้สินต่าง ๆ นอกจากนี้คนเราจะมีความสุขมากที่สุดเมื่อได้ทำงานที่มีความเป็นอิสระและมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเพียงพอ หลังจากที่ได้ทำงานในด้านนี้มากกว่า 25 ปี เขาสามารถสรุปเรื่องของความสุขไว้ว่า ความสุขขึ้นอยู่กับว่าคุณชอบชีวิตที่เป็นอยู่ของคุณมากน้อยเพียงใด บางคนมีชีวิตราวกับอยู่ในสวรรค์แต่ก็ยังไม่มีความสุข เพราะไม่พอใจไปกับทุกสิ่งทุกอย่างที่มี จะเห็นได้ว่าการมีสุขภาพใจที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้มีความสัมพันธ์ต่อระดับของความสุข และ Cockrum and White (อ้างถึงใน พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2553) ได้ศึกษาถึงอิทธิพล

ของตัวแปรจากจิตวิทยาสังคมที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตของเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 27-46 ปี และไม่เคยสมรสมาก่อน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตทั้งเพศชายและเพศหญิง กล่าวคือ การเห็นคุณค่าในตนเองทำให้คนเรามีความสุขทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิงพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตของเพศชายมากกว่าเพศหญิง เนื่องมาจากเพศชายจะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้ประสบความสำเร็จในการทำงานมากกว่าที่สังคมจะคาดหวังให้เพศหญิงประสบความสำเร็จในการทำงาน

นอกจากปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพจิตที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อระดับของความสุขแล้ว ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกายยังเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง งานวิจัยในประเทศไทย รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2553) พบว่า การมีสุขภาพทางกายที่ดีจะทำให้ระดับของความสุขเพิ่มขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคนที่มีสุขภาพทางกายดีจะมีสุขุมากกว่า มีอยู่ร้อยละ 90.2 แต่สำหรับคนที่มีสุขภาพทางกายไม่ดีและมีความสุขมาก มีเพียงร้อยละ 29.2 เท่านั้น ซึ่งงานวิจัยของสุพรรณิ ไชยอำพร และสนิทธ สมัครการ (อ้างถึงใน บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนไทยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวเมืองและชาวชนบท ได้ให้ความหมายของคำว่า ชีวิตที่มีคุณภาพ คือ ชีวิตที่มีความสุข และความสุขนั้นเกิดจากความสุขทางกาย และความสุขทางใจ โดยความสุขทางกายหมายถึง การมีความเป็นอยู่ที่ดี เช่น การมีที่อยู่อาศัยที่ดี มีสุขภาพที่ดี รวมถึงได้รับการพักผ่อนที่เพียงพอ และมีการสนทนาการที่ดีด้วย ส่วนความสุขทางใจ หมายถึง การพอใจในสิ่งที่มีอยู่ การรู้จักความพอดี มีความรัก ความผูกพันกับคนในครอบครัวและสังคม เช่นเดียวกันกับการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบทของพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, ปาริชาติ พงษ์ชัยศรี, และชัชวาลย์ ช่างเรียน (2553) และการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 ของบุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพมีผลกระทบต่อระดับของความสุข โดยงานวิจัยของกัลยาณี เสนาสุ (2559) พบว่า สำหรับคนไทยบทบาทของความพึงพอใจด้านสุขภาพถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อระดับความสุข เช่นเดียวกันงานวิจัยเรื่องการพัฒนาดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทยพบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กัลยาณี เสนาสุ, 2560)

นอกจากนี้งานวิจัยของ Deaton (2004) แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจในสุขภาพมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความสุขทั้งในประเทศที่มีรายได้สูงและต่ำ ซึ่ง Layard (2005) ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์ให้ความใส่ใจเรื่องสุขภาพเป็นอย่างมาก แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่าสุขภาพเป็นปัจจัยในการกำหนดระดับความสุขในลำดับต้น ๆ โดย Graham (2008) ได้วิเคราะห์ความสุขด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบถดถอย สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ลาตินอเมริกา และรัสเซีย ในช่วงปี ค.ศ. 1972 – 2001 พบว่า สภาวะสุขภาพส่งผลกระทบต่อสูงสุดในบรรดาตัวแปรด้านเพศ อายุ รายได้ การศึกษา และ

การทำงาน ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าคนเรามีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับข้อจำกัดทางด้านกายภาพได้ดีกว่าด้านอื่น ๆ ประชาชนที่มีสุขภาพดีมักจะประเมินการสูญเสียความสุขจากสภาพความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น แต่ไม่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับความเจ็บปวดเรื้อรังหรืออาการทางจิตได้ เพราะความรู้สึกนั้นมาจากข้างในตัวเอง ไม่ใช่เป็นข้อจำกัดกิจกรรมภายนอกแต่อย่างใด การจัดการความสุขในด้านนี้จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญและจัดการให้ได้ในลำดับแรก ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า สุขภาพทางกายและความสุขทางใจมีความสัมพันธ์กันสูงมากและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.3.3 ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว

การแต่งงาน และการหย่าร้าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับของความสุขปัจจัยหนึ่ง ลักษณะการอยู่ร่วมกันในครอบครัว และสัมพันธภาพภายในครอบครัวเป็นลักษณะน่าสนใจ เนื่องจากในบางครั้งสมาชิกในครอบครัวอาจจะไม่ได้อยู่ร่วมกัน อันเนื่องมาจากหน้าที่การงาน การศึกษา การย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น หรือการหย่าร้าง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจะหมดไป แต่ความสัมพันธ์อาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป เช่น สามีกับภรรยาอาจจะความสัมพันธ์ที่ไม่เหมือนเดิมหลังการหย่าร้าง แต่ความสัมพันธ์ของความเป็นพ่อ แม่ ลูก อาจคงอยู่เหมือนเดิม (รศรินทร์ เกรย์ และคณะ, 2553)

งานวิจัยในประเทศไทย ผน แสงสิงแก้ว (2543) ได้อธิบายว่า ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของความสุข ชีวิตในสังคมย่อมตั้งต้นมาจากครอบครัว ถ้าครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวขาดความรักความผูกพันรักใคร่กันในชีวิต สังคมก็ย่อมแตกแยกไม่มีความสุข โดยพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2543) พบว่า ความสุขในครอบครัวจะมีมากขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ของพ่อและแม่ที่สามารถทำได้สมบูรณ์เพียงใด ตามฐานะทั้ง 3 ประการนี้ คือ เป็นพระพรหม เป็นอาจารย์คนแรก และเป็นพระอรหันต์ของลูก นอกจากนี้รศรินทร์ เกรย์, อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, ปราโมทย์ ประสาทกุล, และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ (2555) พบว่า ความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนเรามีความสุข และเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดในการกำหนดความสุขของคนไทย เช่นเดียวกับกับงานวิจัยของกัลยาณี เสนาสุ (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศ Evans (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2548) พบว่า สิ่งที่มีแนวโน้มที่จะทำให้คนเรามีความสุขมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ที่โรแมนติก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสนิท โดย Diener (2006) ได้ค้นพบเหตุการณ์ที่สำคัญในชีวิต 2 เหตุการณ์ ที่ทำให้ระดับความสุขลดต่ำกว่าปกติเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ได้แก่ การสูญเสียคู่สมรส และการสูญเสียงาน ซึ่ง Kahneman and Deaton (2010) พบว่า การได้ใช้เวลากับคนที่ชอบทำให้ระดับ

ความสุขเพิ่มสูงขึ้น และคนเราจะมีความสุขเพิ่มมากขึ้นเมื่อแต่งงาน ซึ่งเป็นจริงทั้งผู้หญิง และผู้ชาย และเมื่อแต่งงานได้ 1 ปี ระดับความสุขอาจลดลงบ้าง แต่ก็ยังสูงกว่าก่อนแต่งงาน

2.3.4 ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม

สิ่งที่ทำให้คนเรามีความสุขได้ อาจอยู่นอกเหนือความคาดหมายจากที่เราคิดก็เป็นได้ เช่น บางคนอาจคิดว่าเงินเป็นปัจจัยที่ทำให้คนเรามีความสุข แต่ในความเป็นจริงแล้วความสุขอาจเกิดได้จากปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมหรือชุมชนก็เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขได้ จากการศึกษาของ The Gall up World Poll (as cited in Diener, Ng, Harter, & Arora, 2010) ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 ที่ได้ทำการสอบถามความเห็นของประชาชนจำนวน 136,839 ราย ใน 132 ประเทศ ซึ่งการวิจัยนี้ได้แยกความพอใจโดยทั่วไปในชีวิตอันเป็นความพอใจในระยะยาวออกจากความสุขในระยะสั้นของแต่ละวัน พบว่า รายได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีความสุขพึงพอใจในชีวิตสูงตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นชนชาติไหนก็ตาม แต่เมื่อถามถึงการมีความสุขในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ กลับพบว่า ระดับรายได้ไม่ได้มีความสำคัญต่อความสุขเลย ปัจจัยที่ทำให้มีความสุขกลับเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับจิตวิทยามากกว่าเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เช่น การมีครอบครัวที่อบอุ่นและการมีเพื่อนสนิทที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ ความมีอิสระที่จะตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง และการได้รับความเคารพจากผู้อื่น การวิจัยชิ้นนี้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า การมีรายได้ที่ดีและการมีเงินที่เพียงพอสำหรับซื้อหาสิ่งต่างๆ มาสนองความต้องการของร่างกายนั้นมีความสำคัญยิ่ง แต่เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองตามความจำเป็นแล้ว ปัจจัยอื่น ๆ ก็จะมีผลสำคัญในการก่อให้เกิดความสุข

นอกจากนี้การวิจัยของ Seligman (2002) พบว่า คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาที่มีความสุขในระดับสูงสุด และมีสัญญาณของความซึมเศร้าที่น้อยที่สุดจำนวนร้อยละ 10 คือ การมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับเพื่อนฝูงและครอบครัว รวมทั้งมีความผูกพันที่จะใช้เวลาร่วมกับบุคคลเหล่านี้ นอกจากนี้ Easterlin (2003) ได้ทำการศึกษาและคิดค้นทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสุข (Building a Better Theory of Well-Being) โดยมีแนวทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางด้านจิตวิทยาและแนวทางด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่ง Easterlin ได้ศึกษาในด้านเศรษฐศาสตร์เป็นสำคัญ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดที่มีคำถามว่า เมื่อคุณคิดถึงชีวิตที่มีความสุขคุณอยากจะมีอะไร และในสิ่งเหล่านั้นคุณมีอะไรแล้วบ้าง พบว่า คนส่วนใหญ่มีความต้องการคล้ายคลึงกัน เช่น ต้องการชีวิตสมรสที่มีความสุข ต้องการไปเที่ยวต่างประเทศ ต้องการมีเงินเยอะ ๆ หรือต้องการมีสุขภาพที่ดี ซึ่งความต้องการเหล่านี้จะแตกต่างกันออกไปตามช่วงอายุ และระดับการศึกษาของแต่ละบุคคล ส่วน (Diener, 2006) ได้สรุปว่า การที่คนเราจะมีความสุขได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ทางสังคม มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับใครบางคน และมีการสนับสนุนทางสังคมที่ดีด้วย โดย Rossarin Gray, Rungthong

Kramanon, and Sasinee Thapsuwan (2008) ได้สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยที่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แย่กว่า นอกจากนี้งานวิจัยของ Graney (อ้างถึงใน บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ที่ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสุขและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการศึกษาที่ใช้ระยะเวลาถึง 4 ปี จากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงที่มีช่วงอายุระหว่าง 62-89 ปี จำนวน 60 ราย โดยใช้เครื่องมือมาตรวัดสมดุลทางอารมณ์ (The Affect Balance Scale) มาตรวัดทางสังคมทางด้านกิจกรรม และมาตรวัดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลจากการศึกษาพบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุ ถ้าได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมาก ผู้สูงอายุก็จะมีความสุขมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ Nieuwenhuis, Völker, and Flap (2013) พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านสามารถส่งผลกระทบทางบวกต่อความสุขของประชาชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัลยาณี เสนาสู (2559) พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขเช่นเดียวกัน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ Unger (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสู, 2560) ที่ได้ทบทวนงานวิจัยของ Wellman ค.ศ. 1979 พบว่า เพื่อนบ้านอาจไม่มีความสำคัญเหมือนกับในอดีต โดยการรักษาความเป็นเพื่อน และความผูกพันทางสังคมกับบุคคลอื่นอาจลดลง อันมีสาเหตุมาจาก ระบบเทคโนโลยี การสื่อสาร การเดินทาง และรูปแบบการใช้ชีวิตที่มีความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับ Kalayanee Senasu and Anusorn Singhapakdi (2014) ที่พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านชุมชนและสังคม ไม่ได้ส่งผลกระทบทางบวกต่อระดับความสุขของคนไทย

2.3.5 ปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน

จากการศึกษาวิจัยของเดชรัตน์ สุขก่าเนต (2550) พบว่า ในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ ความสุข การทำงานไม่ใช่ต้นทุนของความสุข เพราะการทำงานที่ทำให้เกิดความพอใจและมีคามมั่นคง จะเป็นสะพานที่จะนำพามนุษย์ให้เข้าถึงความสุขในการทำงานที่มีความรัก ความเข้าใจและมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการทำวิจัยของบุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) พบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์กับหน้าที่การงาน และความพึงพอใจในงาน เช่นเดียวกับกัลยาณี เสนาสู (2559) พบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลด้านบวกต่อระดับความสุขของคนไทยเป็นอันดับที่ 2 รองจากความพึงพอใจในสุขภาพ

นอกจากนี้ Layard (2005) อธิบายว่า การทำงานไม่ได้ทำให้เรามีรายได้เท่านั้น แต่การทำงานยังเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความหมายให้กับชีวิต ด้วยเหตุนี้การว่างงานจึงเป็นสิ่งที่เลวร้าย ซึ่งการว่างงานไม่ได้ลดรายได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นการลดระดับความสุขลงอีกด้วย เมื่อคนเราตกงาน ความสุขที่ลดลงอาจเกิดจากการสูญเสียงานมากกว่าการสูญเสียรายได้ โดย Chichaya Changrian (2010) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขก็คืองาน เช่นเดียวกับ Kalayanee

Senasu and Anusorn Singhapakdi (2014) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยด้านการงานส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านอื่น ๆ โดย German Socio-Economic Panel แสดงให้เห็นว่า สำหรับคนที่มีความทุกข์เกิดจากการว่างงาน เมื่อเปรียบเทียบกับความทุกข์ที่เกิดจากการสูญเสียรายได้ บางคนคิดว่าสิ่งที่เลวร้ายที่สุดไม่ใช่การว่างงาน แต่เป็นการที่ไม่สามารถทำงานได้ กล่าวคือ การตกงาน การไม่หางานทำหรือการว่างงานอาจส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคมได้ ดังนั้นทุกสังคมจึงพยายามมุ่งหวังให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับที่ต่ำและมีเสถียรภาพ เพื่อยกระดับความสุขของคนในสังคมให้สูงขึ้น และ Amabile and Kramer (อ้างถึงใน สมจิตร จันทรพิชญ์, 2557) ได้ทำการศึกษาชีวิตงานภายในตน (Inner Work Life) เกี่ยวกับปัจจัยด้านความสุขและด้านความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของงานมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสิ่งที่เรียกว่าชีวิตงานภายในตน กล่าวคือ ถ้าอารมณ์นำไปสู่ความสุขก็จะทำให้ผลสำเร็จของงานมีมากขึ้น แต่ถ้าอารมณ์นำไปสู่ความโกรธหรือความหงุดหงิด ก็จะทำให้ผลสำเร็จของงานก็จะลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้านสมองที่ค้นพบในเรื่องของสามัญสำนักที่สร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ให้เห็นว่า ความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนเป็นปัจจัยความสำเร็จของงานขึ้นนั้น ๆ ดังนั้นความสุขในการทำงานจึงนำไปสู่ความสำเร็จของงาน

2.4 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

2.4.1 เพศ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความสุขของ สมชาย จักรพันธุ์ (2549) ได้ทำการสำรวจความสุขของคนไทยปี 2548 ในเขตกรุงเทพและภูมิภาค 19 เขตราชการ จำนวน 3,340 ตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยของอภิชัย มงคล และคณะ (2547) จำนวน 15 ข้อ พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีความสุขในระดับปกติ โดยเพศชายมีความสุขมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับอรุณี อุณหะวารากร (2549) ได้ทำการศึกษาความสุขจากการเสียสละ โดยใช้แบบประเมินดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยตัวเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขมากกว่าเพศหญิง ตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ เรียงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว (2552) ได้ศึกษาดัชนีชี้วัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกชุมชนในมูลนิธิโครงการหลวง พบว่า ความสุขโดยเฉลี่ยของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย เช่นเดียวกับศรีรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) ที่ศึกษาเรื่องรายได้ หนี้สิน ความสามารถทำใจยอมรับปัญหาและความสุข พบว่า เพศหญิงมีความสุขมากกว่าเพศชาย ซึ่งการศึกษาของ วรรัตน์ กัจฉมาภรณ์ และคณะ (2550) ที่ศึกษาเรื่องระดับความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความสุข และทำการควบคุมตัวแปรตัวอื่น ๆ แล้ว เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับ

ความสุข นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศ Aguirre (2006) ได้ศึกษาระดับความสุขของประชากรในเมือง San Mateo พบว่า ประชากรเพศหญิงมีความสุขมากกว่าประชากรเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับความสุข

2.4.2 อายุ

จากการวิจัยของ อนัน ชัยกุลวัฒนา, สุมณา มุลาสัน, และนันท รัตนเดช (2547) พบว่า บุคคลที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นจะมีความเครียดมากขึ้นและมีความสุขน้อยลง เนื่องจากวัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงาน การดูแลผู้อื่น เป็นต้น โดยพิริยะ ผลพิรุฬห์ (2555) ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนได้ศึกษาเรื่องความสุขคนไทย ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์จากการสำรวจสุขภาพจิตคนไทยของกรมสุขภาพจิตในปี 2550 โดยศึกษาปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิตของคนไทย ที่วัดจากคะแนนความสุขและความพึงพอใจในชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุ 15-60 ปี ข้อค้นพบของงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า คนไทยมีความสุขน้อยที่สุดในช่วงวัย 31-40 ปี และเมื่ออายุเพิ่มขึ้นความพึงพอใจในชีวิตก็ลดลง ซึ่งสาเหตุอาจมาจากความเครียดกับงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ที่น่าเป็นห่วง คือ ความพึงพอใจในชีวิตของคนไทยลดลงไปเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 60 ปี และยังพบอีกว่า คนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและคนที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานมีความสุขน้อยกว่าคนภาคอื่น

นอกจากนี้การศึกษาของ รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ประชากรที่อยู่ในวัยทำงานจะมีความสุขน้อยกว่าประชากรที่เป็นวัยรุ่น เมื่อทำการควบคุมสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ซึ่งการควบคุมนี้ไม่มีผลต่อกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ โดยการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษาพยาบาลของ ฌักทรารัตน์ ขาวสะอาด, มณี อาภานันท์กุล, และพรณวดี พุฒวัฒน์ (2556) ได้ใช้แบบสอบถามดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (TMHI-55) ของอภิชัย มงคล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและวัยเรียน ซึ่งมีความรับผิดชอบน้อย

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ Gerdtham and Johannesson (2001) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับตัวแปรในด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศสวีเดน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอายุและเพศเป็นรูปตัวยู (U) กล่าวคือ กลุ่มประชากรที่เป็นวัยรุ่นและวัยสูงอายุจะมีความสุขมากกว่าประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน เนื่องจากวัยทำงานเป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบ และเริ่มสร้างครอบครัว ส่วนวัยสูงอายุนั้นเป็นวัยที่หมดภาระจากการทำงาน มีโอกาสได้พักผ่อน ท่องเที่ยว จึงทำให้ประชากรวัยสูงอายุมีความสุขมากกว่าประชากรวัยทำงาน โดย Davis and Smith (อ้างถึงในบุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ได้ศึกษาเรื่องความสุข พบว่า คนส่วนใหญ่จะมีความสุขที่สุดในช่วงวัย

กลางคน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุค่อนข้างมากจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย โดยความสุขของคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละช่วงอายุ นอกจากนี้ Seligman (อ้างถึงใน พิซิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2553) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความสุข พบว่าวัยสูงอายุจะมีความสุขพึงพอใจในชีวิตมากกว่าวัยเด็ก และวัยสูงอายุมีแนวโน้มอารมณ์เสียน้อยกว่าในวัยเด็ก ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20-24 ปี มีความรู้สึกเศร้าหดหูเฉลี่ย 3.4 วันต่อเดือน ส่วนประชาชนที่มีอายุระหว่าง 65-74 ปี มีความรู้สึกเศร้าหดหูอยู่ที่ 2.3 วันต่อเดือน

2.4.3 สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสถือได้ว่าปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งตัวที่มีผลต่อระดับความสุข โดย Kim and McKenry (2002) พบว่า ผู้มีสถานภาพสมรสจะมีความสุขมากกว่ากลุ่มอื่น กล่าวคือ บุคคลที่สมรสแล้วจะมีคนช่วยแบ่งเบาปัญหาหรือความเครียด จึงช่วยให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ และ Easterlin (2003) พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วคนเราจะสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วในสถานภาพของการสมรส แต่จะปรับตัวได้ช้าในสถานภาพของการเป็นหม้าย นอกจากนี้ยังพบว่าคนส่วนใหญ่ที่แต่งงานแล้วจะมีความสุขมากกว่าคนที่ยังไม่ได้แต่งงาน และจากการศึกษาของชาวอเมริกันพบว่า การหย่าร้างทำให้คนไม่มีความสุข จึงทำให้ผู้ที่มีการหย่าร้างที่อบอุ่นและผู้ที่เป็นหม้ายจากการหย่าร้างมีความสุขที่แตกต่างกัน ผู้ที่หย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่ก็มีความสุขกว่าผู้ที่ไม่ได้แต่งงานใหม่ แต่การศึกษาของชาวเยอรมันพบว่า ความสุขของคนเยอรมันจะเพิ่มมากขึ้นในช่วงฮันนีมูนเท่านั้นและหลังจากนั้นความสุขก็จะลดระดับลงไปเรื่อย ๆ

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย เรืองชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว (2552) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดและสถานะสมรสจะมีความสุขโดยเฉลี่ยในระดับสูง ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนัก แต่จะมีระดับความสุขมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้างเมื่อนำมาเปรียบเทียบทั้ง 3 กลุ่ม โดย รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ผู้ที่กำลังสมรสหรือสมรสแล้วจะมีความสุขมากเป็นอันดับแรก เนื่องจากอาจมีการสนับสนุนกันทางอารมณ์และเศรษฐกิจแก่กันและกัน จึงทำให้ระดับของความสุขเพิ่มขึ้น โดยผู้ที่มีความสุขรองลงมา คือ ผู้ที่มีสถานภาพโสด ซึ่งมีความสุขใกล้เคียงกับผู้ที่มีสถานภาพสมรสมาก และผู้ที่มีความสุขน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีสถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่

2.4.4 ระดับการศึกษา

ปัจจัยในด้านระดับการศึกษาถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีโอกาสส่งผลกระทบต่อระดับของความสุขได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในประเทศไทย รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยในด้านระดับการศึกษาเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสูงขึ้นจะทำให้คนมีความสุขมากขึ้น ดังนั้นผู้ที่จบปริญญาตรีหรือสูงกว่าจะมีความสุขมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เนื่องจากการ

มีการศึกษาสูง อาจครอบคลุมไปถึงการมีรายได้ที่สูงกว่า และรู้จักจัดการปัญหาชีวิตที่ดีกว่า ทำให้มีความสุขมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อยกว่า

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศได้มีการศึกษาถึงผลกระทบของระดับการศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดี โดย Blanchflower, Oswald, Clark, Tella, and Freeman (2004) พบว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อระดับความเป็นอยู่ที่ดี และจากการศึกษาของ Piriya Pholphirul (2014) พบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตที่สูงกว่าบุคคลอื่น ส่วน Peir'o (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสุ, 2559) อธิบายว่า ระดับการศึกษาสามารถส่งผลถึงระดับของความสุขได้ 2 ทาง ทางแรก คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะคาดหวังในการเป็นอยู่ที่ดีในระดับที่สูงขึ้นตามระดับของการศึกษา ดังนั้นความคาดหวังนี้จะทำให้รู้สึกว่าเป็นอยู่ที่ดีถูกลดต่ำลง เมื่อไม่สามารถบรรลุถึงความคาดหวังที่ตั้งไว้ได้ ทางที่สอง คือ ระดับการศึกษาสามารถส่งผลกระทบต่อหลากหลายตัวแปร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับตัวแปรในเรื่องของรายได้ ซึ่งเมื่อทำการวิจัยอาจมีการรวมตัวแปรหลาย ๆ ตัว เข้าด้วยกัน ดังนั้นตัวแปรระดับการศึกษาจึงอาจถูกให้ความสำคัญลดลงไปได้

2.4.5 อาชีพ

การศึกษาของ รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) เรื่องอาชีพที่มีความสุขมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมจะมีความสุขมากที่สุด เนื่องจากมีความเป็นอิสระในการทำงานและไม่มีนายจ้าง ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชุมชนชนบท จึงมีทุนทางสังคมที่สูง เช่น มีความไว้น้ำใจกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จึงทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีทุนทางสังคมสูงกว่าย่อมมีความสุขมากกว่า และอาชีพที่มีความสุขรองลงมาคือ ผู้ที่ปฏิบัติงานวิชาชีพ วิชาการ และนักบริหาร เช่นเดียวกับ วรัญญา สมฤทธิ์ และนลิตรา ไทยประเสริฐ (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่องอาชีพ และความสุข: กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความสุขมากกว่าอาชีพข้าราชการ เนื่องจากวิถีการใช้ชีวิตของอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพข้าราชการมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยอาชีพเกษตรกรรมมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ในขณะที่อาชีพข้าราชการต้องมีการวางตัวให้เหมาะสมต่อเกียรติยศและการมีหน้ามีตาในสังคม ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม และความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขได้ เนื่องจากกลุ่มอาชีพเอกชนทั่วไปจะต้องทำงานภายใต้เจ้านายหรือผู้ที่มีอำนาจมากกว่าตนเอง บางครั้งการแสดงความคิดเห็นหรือการปฏิบัติงานบางอย่างก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ จึงเป็นผลทำให้ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองส่งผลให้ระดับความสุขลดต่ำลง โดยจ่านงค์ เฟ็งสาตร์ (2560) พบว่า ผู้สูงอายุตำบลบ้านไร่ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีภูมิหลังด้านอาชีพต่างกันส่งผลให้มีระดับความสุขที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4.6 ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

ในต่างประเทศ MTV Networks International (อ้างถึงใน ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต, 2551) ได้ทำการสำรวจความสุขของประชากรที่มีอายุระหว่าง 16 – 34 ปี ที่รู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิต การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมของสังคม และมีมุมมองในอนาคต จำนวน 5,400 ราย ใน 14 ประเทศทั่วโลก ทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศบราซิล ประเทศจีน ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศอินเดีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเม็กซิโก ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศสวีเดน ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา การสำรวจครั้งนี้เป็นการวัดดัชนีความอยู่ดีที่สามารถใช้วัดแทนกันกับการวัดระดับของความสุข ผลการสำรวจพบว่า ประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีความสุขทางใจมากกว่าประชากรในประเทศที่พัฒนา โดยประชากรของประเทศอินเดียมีความสุขที่สุด ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีล้ำสมัย และเพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย แต่กลับมีความสุขน้อยที่สุด และเมื่อวัดค่าดัชนีความสุขของประชากรทั้ง 14 ประเทศ พบว่า กลุ่มที่มีค่าดัชนีความอยู่ดีสูงเป็นประชากรของประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่มีรายได้น้อย คือ ประชากรในประเทศอาร์เจนตินาและประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งร้อยละ 75 มีความรู้สึกในชีวิตมีความสุข ขณะที่ร้อยละ 30 ของกลุ่มประชากรในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่มีความรู้สึกเช่นเดียวกัน แต่ในประเทศญี่ปุ่นกลับมีเพียงร้อยละ 8 ของประชากรเท่านั้นที่มีความสุขในชีวิต ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ประชากรในประเทศที่พัฒนามีความสุขในชีวิตต่ำ น่าจะเกิดจากความกังวลในเรื่องของหน้าที่การงาน ความพยายามในการไขว่คว้าหาความสำเร็จจนทำให้เกิดความเครียด และการขาดทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิต

การศึกษาวิจัยในต่างประเทศของ Kolstad (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสู, 2559) ที่ได้รายงานไว้ว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำจะมีความพึงพอใจที่ต่ำด้วย เช่นเดียวกับ Gerdtham and Johannesson (2001) ที่พบว่า ระดับรายได้หรือรายจ่ายก็ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข นอกจากนี้ Graham and Pettinato (2002) ได้ทำการวิจัยในกลุ่มประเทศเกิดใหม่ พบว่า ผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะทำให้เกิดความสุขมากกว่า โดยข้อค้นพบที่ว่า ในประเทศที่ยากจน การมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจะทำให้มีความสุขเพิ่มมากขึ้นด้วย จะแตกต่างกับประเทศที่ร่ำรวย การที่รายได้ที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ทำให้ความสุขเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่เท่ากันกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผู้ที่ไม่มีหนี้สินจะมีความสุขมากที่สุด ส่วนผู้ที่มีหนี้สินนอกระบบเป็นผู้ที่มีความสุขน้อยที่สุด และผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่เป็นหนี้ในระบบจะมีความสุขต่ำกว่าผู้ที่ไม่เป็นหนี้เพียงแค่เล็กน้อยเท่านั้น

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัย พบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ทำให้คนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น โดยผู้ที่อยู่ในครัวเรือนร้อยละ 20 แรกของกลุ่มผู้มี

รายได้สูง คือ มีรายได้ตั้งแต่ 33,001 บาทขึ้นไป มีโอกาสมีความสุขที่ 1.86 เท่าของกลุ่มที่อยู่ในครัวเรือนร้อยละ 20 แรกของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย คือ มีรายได้ต่ำกว่า 8,000 บาท จะเห็นได้ว่าการมีรายได้ที่สูงขึ้นทำให้มีความสุขสูงขึ้นไปด้วย เช่นเดียวกับกัลยาณี เสนาสุ (2559) พบว่า ระดับรายได้หรือรายจ่ายมีผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทย

2.4.7 ชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

จากการก่อสร้างท่าเรือกรุงเทพของการท่าเรือแห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2481-2490 ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อย่างรุนแรง การก่อสร้างท่าเรือกรุงเทพมีความจำเป็นต้องใช้วัสดุก่อสร้างและแรงงานจำนวนมาก จึงมีการจ้างแรงงานช่างและแรงงานกรรมกรไทยเป็นจำนวนมาก แรงงานส่วนใหญ่ถูกนำมาจากต่างจังหวัด และสร้างแคมป์พักคนงานในบริเวณที่ดินของการท่าเรือแห่งประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 สหรัฐอเมริกาขอเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นฐานที่มั่นในการทำสงครามเวียดนาม ท่าเรือกรุงเทพของการท่าเรือแห่งประเทศไทย จึงทำหน้าที่ในการรับ-ส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมทั้งรับศพทหารจีไอเพื่อส่งกลับบ้าน

จากการหลั่งไหลของแรงงานต่างจังหวัด ทำให้การทำเรือไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการกับชุมชนแคมป์คนงานในพื้นที่ แม้ว่าจ้างคนงานเหล่านี้เข้าเป็นพนักงานการทำเรือ และสร้างบ้านให้อยู่กันเป็นสัดส่วนแล้วก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่าพนักงานของการท่าเรือเหล่านี้เอง ที่เป็นคนไปชักชวนแรงงานที่อพยพเข้ามาหางานทำกับฐานทัพอเมริกันให้เข้ามาปลูกสร้างบ้านพักชั่วคราวบริเวณหลังบ้านพนักงานการทำเรือ จึงเรียกชุมชนเหล่านี้ว่า “ล๊อค” ตามล๊อคห้องแถวบ้านพักพนักงานการทำเรือ คือ ตั้งแต่ล๊อค 1 ถึง ล๊อค 12 หลังจากรัฐบาลเริ่มจัดการกับสลัมย่อย ๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยการไล่อื้อ ทำให้ชาวสลัมที่ถูกไล่อื้อพากันอพยพเข้ามายึดพื้นที่รอบ ๆ พื้นที่ใช้งานของการท่าเรือ และปลูกสร้างบ้านเรือนขึ้นมา ประมาณปี พ.ศ. 2510-2513 พื้นที่นี้จึงกลายเป็นสลัมขนาดใหญ่ และการท่าเรือก็เริ่มใช้วิธีรุนแรงในการผลักดันสลัมเหล่านี้ออกไปจากพื้นที่ เริ่มจากสลัมรอบในที่อยู่ติดกับลานและโกดังสินค้าของการท่าเรือ โดนขับไล่ด้วยการนำเอาเลนที่เรือขุดตูดขึ้นมาจากสันดอนมาพ่นใส่พื้นที่ตั้งสลัม จนทำให้ชาวบ้านต้องรื้อย้ายบ้านเปียดรวมเข้าไปกับสลัมใหม่หลังบ้านพักพนักงานการทำเรือ บางส่วนย้ายหนีลงไปสมทบกับสลัมรอบ ๆ ทำให้กลายเป็นสลัมขนาดใหญ่ขึ้น

ในปี พ.ศ. 2520 ในสมัยรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ จึงเริ่มผ่อนคลายนโยบายความรุนแรงลง เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการประนีประนอมกับสลัมมากขึ้น สลัมแห่งนี้จึงเป็นสลัมแห่งแรกที่รัฐบาลทดลองนำโครงการพัฒนาต่าง ๆ เข้ามา เพื่อพัฒนาสลัม และเป็นการนำร่องไปสู่การพัฒนาสลัมในที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เพื่อยกระดับแหล่งเสื่อมโทรมที่ผิดกฎหมาย ให้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมเมืองได้อย่างกลมกลืน ต่อมาปี พ.ศ. 2521 ได้มีการทดลองจัดตั้งผู้นำชุมชนขึ้น โดยการแยกสลัมออกเป็นส่วน ๆ ได้ทั้งหมด 18 สลัม และให้แต่ละสลัมมี

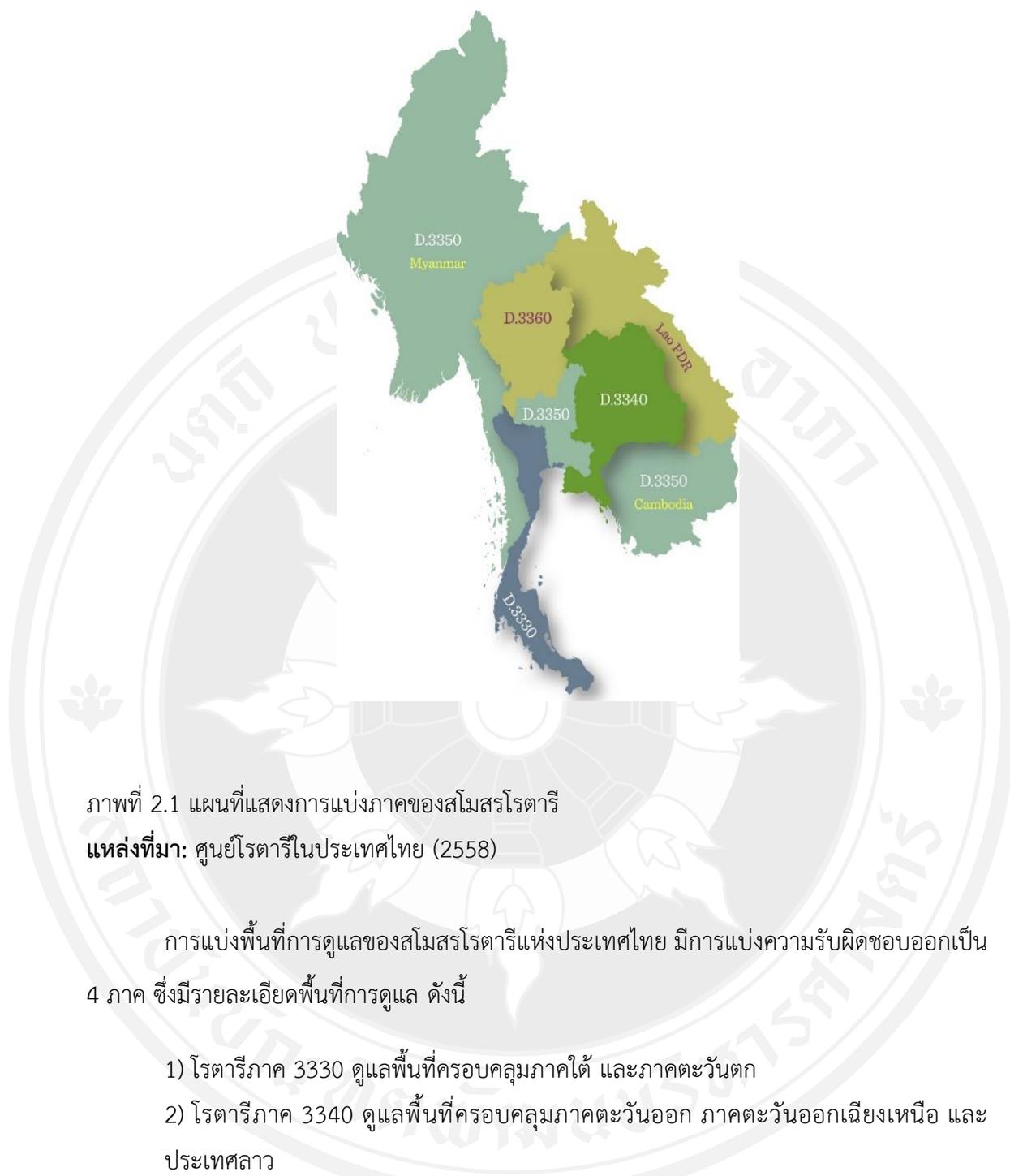
คณะผู้นำของตัวเอง โดยมีการยกเลิกคำที่เรียกว่าสลัมที่หมายถึง แหล่งเสื่อมโทรม โดยให้เรียกว่า ชุมชนแออัดแทน โดยเรียกสั้น ๆ ว่าชุมชน คำว่าชุมชนในที่นี้จึงมีความหมายที่ไม่ตรงกับคำว่าชุมชน (Community) แต่มีความหมายที่ตรงกับคำว่า Resident อันหมายถึง หมู่บ้านธรรมดาเท่านั้น คณะผู้นำสลัมจึงถูกเรียกชื่อว่า คณะกรรมการชุมชนมาตั้งแต่บัดนั้น

ในปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้มีชุมชนทั้งหมด 41 ชุมชน ซึ่งมีผู้อาศัยอยู่ประมาณ 110,000 คน หรือ 65,000 ครัวเรือน บนที่ดินของการท่าเรือกรุงเทพมหานครที่มีเนื้อที่ประมาณ 2,259 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ของชุมชนแออัดประมาณ 400 ไร่ รวม 22 ชุมชนแออัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นชุมชนแออัดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย (ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, 2557)

2.4.8 สโมสรโรตารี

สโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย (The International Association of Rotary Clubs) หรือ สโมสรโรตารีสากล (Rotary International) เป็นองค์กรของอาสาสมัครทั่วโลกที่ขับเคลื่อนกิจกรรมสังคมท้องถิ่น ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นนักธุรกิจและผู้นำด้านวิชาชีพจากทั่วโลก ซึ่งต่างคนต่างอาสาเอาทั้งทรัพย์สินส่วนตัว แรงกายและเวลามาทำงานเป็นอาสาสมัครในโครงการพัฒนาชุมชนรอบข้างนับเป็นสโมสรบริการแห่งแรกของโลก ก่อตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1905 ณ นครชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าในสังคม ส่งเสริมความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกเพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ ยกกระดับมาตรฐานจริยธรรมในทุกธุรกิจและสายอาชีพ ทำให้เกิดการยอมรับคุณค่าในการประกอบอาชีพ ภูมิใจในอาชีพของตน และนำเอาอุดมการณ์แห่งการบำเพ็ญประโยชน์ไปใช้ในชีวิตส่วนตัว ในธุรกิจและในชุมชน เสริมสร้างมิตรไมตรีจิตและสันติสุขทั่วโลกของบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ ให้มีอุดมการณ์ในการบำเพ็ญประโยชน์อย่างเดียวกันโดยไม่หวังผลตอบแทน คำขวัญหลักของสโมสรโรตารี คือ “Service Above Self หรือ บริการผู้อื่นยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน” (สโมสรโรตารีกันทรลักษ์, 2553; สโมสรโรตารีสุขุมวิท-กรุงเทพ, 2556)

ปัจจุบันสโมสรโรตารีมีสมาชิกทั่วโลกมากกว่า 1.2 ล้านคน และมีสโมสรมากกว่า 31,603 สโมสรใน 529 ภูมิภาค ครอบคลุม 166 ประเทศทั่วโลก สมาชิกของสโมสรโรตารี เรียกว่า โรแทเรียน (Rotarian) สำหรับประเทศไทย มีสโมสรโรตารีแห่งแรก ชื่อ “สโมสรโรตารีกรุงเทพ (Rotary Club of Bangkok)” ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) ตามพระราชดำริของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินและทรงรับเป็นนายกก่อตั้งสโมสรด้วย มีสมาชิกก่อตั้งรวม 80 ท่าน แบ่งการปกครองออกเป็น 4 ภาค โดยมีพื้นที่การดูแลดังภาพที่ 2.1 และมีจำนวนสมาชิกในสโมสร ดังตารางที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงการแบ่งภาคของสโมสรโรตารี

แหล่งที่มา: ศูนย์โรตารีในประเทศไทย (2558)

การแบ่งพื้นที่การดูแลของสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย มีการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 4 ภาค ซึ่งมีรายละเอียดพื้นที่การดูแล ดังนี้

- 1) โรตารีภาค 3330 ดูแลพื้นที่ครอบคลุมภาคใต้ และภาคตะวันตก
- 2) โรตารีภาค 3340 ดูแลพื้นที่ครอบคลุมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศลาว
- 3) โรตารีภาค 3350 ดูแลพื้นที่ครอบคลุมภาคกลาง ประเทศพม่า และประเทศกัมพูชา
- 4) โรตารีภาค 3360 ดูแลพื้นที่ครอบคลุมภาคเหนือ

ตารางที่ 2.1 จำนวนสมาชิกในสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย

จำนวนสมาชิกในสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย	
ภาค	จำนวนสมาชิก (คน)
3330	2,572
3340	1,677
3350	3,017
3360	1,461
จำนวนรวมทั้งหมด	8,727

แหล่งที่มา: โรตารีภาค 3350 (2559) ข้อมูล ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2559

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

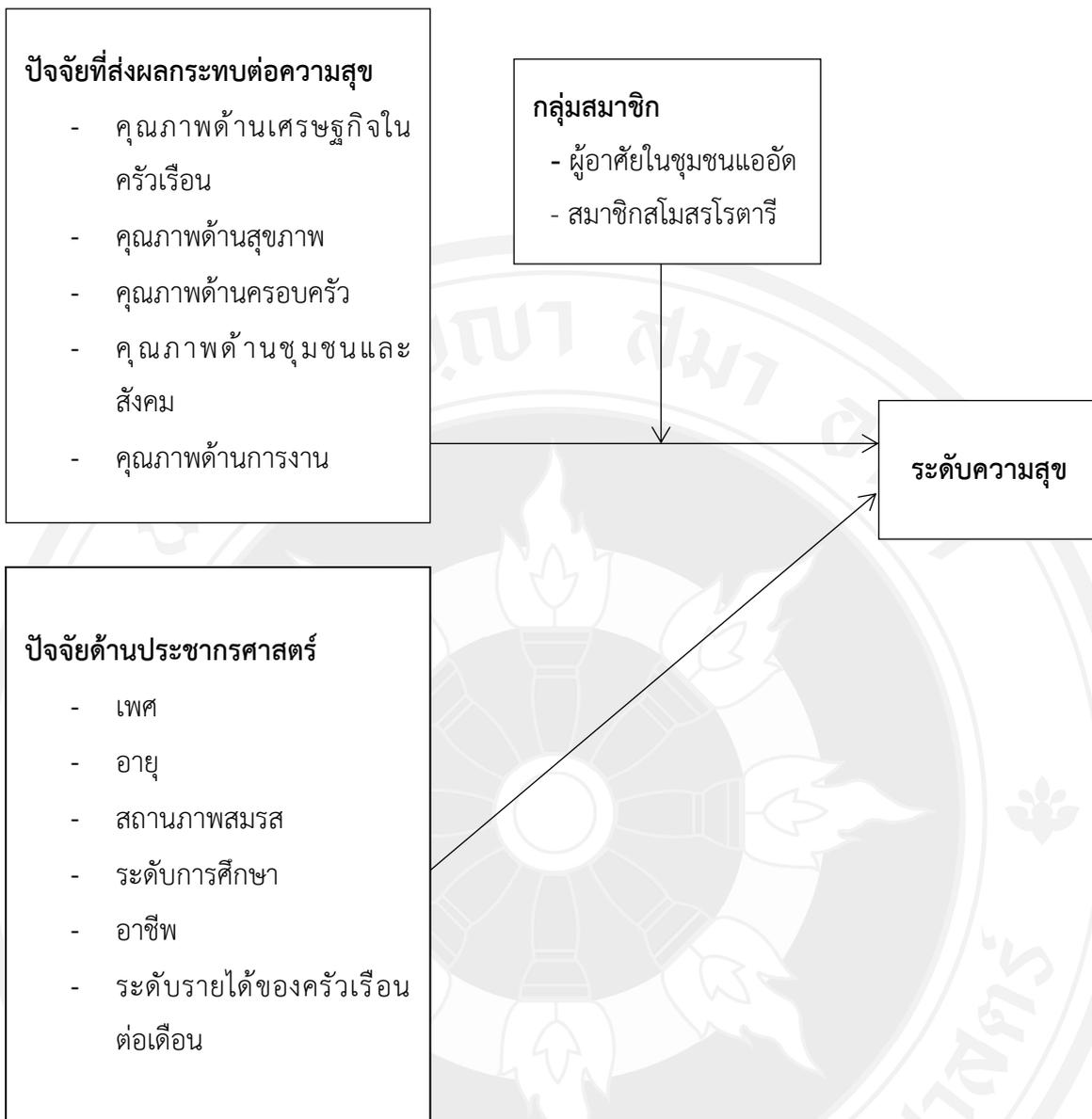
บทนี้นำเสนอถึงระเบียบวิธีการวิจัยที่จะใช้ในงานชิ้นนี้ โดยมีหัวข้อสำคัญที่จะกล่าวถึง ดังนี้

- 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 3.2 นิยามเชิงปฏิบัติการ
- 3.3 สมมติฐานในการวิจัย
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยแสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข โดยเลือกศึกษาความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน 2) ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ 3) ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว 4) ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม และ 5) ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน

นอกจากนี้ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขที่แตกต่างกัน โดยเลือกศึกษาในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

ระดับความสุข อิงตามความหมายของ Veenhoven หมายถึง ระดับของการเป็นอยู่ที่ดีหรือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นการประเมินของแต่ละบุคคลว่าชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากน้อย แค่ไหน เป็นทัศนคติต่อชีวิตของคน ๆ หนึ่งที่มีความเสถียรและเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความเชื่อดังนั้นความรู้สึกและความเชื่อจึงจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสุข

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม และปัจจัยคุณภาพด้านการงาน

ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน หมายถึง ระดับความพึงพอใจในรายได้ที่ตนเองได้รับ ตลอดจนสามารถนำรายได้มาหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต และการเก็บออมไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน

ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ หมายถึง สุขภาพใจและสุขภาพกาย ที่สามารถรับรู้ถึงสภาวะสุขภาพของตนเองได้ว่ามีความสุขหรือมีความทุกข์

ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว หมายถึง ความรัก ความผูกพัน ความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง และการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัว

ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม หมายถึง ระดับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สภาพแวดล้อม ความปลอดภัย และสถานรักษาพยาบาลในชุมชน

ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน หมายถึง ระดับความพึงพอใจในงานอาชีพ ในการจัดสรรเวลาสำหรับการทำงาน และการพักผ่อนให้กับครอบครัว

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสำรวจ ได้แก่ เพศหญิง เพศชาย

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสำรวจ ซึ่งเป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสำรวจ ได้แก่ โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสำรวจ ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

อาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ตอบแบบสำรวจ

ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน หมายถึง รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือนของผู้ตอบแบบสำรวจ

สมาชิกสโมสรโรตารี หมายถึง สมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย ในเขตพื้นที่การดูแล กรุงเทพมหานคร

ผู้อาศัยในชุมชนแออัด หมายถึง ผู้ที่อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร

3.3 สมมติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบสมาชิกสโมสรโรตารี และสมาชิกผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

สมมติฐานที่ 3 คุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

สมมติฐานที่ 4 คุณภาพด้านชุมชนและสังคมส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

สมมติฐานที่ 5 คุณภาพด้านการทำงานส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

สมมติฐานที่ 6 บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข

สมมติฐานที่ 7 บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข

สมมติฐานที่ 8 บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข

สมมติฐานที่ 9 บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข

สมมติฐานที่ 10 บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการทำงานกับระดับความสุข

สมมติฐานที่ 11 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ อันได้แก่ 11.1) เพศ 11.2) อายุ 11.3) สถานภาพสมรส 11.4) ระดับการศึกษา 11.5) อาชีพ และ 11.6) ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขที่แตกต่างกัน

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข และปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ และข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิด เครื่องมือในการวิจัย จนกระทั่งอภิปรายผลการศึกษา

3.4.2 ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ (Survey Research)

การศึกษาจากการสำรวจครั้งนี้ ใช้วิธีการทำแบบสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานผ่านทางประธานชุมชนแออัด และนายกสโมสรโรตารี เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการเก็บข้อมูลในรูปแบบของแบบสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล

3.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย เขตพื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้อ้างอิงข้อมูลจากโครงการจัดทำฐานข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่เขต ประจำปี 2557 มีจำนวน 31,562 คน และสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย เขตพื้นที่การดูแลของกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้อ้างอิงข้อมูลจากโรตารีภาค 3350 ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2559 มีจำนวน 1,404 คน

3.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G*Power (Cohen, 1977) ด้วยการวิเคราะห์อำนาจทดสอบก่อนการวิจัย (priori power analysis) โดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Linear multiple regression) เพื่อคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Squared multiple correlation) ระดับความสุขของคนไทยในปี พ.ศ. 2552 ในงานวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทยของ กัลยาณี เสนาสู (2559) กำหนดขนาดอิทธิพล (Effect Size) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และกำหนดค่าอำนาจ

ทดสอบ (Power) ที่ระดับ 0.99 ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 189 คน เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นและสามารถเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสมาชิกได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีจำนวนตัวอย่างกลุ่มละ 200 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณจึงเป็นตัวแทนผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน และตัวแทนสมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	
	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร	31,562	200
สมาชิกสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย พื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร	1,404	200

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ (Survey) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทย พ.ศ. 2560 ของกัลยาณี สেনาสู (2560) มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ แบบสำรวจประกอบด้วยคำถาม 5 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ระดับความสุข

ส่วนที่ 3 ปัจจัยคุณภาพของชีวิตในมิติต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ 2) ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว 3) ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน 4) ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน และ 5) ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและลักษณะที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

3.7.1.1 ทหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

3.7.1.2 อธิบายข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายปัจจัยคุณภาพที่ส่งผลกระทบต่อความสุข ได้แก่ 1) ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน 2) ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ 3) ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว 4) ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน และ 5) ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน

3.7.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

3.7.2.1 วิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงชั้น (Hierarchical Regression)

3.7.2.2 ทดสอบบทบาทของตัวแปรกำกับ (Moderating effect) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงชั้น (Hierarchical Regression) และการวิเคราะห์ Simple Slope Test

3.7.2.3 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระดับความสุขที่แตกต่างกันตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยในชุมชนแออัดจำนวน 200 คน และสมาชิกสโมสรโรตารี จำนวน 200 คน ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอหัวข้อดังต่อไปนี้

- 4.1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 ข้อมูลสถิติที่สำคัญของตัวแปร
- 4.3 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ
- 4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุข
- 4.5 ผลการทดสอบกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับ
- 4.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อระดับความสุข

4.1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 400 ราย แบ่งออกเป็น ผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ราย และสมาชิกในสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย เขตพื้นที่การดูแลกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 ราย ดังตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตัวแปร	จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ (คน)		
	ภาพรวม	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด	สมาชิกสโมสรโรตารี
เพศ			
ชาย	186	88	98
หญิง	214	112	102
กลุ่มอายุ			
15 – 29 ปี	118	57	61
30 – 39 ปี	99	47	52
40 – 49 ปี	78	41	37
50 ปีขึ้นไป	105	55	50
สถานภาพสมรส			
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	39	30	9
โสด	172	78	94
สมรส	189	92	97
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เข้าโรงเรียน	17	15	2
ประถมศึกษา	88	71	17
มัธยมศึกษาตอนต้น	66	51	15
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	50	34	16
อนุปริญญา/ปวส.	33	12	21
ปริญญาตรี	123	17	106
ปริญญาโท	22	0	22
ปริญญาเอก	1	0	1
อาชีพ			
นายจ้าง	36	2	34

ตัวแปร	จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ (คน)		
	ภาพรวม	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด	สมาชิกสโมสรโรตารี
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	67	34	33
ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	5	5	0
ลูกจ้างรัฐบาล	16	9	7
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	6	1	5
ลูกจ้างเอกชน	165	57	108
แม่บ้าน/ทำงานบ้าน	29	24	5
เรียนหนังสือ	24	23	1
เด็ก/คนชรา	5	5	0
ป่วย/พิการ (ไม่สามารถทำงานได้)	5	5	0
กำลังหางาน	6	6	0
สมัครใจไม่ทำงาน	6	6	0
เกษียณอายุงาน	5	2	3
อื่น ๆ	25	21	4
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน			
ต่ำกว่า 1,500 บาท	3	3	0
1,500 – 3,000 บาท	5	5	0
3,001 – 5,000 บาท	3	3	0
5,001 – 10,000 บาท	19	19	0
10,001 – 15,000 บาท	29	29	0
15,001 - 30,000 บาท	99	78	21
30,001 – 50,000 บาท	91	40	51
50,001 – 80,000 บาท	60	19	41
80,001 – 100,000 บาท	21	3	18
มากกว่า 100,000 บาท	70	1	69
กลุ่มตัวอย่าง (n)	400	200	200

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตัวแปร	ร้อยละผู้ตอบแบบสำรวจ		
	ภาพรวม	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด	สมาชิกสโมสรโรตารี
เพศ			
ชาย	46.50	44.00	49.00
หญิง	53.50	56.00	51.00
กลุ่มอายุ			
15 – 29 ปี	29.50	28.50	30.50
30 – 39 ปี	24.75	23.50	26.00
40 – 49 ปี	19.50	20.50	18.50
50 ปีขึ้นไป	26.25	27.50	25.00
สถานภาพสมรส			
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	9.75	15.00	4.50
โสด	43.00	39.00	47.00
สมรส	47.25	46.00	48.50
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เข้าโรงเรียน	4.25	7.50	1.00
ประถมศึกษา	22.00	35.50	8.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	16.50	25.50	7.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12.50	17.00	8.00
อนุปริญญา/ปวส.	8.25	6.00	10.50
ปริญญาตรี	30.75	8.50	53.00
ปริญญาโท	5.50	0	11.00
ปริญญาเอก	0.25	0	0.50
อาชีพ			
นายจ้าง	9.00	1.00	17.00

ตัวแปร	ร้อยละผู้ตอบแบบสำรวจ		
	ภาพรวม	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด	สมาชิกสโมสรโรตารี
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	16.75	17.00	16.50
ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	1.25	2.50	0
ลูกจ้างรัฐบาล	4.00	4.50	3.50
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	1.50	0.50	2.50
ลูกจ้างเอกชน	41.25	28.50	54.00
แม่บ้าน/ทำงานบ้าน	7.25	12.00	2.50
เรียนหนังสือ	6.00	11.50	0.50
เด็ก/คนชรา	1.25	2.50	0
ป่วย/พิการ (ไม่สามารถทำงานได้)	1.25	2.50	0
กำลังหางาน	1.50	3.00	0
สมัครใจไม่ทำงาน	1.50	3.00	0
เกษียณอายุงาน	1.25	1.00	1.50
อื่น ๆ	6.25	10.50	2.00
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน			
ต่ำกว่า 1,500 บาท	0.75	1.50	0
1,500 – 3,000 บาท	1.25	2.50	0
3,001 – 5,000 บาท	0.75	1.50	0
5,001 – 10,000 บาท	4.75	9.50	0
10,001 – 15,000 บาท	7.25	14.50	0
15,001 - 30,000 บาท	24.75	39.00	10.50
30,001 – 50,000 บาท	22.75	20.00	25.50
50,001 – 80,000 บาท	15.00	9.50	20.50
80,001 – 100,000 บาท	5.25	1.50	9.00
มากกว่า 100,000 บาท	17.50	0.50	34.50
กลุ่มตัวอย่าง (ก)	400	200	200

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสำรวจ ตามตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ในภาพรวมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุระหว่าง 15 - 29 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 มีสถานภาพสมรสจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.25 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชนจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 และมีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75

ในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 56 มีอายุระหว่าง 15 - 29 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 มีสถานภาพสมรสจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46 สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชนจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 และมีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 39

ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 51 มีอายุระหว่าง 15 - 29 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีสถานภาพสมรสจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชนจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 54 และมีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5

4.2 ข้อมูลสถิติที่สำคัญของตัวแปร

สำหรับข้อมูลสถิติที่สำคัญ พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความสุขโดยรวมอยู่ที่ 7.05 ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในชีวิตอยู่ที่ 7.50 ส่วนค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขในการดำเนินชีวิต ซึ่งคำนวณจากมาตรวัด 1-5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน 3.07 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านสุขภาพ 3.68 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านครอบครัว 4.21 ค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านชุมชนและสังคม 3.34 และค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านการทำงาน 3.44 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.3

สำหรับข้อมูลสถิติที่สำคัญในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความสุขอยู่ที่ 6.70 ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในชีวิตอยู่ที่ 7.43 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนอยู่ที่ 2.61 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอยู่ที่ 3.37 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวอยู่ที่ 4.08 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านชุมชนและสังคมอยู่ที่ 3.13 และค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านการทำงานอยู่ที่ 2.94

สำหรับข้อมูลสถิติที่สำคัญในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความสุขอยู่ที่ 7.41 ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในชีวิตอยู่ที่ 7.57 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนอยู่ที่ 3.52 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอยู่ที่ 3.99 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวอยู่ที่ 4.34 ค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านชุมชนและสังคมอยู่ที่ 3.55 และค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตด้านการทำงานอยู่ที่ 3.94 ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.3 แสดงรายละเอียดของค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เพศ (0 = ชาย)	0	1	0.54	0.50
อายุ	15	84	40.11	15.23
สถานภาพสมรส	0	2	1.38	0.66
ระดับการศึกษา	0	7	3.14	1.80
อาชีพ	1	15	5.84	3.53
กลุ่มสมาชิก	0	1	0.5	0.50
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	1	10	7.11	1.90
ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน	1.00	5.00	3.07	0.96
ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ	1.80	5.00	3.68	0.58
ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว	1.00	5.00	4.21	0.64
ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม	1.17	5.00	3.34	0.81
ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน	1.00	5.00	3.44	0.82
ระดับความสุข	0	10	7.05	1.89
ระดับความพึงพอใจในชีวิต	0	10	7.50	1.87

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลสถิติที่สำคัญของตัวแปรผู้ตอบแบบสำรวจ แยกตามกลุ่มสมาชิก

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด		สมาชิกสโมสรโรตารี	
			ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
เพศ (0 = ชาย)	0	1	0.56	0.50	0.51	0.50
อายุ	15	84	40.33	16.66	39.90	13.68
สถานภาพสมรส	0	2	1.31	0.72	1.44	0.58
ระดับการศึกษา	0	7	2.04	1.36	4.24	1.51
อาชีพ	1	15	6.97	3.81	4.72	2.80
กลุ่มสมาชิก	0	1	0.00	0.00	1.00	0.00
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	1	10	5.92	1.53	8.32	1.43
ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน	1.00	5.00	2.61	0.81	3.52	0.89
ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ	1.80	5.00	3.37	0.35	3.99	0.60
ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว	1.00	5.00	4.08	0.68	4.34	0.57
ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม	1.17	5.00	3.13	0.70	3.55	0.85
ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน	1.00	5.00	2.94	0.52	3.94	0.75
ระดับความสุข	0	10	6.70	2.05	7.41	1.66
ระดับความพึงพอใจในชีวิต	0	10	7.43	1.89	7.57	1.86

4.3 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ระดับความสุขมีความสัมพันธ์เป็นบวกในระดับปานกลางกับปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ($r = .390, p < 0.01$) และปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ($r = .336, p < 0.01$) ในขณะที่ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกในระดับต่ำกับปัจจัยคุณภาพคุณภาพด้านการทำงาน ($r = .265, p < 0.01$) ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม ($r = .260, p < 0.01$) และปัจจัยด้านครอบครัว ($r = .239, p < 0.01$) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1.ระดับความสุข	1					
2.ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน	.390**	1				
3.ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ	.336**	.607**	1			
4.ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว	.239**	.391**	.417**	1		
5.ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน	.260**	.510**	.614**	.459**	1	
6.ปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน	.265**	.578**	.740**	.388**	.528**	1

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 ทาง)

จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันโดยวิเคราะห์แยกตามกลุ่มสมาชิก พบว่า ผู้อาศัยในชุมชนแออัด ระดับความสุขมีความสัมพันธ์เป็นบวกในระดับต่ำกับปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ($r = .277, p < 0.01$) ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของผู้อาศัยในชุมชนแออัด

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1.ระดับความสุข	1					
2.ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน	.277**	1				
3.ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ	.188	.255**	1			
4.ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว	.125	.309**	.281**	1		
5.ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน	.137	.250**	.385**	.300**	1	
6.ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน	.062	.284**	.241**	.242**	.242**	1

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 ทาง)

เมื่อวิเคราะห์กลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ระดับความสุขมีความสัมพันธ์เป็นบวกในระดับปานกลางกับปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ($r = .438, p < 0.01$) ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ($r = .437, p < 0.01$) ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ($r = .335, p < 0.01$) ปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน ($r = .321, p < 0.01$) และปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน ($r = .319, p < 0.01$) ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสมาชิกสโมสรโรตารี

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1.ระดับความสุข	1					
2.ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน	.437**	1				
3.ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ	.438**	.611**	1			
4.ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว	.335**	.391**	.482**	1		
5.ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน	.319**	.609**	.689**	.573**	1	
6.ปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน	.321**	.503**	.774**	.453**	.624**	1

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 ทาง)

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี

ผลจากการวิเคราะห์ความถดถอยแบบลำดับขั้น (Hierarchical Regression Analysis) แสดงในตารางที่ 4.8 โดยมีตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคมซึ่งเป็นตัวแปรควบคุม จำนวน 6 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ได้นำเสนอในโมเดลที่ 1 ส่วนการวิเคราะห์ที่เพิ่มตัวแปรโมเดลเข้าไปมี 5 ตัวแปร คือ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม และปัจจัยคุณภาพด้านการงาน ได้วิเคราะห์ไว้ในโมเดลที่ 2 ถึง โมเดลที่ 6 ซึ่งผลการวิเคราะห์พบประเด็นที่สำคัญดังนี้

ในโมเดลที่ 1 ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อระดับความสุขร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ประมาณ 5.4% (adjusted $R^2 = .054$) โดยรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โมเดลที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 14.5% (adjusted $R^2 = .145$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือน ทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น 9.1%

โมเดลที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจครัวเรือน และปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ด้านอายุส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และปัจจัยด้านสุขภาพสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 17.1% (adjusted $R^2 = .171$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น 2.6%

โมเดลที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 17.2% (adjusted $R^2 = .172$)

โมเดลที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุขเช่นเดียวกัน โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 17% (adjusted $R^2 = .170$)

โมเดลที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 5 พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านการงานไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 16.8% (adjusted $R^2 = .168$)

ผลจากการวิเคราะห์ทุกโมเดลพอจะสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด ($\beta = 0.371, 0.275, 0.261, 0.254$ และ $0.255, p < 0.01$ ในโมเดลที่ 2 ถึงโมเดลที่ 6 ตามลำดับ) โดยมีปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อความสุขรองลงมา ($\beta = 0.233, 0.211, 0.200$ และ $0.203, p < 0.01$ ในโมเดลที่ 3 ถึงโมเดลที่ 6 ตามลำดับ) ในส่วนของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ พบว่า รายได้ของครัวเรือนต่อเดือนส่งผลกระทบต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในโมเดลที่ 1 ส่วนอายุส่งผลกระทบต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในโมเดลที่ 3 ถึงโมเดลที่ 6

ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุข

ตัวแปร	Std	Std	Std	Std	Std	Std
	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta
	Model	Model2	Model	Model	Model5	Model
	1	3	4		6	
ตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคม						
เพศ (ชาย = 0 , หญิง = 1)	-.047	-.026	-.021	-.026	-.025	-.025
อายุ	-.059	-.067	-.108*	-.104*	-.107*	-.107*
สถานภาพสมรส (หม้าย = 0)	.003	-.018	-.032	-.038	-.037	-.037
ระดับการศึกษา	.074	.041	.043	.042	.045	.045
อาชีพ	-.020	.014	.040	.043	.042	.041
กลุ่มสมาชิก (ชุมชนแออัด = 0)	.025	-.034	-.096	-.085	-.084	-.082
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	.168*	.041	.027	.019	.020	.019
ตัวแปรโมเดล						
คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน		.371**	.275**	.261**	.254**	.255**
คุณภาพด้านสุขภาพ			.233**	.211**	.200**	.203**
คุณภาพด้านครอบครัว				.070	.064	.065
คุณภาพด้านชุมชนและสังคม					.026	.026
คุณภาพด้านการทำงาน						-.008
Adjusted R ²	.054	.145	.171	.172	.170	.168
F	4.264**	9.478**	10.113**	9.302**	8.452**	7.729**

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 ทาง)

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขได้ตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุข

	สมมติฐานการวิจัย	ผลการวิจัย
สมมติฐานที่ 1	คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	++
สมมติฐานที่ 2	คุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	++
สมมติฐานที่ 3	คุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	-
สมมติฐานที่ 4	คุณภาพด้านชุมชนและสังคมส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	-
สมมติฐานที่ 5	คุณภาพด้านการทำงานส่งผลกระทบต่อระดับความสุข	-

หมายเหตุ: ++ หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
 + หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 - หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการแยกกลุ่มสมาชิก ซึ่งใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลำดับขั้น (Hierarchical Regression Analyses) จากการวิเคราะห์ทั้งหมด 6 โมเดล ในโมเดลที่ 1 ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์จำนวน 6 ตัวแปร ส่วนโมเดลที่ 2 ถึง โมเดลที่ 6 ได้ทำการเพิ่มปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขลงไปทีละโมเดล ในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า

โมเดลที่ 1 ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อระดับความสุขร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ประมาณ 5.4% (adjusted $R^2 = .054$) โดยอายุส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โมเดลที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ด้านอายุส่งผลกระทบต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 8.6% (adjusted $R^2 = .086$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือน ทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น 3.2%

โมเดลที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 8.5% (adjusted $R^2 = .085$)

โมเดลที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 8.2% (adjusted $R^2 = .082$)

โมเดลที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 8.1% (adjusted $R^2 = .081$)

โมเดลที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านการทำงานไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 7.7% (adjusted $R^2 = .077$)

ผลจากการวิเคราะห์ทุกโมเดลพอจะสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัดเพียงปัจจัยเดียว ($\beta = 0.212, 0.196, 0.186, 0.174$ และ $0.180, p < 0.01$ ในโมเดลที่ 2 ถึงโมเดลที่ 6 ตามลำดับ) ในส่วนของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์พบว่า อายุส่งผลกระทบต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในโมเดลที่ 1 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในโมเดลที่ 2 ถึงโมเดลที่ 6 ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด

ตัวแปร	Std	Std	Std	Std	Std	Std
	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta
	Model	Model	Model	Model	Model	Model
	1	2	3	4	5	6
ตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคม						
เพศ (ชาย = 0 , หญิง = 1)	-0.052	-0.025	-0.025	-0.029	-0.025	-0.027
อายุ	-0.234**	-0.172*	-0.176*	-0.173*	-0.176*	-0.176*
สถานภาพสมรส (หม้าย = 0)	-0.072	-0.085	-0.084	-0.086	-0.080	-0.077
ระดับการศึกษา	.051	.039	.040	.045	.058	.057
อาชีพ	.008	.007	.006	.006	-.007	-.008
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	.004	-.032	-.037	-.042	-.044	-.044
ตัวแปรโมเดล						
คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน		.212**	.196*	.186*	.174*	.180*
คุณภาพด้านสุขภาพ			.060	.051	.029	.032
คุณภาพด้านครอบครัว				.043	.029	.032
คุณภาพด้านชุมชนและสังคม					.078	.082
คุณภาพด้านการทำงาน						-.031
Adjusted R ²	.054	.086	.085	.082	.081	.077
F	2.879**	3.676**	3.303**	2.963**	2.761**	2.516**

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 ทาง)

เมื่อวิเคราะห์ความถดถอยแบบลำดับขั้นในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ดังแสดงในตารางที่ 4.11 โดยมีตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคมซึ่งเป็นตัวแปรควบคุม จำนวน 6 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ที่ได้ นำเสนอในโมเดลที่ 1 ส่วนการวิเคราะห์ที่เพิ่มตัวแปรโมเดลเข้าไปมี 5 ตัวแปร ในโมเดลที่ 2 ถึง โมเดลที่ 6 ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า

โมเดลที่ 1 ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อระดับความสุขร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ประมาณ 6.5% (adjusted $R^2 = .065$) โดยรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โมเดลที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 18.2% (adjusted $R^2 = .182$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือน ทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น 11.7%

โมเดลที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจครัวเรือน และปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และปัจจัยด้านสุขภาพสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 23.8% (adjusted $R^2 = .238$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น 5.6%

โมเดลที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ และปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านครอบครัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 24.9% (adjusted $R^2 = .249$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น 1.1%

โมเดลที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 25% (adjusted $R^2 = .250$)

โมเดลที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านการงานไม่ได้สะท้อนถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความสุข โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ 24.7% (adjusted $R^2 = .247$)

ผลจากการวิเคราะห์ทุกโมเดลพอจะสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารีมากที่สุด ($\beta = 0.337, 0.292, 0.327$ และ $0.350, p < 0.01$ ในโมเดลที่ 3 ถึงโมเดลที่ 6 ตามลำดับ) ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ($\beta = 0.410, 0.253, 0.239, 0.267$ และ $0.269, p < 0.01$ ในโมเดลที่ 2 ถึงโมเดลที่ 6 ตามลำดับ) และปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารีในลำดับรองลงมา ($\beta = 0.147, 0.180$ และ $0.184, p < 0.05$ ในโมเดลที่ 4 ถึงโมเดลที่ 6 ตามลำดับ) ในส่วนของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์พบว่า รายได้ของครัวเรือนต่อเดือนส่งผลกระทบทางบวกต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในโมเดลที่ 1 และอาชีพส่งผลกระทบทางบวกต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในโมเดลที่ 3 ถึงโมเดลที่ 6

ตารางที่ 4.11 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารี

ตัวแปร	Std	Std	Std	Std	Std	Std
	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta
	Model	Model2	Model	Model	Model5	Model
	1	3	4	6		
ตัวแปรด้านเศรษฐกิจสังคม						
เพศ (ชาย = 0 , หญิง = 1)	.045	.011	.021	.006	.002	.003
อายุ	.134	-.015	-.064	-.070	-.049	-.046
สถานภาพสมรส (หม้าย = 0)	.096	.095	.045	.024	.023	.023
ระดับการศึกษา	.045	.014	.014	-.010	-.015	-.018
อาชีพ	.019	.081	.152*	.174*	.172*	.172*
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	.203**	.086	.094	.089	.079	.075
ตัวแปรโมเดล						
คุณภาพด้านเศรษฐกิจ ในครัวเรือน		.410**	.253**	.239**	.267**	.269**
คุณภาพด้านสุขภาพ			.337**	.292**	.327**	.350**
คุณภาพด้านครอบครัว				.147*	.180*	.184*
คุณภาพด้านชุมชนและสังคม					-.111	-.109
คุณภาพด้านการทำงาน						-.035
Adjusted R ²	.065	.182	.238	.249	.250	.247
F	3.311**	7.312**	8.758**	8.343**	7.638**	6.922**

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 ทาง)

4.5 ผลการทดสอบกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับ

สมมติฐานที่ 6 – 10 ถูกทดสอบโดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น (Hierarchical Regression Analysis) ในสมมติฐานที่ 6 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบว่ากลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น 2 โมเดล โดยโมเดลที่หนึ่ง ใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน (EC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) โดยค่าศูนย์กลางได้มาจากการนำค่าของตัวแปรนั้นลบด้วยค่าเฉลี่ย และโมเดลที่สอง ใส่ตัวแปรเช่นเดียวกับโมเดลแรก แต่เพิ่มค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลางของปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน (EC) กับ ค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) = EC X GC จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มสมาชิก (GC) ไม่ได้แสดงบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับกลุ่มสมาชิก (Interaction Variable) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.566$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 6 ดังรายละเอียดที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2	F-test	p-value
1	Constant	7.050	0.087		80.704	.000	.390	.152		35.573	.000
	EC	.761	.103	.387	7.391	.000					
	GC	.020	.198	.005	.102	.919					
2	Constant	7.023	.099		70.790	.000	.391	.153	.001	23.785	.000
	EC	.755	.103	.385	7.305	.000					
	GC	.025	.198	.007	.126	.900					
	EC X GC	.119	.207	.027	.574	.566					

สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 7 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบว่ากลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น 2 โมเดล โดยโมเดลที่หนึ่ง ใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ (HC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) โดยค่าศูนย์กลางได้มาจากการนำค่าของตัวแปรนั้นลบด้วยค่าเฉลี่ย และโมเดลที่สอง ใส่ตัวแปรเช่นเดียวกับโมเดลแรก แต่เพิ่มค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) และค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลางของปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ (HC) กับ ค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) = $HC \times GC$ จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มสมาชิก (GC) ไม่ได้แสดงบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับกลุ่มสมาชิก (Interaction Variable) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.199$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 7 ดังรายละเอียดที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การทดสอบบทบาทของระดับรายได้ในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2	F-test	p-value
1	Constant	7.050	.089		78.906	.000	.336	.113		25.263	.000
	HC	1.077	.183	.330	5.894	.000					
	GC	.041	.212	.011	.193	.847					
2	Constant	6.967	.110		63.216	.000	.341	.117	.004	17.422	.000
	HC	.949	.208	.291	4.561	.000					
	GC	.120	.220	.032	.547	.585					
	HC X GC	.536	.416	.069	1.287	.199					

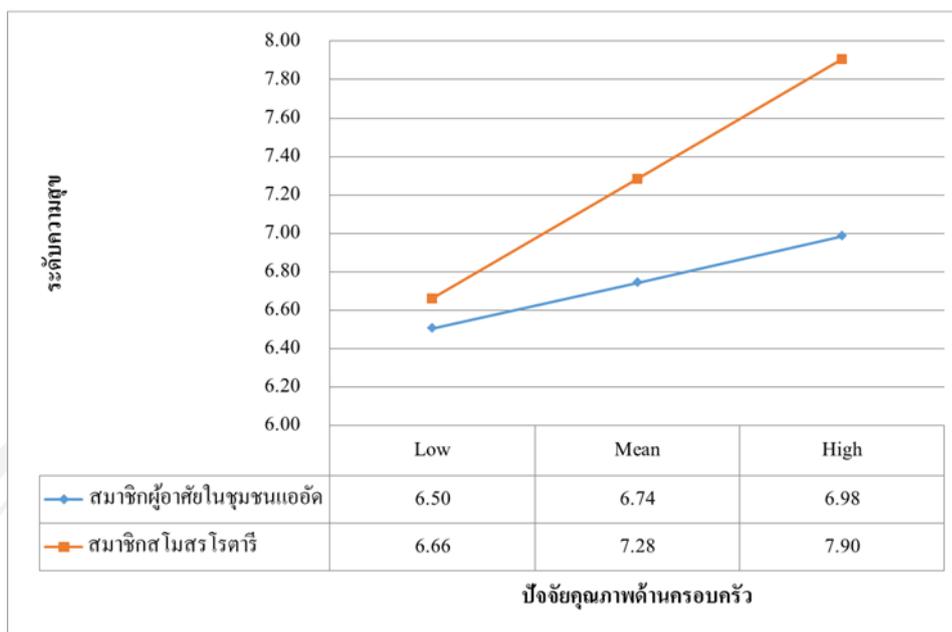
สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 8 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบว่ากลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น 2 โมเดล โดยโมเดลที่หนึ่ง ใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว (FC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) โดยค่าศูนย์กลางได้มาจากการนำค่าของตัวแปรนั้นลบด้วยค่าเฉลี่ย

และโมเดลที่สอง ใส่ตัวแปรเช่นเดียวกับโมเดลแรก แต่เพิ่มค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลางของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว (FC) กับ ค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) = FC X GC จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มสมาชิก (GC) แสดงบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับกลุ่มสมาชิก (Interaction Variable) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 8 ดังรายละเอียดที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2	F-test	p-value
1	Constant	7.050	.091		77.398	.000	.279	.078		16.789	.000
	FC	.621	.145	.211	4.288	.000					
	GC	.554	.186	.146	2.980	.003					
2	Constant	7.013	.093		75.743	.000	.296	.087	.009	12.639	.000
	FC	.671	.146	.228	4.585	.000					
	GC	.541	.185	.143	2.922	.004					
	FC X GC	.591	.293	.098	2.020	.044					

จากที่ได้จากสมการถดถอยแบบลำดับขั้นที่ใช้ในการวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข พบว่า ในโมเดลที่ 1 ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลต่อระดับความสุข ($R^2 = .078$, $F = 16.789$) และในโมเดลที่ 2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับกลุ่มสมาชิก (Interaction Variable) ส่งผลต่อระดับความสุข ($R^2 = .087$, $F = 12.639$) ส่งผลให้กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทตัวแปรกำกับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\Delta R^2 = .009$, $p < 0.01$)

ภาพที่ 4.1 ระดับความสุขและปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวที่แตกต่างกันตามกลุ่มสมาชิก

จากนั้นนำข้อมูลจากสมการความถดถอยที่ใช้วิเคราะห์หาค่าของสัมประสิทธิ์ของสมการในฐานตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุขมาสร้างกราฟ Simple Slope Test Dawson (2014) เพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่อระดับความสุขใน 2 กลุ่มสมาชิก ได้แก่ กลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t\text{-value} = 4.630, p < .01$) ดังภาพที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าเมื่อปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น ระดับความสุขก็จะเพิ่มขึ้นตาม โดยในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า ระดับความสุขเพิ่มขึ้นเมื่อปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวขึ้นในระดับปานกลาง (ระดับความสุข ณ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่ำ = 6.50, ปานกลาง = 6.74, สูง = 6.98 โดยผลต่างระดับความสุขแต่ละระดับ = 0.24) และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ระดับความสุขเพิ่มขึ้นเมื่อปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวขึ้นในระดับสูง (ระดับความสุข ณ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่ำ = 6.66, ปานกลาง = 7.28, สูง = 7.90 โดยผลต่างระดับความสุขแต่ละระดับ = 0.62) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผลการทดสอบนี้แสดงว่าตัวแปรกำกับด้านสมาชิกกลุ่มส่งผลให้อิทธิพลของคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุขในทางบวกสูงกว่าสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี

จากตารางที่ 4.14 และภาพที่ 4.1 สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข โดยกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดมีผลกระทบของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่อระดับความสุขต่ำกว่ากลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี

สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 9 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบว่ากลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น 2 โมเดล โดยโมเดลที่หนึ่ง ใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม (CC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) โดยค่าศูนย์กลางได้มาจากการนำค่าของตัวแปรนั้นลบด้วยค่าเฉลี่ย และโมเดลที่สอง ใส่ตัวแปรเช่นเดียวกับโมเดลแรก แต่เพิ่มค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลางของปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม (CC) กับ ค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) = $CC \times GC$ จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มสมาชิก (GC) ไม่ได้แสดงบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับกลุ่มสมาชิก (Interaction Variable) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.361$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 9 ดังรายละเอียดที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การทดสอบบทบาทของสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2	F-test	p-value
1	Constant	7.050	.091		77.621	.000	.289	.083		18.031	.000
	CC	.532	.117	.227	4.559	.000					
	GC	.488	.188	.129	2.593	.010					
2	Constant	7.027	.094		74.608	.000	.292	.085	.002	12.294	.000
	CC	.511	.119	.218	4.286	.000					
	GC	.497	.188	.131	2.637	.009					
	CC X GC	.218	.238	.045	.0914	.316					

สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 10 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบว่ากลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการงานกับระดับความสุข ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น 2 โมเดล โดยโมเดลที่หนึ่ง ใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ระดับความสุข และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (Centered) ของปัจจัยคุณภาพด้านการงาน (WLC) และค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) โดยค่าศูนย์กลางได้มาจากการนำค่าของตัวแปรนั้นลบด้วยค่าเฉลี่ยและโมเดลที่สอง ใส่ตัวแปรเช่นเดียวกับโมเดลแรก แต่เพิ่มค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลางของปัจจัยคุณภาพด้านการงาน (WLC) กับ ค่าศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิก (GC) = $WLC \times GC$ จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มสมาชิก (GC) ไม่ได้แสดงบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการงานกับระดับความสุข โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการงานกับกลุ่มสมาชิก (Interaction Variable) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.122$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 10 ดังรายละเอียดที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 การทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการงานกับระดับความสุข

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2	F-test	p-value
1	Constant	7.050	.091		77.123	.000	.267	.071		15.260	.000
	WLC	.554	.141	.241	3.929	.000					
	GC	-.153	.231	.040	.659	.510					
2	Constant	6.933	.118		58.530	.000	.277	.077	.006	11.010	.000
	WLC	.473	.150	.205	3.152	.002					
	GC	.234	.237	.062	.987	.324					
	WLC X GC	.465	.300	.080	1.550	.122					

สามารถสรุปผลการทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านต่าง ๆ กับระดับความสุข ได้ตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 สรุปผลการทดสอบบทบาทของกลุ่มสมาชิกในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

สมมติฐาน		ผลการวิจัย
สมมติฐานที่ 6	บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนกับระดับความสุข	-
สมมติฐานที่ 7	บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพกับระดับความสุข	-
สมมติฐานที่ 8	บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข	+
สมมติฐานที่ 9	บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมกับระดับความสุข	-
สมมติฐานที่ 10	บทบาทของกลุ่มสมาชิกมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการงานกับระดับความสุข	-

หมายเหตุ: ++ หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
 + หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 - หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

4.6 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อระดับความสุข

การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ 6 ปัจจัย อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขที่ต่างกัน โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบ LSD (Fisher's Least Significant) ดังตารางที่ 4.18 และตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยของระดับความสุขตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ตัวแปร	ผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
เพศ			
ชาย	186	7.20	1.84
หญิง	214	6.92	1.93
อายุ			
15-19 ปี	25	7.36	1.85
20-24 ปี	39	7.23	1.31
25-29 ปี	54	7.33	1.37
30-34 ปี	47	7.38	1.54
35-39 ปี	52	7.04	1.60
40-44 ปี	32	5.72	1.84
45-49 ปี	46	7.00	2.11
50-54 ปี	28	7.14	2.29
55-59 ปี	32	7.22	1.88
60-64 ปี	18	7.78	1.93
มากกว่า 65 ปี	27	6.26	2.96
สถานภาพสมรส			
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	39	6.51	2.25
โสด	172	7.22	1.55
สมรส	189	7.01	2.07

ตัวแปร	ผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้รับการศึกษา	17	5.82	2.77
ประถมศึกษา	88	6.57	2.25
มัธยมศึกษาตอนต้น	66	6.80	1.64
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	50	7.62	1.74
อนุปริญญา/ปวส.	33	7.15	1.73
ปริญญาตรี	123	7.39	1.56
สูงกว่าปริญญาโท	23	7.30	1.77
อาชีพ			
นายจ้าง	36	8.19	2.16
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	67	6.43	2.00
ลูกจ้าง	187	7.27	1.52
อื่น ๆ	110	6.67	2.09
กลุ่มสมาชิก			
ผู้อาศัยในชุมชนแออัด	200	6.70	2.05
สมาชิกสโมสรโรตารี	200	7.41	1.66
ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน			
ต่ำกว่า 10,000 บาท	30	6.33	2.52
10,001 – 15,000 บาท	29	6.38	2.27
15,001 – 30,000 บาท	99	6.72	1.73
30,001 – 50,000 บาท	91	7.01	1.77
50,001 – 80,000 บาท	60	7.28	1.63
80,001 – 100,000 บาท	21	7.33	1.74
มากกว่า 100,000 บาท	70	7.87	1.78

ตารางที่ 4.19 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความสุขตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ตัวแปร	F	Sig	ความหมาย
เพศ	2.319	.129	เพศชายมีความสุขโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างจากเพศหญิง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 11.1
อายุ	2.852**	.002	ผู้ที่มีอายุ 60-64 ปี มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าช่วงอายุต่ำกว่าทุกช่วงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 11.2
สถานภาพสมรส	2.281	.103	ผู้ที่มีสถานภาพโสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความสุขโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 11.3
ระดับการศึกษา	4.005**	.001	ผู้ที่ได้รับการศึกษามีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 11.4
อาชีพ	9.677**	.000	ผู้ที่ประกอบอาชีพนายจ้างมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 11.5
กลุ่มสมาชิก	14.553**	.000	ผู้อาศัยในชุมชนแออัดมีความสุขโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสมาชิกสโมสรโรตารี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปร	F	Sig	ความหมาย
ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	4.494**	.000	- ผู้ที่มีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 100,000 บาทต่อเดือน มีความสุข โดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ทุกระดับ - ผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะมีความสุข โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 11.6

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (2 ทาง)

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับความสุขได้ตามตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับความสุข

สมมติฐาน	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	ผลการวิจัย
สมมติฐานที่ 11.1	เพศ	-
สมมติฐานที่ 11.2	อายุ	++
สมมติฐานที่ 11.3	สถานภาพสมรส	-
สมมติฐานที่ 11.4	ระดับการศึกษา	++
สมมติฐานที่ 11.5	อาชีพ	++
สมมติฐานที่ 11.6	รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน	++

หมายเหตุ: ++ หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

+ หมายถึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวน โดยแยกวิเคราะห์ตามกลุ่มสมาชิก ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบ LSD (Fisher's Least Significant) พบว่า ในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดผู้ที่มีอายุ 15-34 ปี และผู้ที่มีอายุ 60-64 ปี มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าช่วงอายุอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ผู้ที่สถานภาพโสดมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรส และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ และยังพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่มีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพนายจ้างมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น และผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาทต่อเดือน มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าระดับรายได้อื่น โดยระดับความสุขจะเพิ่มขึ้นตามระดับของรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยของระดับความสุทธตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ แยกตามกลุ่มสมาชิก

ตัวแปร	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด				สมาชิกสโมสรโรตารี					
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	F	Sig.	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	F	Sig.
เพศ				1.548	.215				.388	.543
ชาย	88	6.90	1.92			98	7.48	1.71		
หญิง	112	6.54	2.13			102	7.33	1.60		
อายุ				3.706**	.000				1.559	.130
15-19 ปี	25	7.36	1.85			0	0	0		
20-24 ปี	17	7.41	1.33			22	7.09	1.31		
25-29 ปี	15	7.40	1.40			39	7.31	1.38		
30-34 ปี	23	7.74	1.60			24	7.04	1.43		
35-39 ปี	24	6.42	1.56			28	7.57	1.45		
40-44 ปี	18	5.11	2.00			14	6.50	1.29		
45-49 ปี	23	6.65	2.23			23	7.35	1.97		
50-54 ปี	14	6.57	1.87			14	7.71	2.58		
55-59 ปี	15	6.33	2.02			17	8.00	1.37		
60-64 ปี	9	7.11	2.15			9	8.44	1.51		
มากกว่า 65 ปี	17	5.29	2.85			10	7.90	2.47		

ตัวแปร	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด				สมาชิกสโมสรโรตารี				
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	F	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	F	Sig.
สถานภาพสมรส				3.490*				3.784*	.024
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	30	6.60	2.37		9	6.22	1.86		
โสด	78	7.15	1.68		94	7.27	1.45		
สมรส	92	6.34	2.16		97	7.65	1.77		
ระดับการศึกษา				2.283*				.489	.816
ไม่ได้รับการศึกษา	15	5.67	2.89		2	7.00	1.41		
ประถมศึกษา	71	6.44	2.24		17	7.12	2.26		
มัธยมศึกษาตอนต้น	51	6.76	1.69		15	6.93	1.49		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	34	7.56	1.81		16	7.75	1.61		
อนุปริญญา/ปวส.	12	6.75	1.86		21	7.38	1.66		
ปริญญาตรี	17	6.71	1.31		106	7.50	1.58		
สูงกว่าปริญญาโท	0	0	0		23	7.30	1.77		
อาชีพ				2.400				5.059**	.002
นายจ้าง	2	6.50	0.71		34	8.29	2.18		
ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	34	6.06	2.27		33	6.82	1.63		

ตัวแปร	ผู้อาศัยในชุมชนแออัด				สมาชิกสโมสรโรตารี					
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	F	Sig.	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	F	Sig.
ลูกจ้าง	67	7.16	1.70			120	7.33	1.41		
อื่น ๆ	97	6.60	2.14			13	7.23	1.54		
ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน				1.052	.393				3.399**	.010
ต่ำกว่า 10,000 บาท	30	6.33	2.52			0	0	0		
10,001 – 15,000 บาท	29	6.38	2.27			0	0	0		
15,001 – 30,000 บาท	78	6.73	1.71			21	6.67	1.83		
30,001 – 50,000 บาท	40	6.93	2.13			51	7.08	1.44		
50,001 – 80,000 บาท	19	7.37	2.03			41	7.24	1.43		
80,001 – 100,000 บาท	3	5.00	0.00			18	7.72	1.57		
มากกว่า 100,000 บาท	1	7.00	-			69	7.88	1.79		
รวม	200					200				

หมายเหตุ: ** หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2 ทาง)

* หมายถึง ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (2 ทาง)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่หลากหลาย ดังนั้นในบทที่ 5 นี้จึงได้กล่าวถึงบทสรุปของผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ การอภิปรายผลเพิ่มเติมโดยใช้หลักการและแนวคิดที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม จากนั้นเป็นข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปบูรณาการเชื่อมโยง และนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี 2) เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกที่แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันกับระดับความสุข ของผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง จำนวน 200 ชุด และสมาชิกสโมสรโรตารี จำนวน 200 ชุด โดยศึกษาตามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน และปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน จากนั้นวิเคราะห์ผลด้วยสถิติพรรณนา สถิติอนุมาน การถดถอยแบบลำดับขั้น และความแปรปรวน ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่หลากหลาย และสรุปทำการชี้แจงตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
- 5.4 ข้อจำกัดในการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุข โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับชั้น (Hierarchical Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุด ($\beta = 0.255, p < 0.01$) รองลงมาคือปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ($\beta = 0.203, p < 0.01$) โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เป็นตัวแปรควบคุมพบว่า รายได้ของครัวเรือนต่อเดือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.168, p < 0.05$) ในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.180, p < 0.05$) โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมพบว่า ปัจจัยด้านอายุส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = -0.234, p < 0.01$) และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุด ($\beta = 0.350, p < 0.01$) รองลงมาคือปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือน ($\beta = 0.269, p < 0.01$) และสุดท้ายปัจจัยด้านคุณภาพด้านครอบครัว ($\beta = 0.184, p < 0.05$) ในส่วนของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นตัวแปรควบคุม พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.203, p < 0.01$)

จากการศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มสมาชิกในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) พบว่า บทบาทของกลุ่มสมาชิกไม่แสดงบทบาทตัวแปรกำกับในความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสุขกับปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชน และปัจจัยคุณภาพด้านการทำงาน แต่แสดงบทบาทในฐานะตัวแปรกำกับที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่อระดับความสุข โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านการทำงานกับกลุ่มรายได้ (Interaction Variable) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.098, p < 0.05$) ในสมการถดถอยแบบลำดับชั้น ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรกำกับด้านสมาชิกกลุ่มส่งผลให้อิทธิพลของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับความสุขในทางบวกสูงกว่าสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อระดับความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อายุ ($p < 0.01$) โดยผู้ที่มีอายุ 60-64 ปี มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าช่วงอายุต่ำกว่าทุกช่วงอายุ ระดับการศึกษา ($p < 0.01$) ผู้ที่ได้รับการศึกษามีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา อาชีพ ($p < 0.01$) โดยผู้ที่ประกอบอาชีพนายจ้างมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น และระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ($p < 0.01$) ผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนมากกว่า 100,000 บาทต่อเดือน มีความสุขโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าทุกระดับ

โดยระดับความสุขจะเพิ่มขึ้นตามระดับของรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อระดับความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อายุ ($p < 0.01$) โดยผู้ที่มีอายุ 15-34 ปี และผู้ที่มีอายุ 60-64 ปีมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าช่วงอายุอื่น สถานภาพสมรส ($p < 0.05$) ผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นโสดมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ และระดับการศึกษา ($p < 0.05$) โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาที่มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาอื่น ๆ และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อระดับความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สถานภาพสมรส ($p < 0.05$) โดยผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นสมรสมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นโสด และเป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ อาชีพ ($p < 0.01$) ผู้ที่ประกอบอาชีพนายจ้างมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น และระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ($p < 0.01$) ผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาทต่อเดือน มีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าระดับรายได้อื่น โดยระดับความสุขจะเพิ่มขึ้นตามระดับของรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของผู้อาศัยในชุมชนแออัด และสมาชิกสโมสรโรตารี พบผลการศึกษา ดังนี้

5.2.1.1 ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนโดยรวมส่งผลกระทบต่อระดับความทุกข์ด้านบวกต่อระดับความสุขมากที่สุด ($\beta = 0.255, p < 0.01$) โดยในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด ปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.180, p < 0.05$) แต่ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ปัจจัยด้านคุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความทุกข์ ($\beta = 0.269, p < 0.01$) เป็นอันดับที่ 2 รองจากปัจจัยด้านสุขภาพ ซึ่งหมายความว่า ผู้ที่มีปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนสูง กล่าวคือ มีการบริหารจัดการทางการเงินที่ดี เพียงพอต่อการใช้จ่าย และการเก็บออมจะส่งผลให้ระดับความสุขสูงขึ้นตามปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจและครัวเรือน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการศึกษางานวิจัยของ

ปังกอนด์ รักอำนวยกิจ และพิริยะ ผลพิรุฬห์ (2550) เรื่องความสุขกายสบายใจของคนเมือง จากการใช้ข้อมูลระดับจุลภาคมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคน โดยพบว่าคนรวยที่มีฐานะที่ดีกว่าโดยเฉลี่ยจะมีความสุขมากกว่าคนยากจน เนื่องจากการไม่มีรายได้ทำให้คนยากจนไม่มีโอกาสที่จะบริโภคสินค้าที่สร้างความสุขให้แก่ตนเอง และกัลยาณี เสนาสู (2560) พบว่า คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด นอกจากนี้งานวิจัยของ Easterlin (1974) พบว่า คนที่มีเงินมากกว่าจะมีความสุขมากกว่าคนที่มีเงินน้อยกว่า เช่นเดียวกับการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และความสุขของ Graham and Pettinato (2002) พบว่า คนที่มีรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคนทั้งประเทศจะมีความสุขมากกว่าคนที่มีรายได้ต่ำ โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในสังคม มีผลกระทบต่อความสุขของคนที่มีรายได้ต่ำ แต่จะมีผลทางบวกต่อความสุขของคนที่มีรายได้สูง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Layard (2005); Mentzakis and Moro (2007) พบว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้คนสามารถบริโภคสิ่งของต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้นในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่หากรายได้ลดลง 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมดจะส่งผลกระทบต่อระดับความสุขทำให้ระดับความสุขลดลง 2 ระดับของการวัด เช่นเดียวกับการวิจัยของ Kahneman and Deaton (2010) ที่พบว่า คนที่มีเงินมากกว่าจะมีความสุขมากกว่าคนที่มีเงินน้อยกว่า แต่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นไปจนถึงจุดใดจุดหนึ่ง จะพบว่าระดับความสุขไม่ได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้เงิน การออมเงินต่าง ๆ ทุกอย่างล้วนเกี่ยวกับตัวเงินทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อมีเงินเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าครองชีพ และเกิดการบริโภคสิ่งของต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Layard, 2005)

5.2.1.2 ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ

ผลการศึกษานี้พบว่า บทบาทของคุณภาพด้านสุขภาพโดยรวม ($\beta = 0.203, p < 0.01$) และในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ($\beta = 0.350, p < 0.01$) เท่านั้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข หมายถึง เมื่อเรามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ไม่มีอาการเจ็บป่วย ร่างกายแข็งแรงเพิ่มมากขึ้นก็จะทำให้ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้นตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย มงคล และคณะ (2544) พบว่า การควบคุมจิตใจของตนเองได้ หรือมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับท่าน ว.วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี) (2550); ประเวศ วะสี (2551) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความสุข คือ บุคคลที่มีสุขภาพดี และมีอายุยืนนาน สิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการมีความสุขอย่างชัดเจน คือ การเป็นคนอารมณ์ดี เพราะการมีความสุขเป็นสิ่งที่ทำให้อารมณ์ดี ตรงกับการวิจัยเรื่องความสุขเป็นสากลของ

รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2553) ได้ให้ข้อสรุปว่า การมีสุขภาพทางกายที่ดี และมีความรู้สึกพึงพอใจ ในตนเองจะทำให้ระดับของความสุขเพิ่มขึ้น โดยการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบทของ พิษิต พิทักษ์เทพสมบัติ และคณะ (2553) และการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนใน ตำรวจภูธรภาค 1 ของ บุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพมีผลกระทบต่อระดับ ความสุข เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัลยาณี เสนาสุ (2559) ที่พบว่า สำหรับคนไทยบทบาทด้านความ พึงพอใจในสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อระดับความสุข นอกจากนี้การศึกษาอิทธิพลของศาสนา ต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: กรณีศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยของ พชร ใจอารีย์ และกัลยาณี เสนาสุ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพมีผลกระทบต่อระดับของความสุข เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ โดย Deaton (2004) พบว่า การพึง พึงพอใจในสุขภาพของตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อระดับความสุข ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคนที่ มีสุขภาพทางกายดีจะมีความสุขมาก และงานวิจัยของ Veenhoven (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2548) พบว่า ความสุขขึ้นอยู่กับว่าคุณชอบชีวิตที่เป็นอยู่ของคุณมากน้อยเพียงใด บางคนมีชีวิตราวกับอยู่ใน สวรรค์แต่ก็ยังไม่มีความสุข เพราะไม่พอใจไปกับทุกสิ่งทุกอย่างที่มี จะเห็นได้ว่าการมีสุขภาพใจที่ดี จะ ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของระดับความสุข โดย Graham (2008) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ปัจจัยสุขภาพเป็น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข และการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด โรคภัยต่าง ๆ (Kahneman & Deaton, 2010) รวมไปถึงการศึกษาของ Cockrum and White (อ้างถึงใน พิษิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2553) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองทำให้ระดับความสุขทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น แต่ ในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมี นัยสำคัญ อาจเป็นเพราะปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อระดับความสุขด้วย อิทธิพลสูงครอบคลุมในปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์อย่างปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค โดยความต้องการเหล่านี้ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนต้องได้รับความต้องการ พื้นฐานนี้อย่างพอเพียงก่อนจึงจะมีความต้องการความจำเป็นในลำดับขั้นสูงต่อไป ตามทฤษฎีความ ต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1954)

5.2.1.3 ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว

ผลการศึกษาไม่พบว่าปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวโดยรวมส่งผลกระทบต่อความสุข อาจเพราะการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ทุกคนจะต้องออกไปทำงาน หรือไปทำงานในพื้นที่ที่ต้องอยู่ห่างจาก ครอบครัว อาจทำให้การพบปะ หรือได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวลดน้อยลง ซึ่งเป็นไปในทิศทาง เดียวกับผลการศึกษาของ Diener (2006) ที่ได้ค้นพบว่า การสูญเสียคู่สมรสในครอบครัวเป็น เหตุการณ์ที่ทำให้ระดับความสุขลดต่ำกว่าปกติเป็นระยะเวลานาน

นอกจากนี้ในงานวิจัยยังพบว่า ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข ($\beta = 0.184, p < 0.05$) ซึ่งหมายความว่า การได้ใช้ชีวิตกับครอบครัว การเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และรู้สึกปลอดภัยเมื่อได้อยู่กับครอบครัวทำให้ระดับความสุขของสมาชิกสโมสรโรตารีเพิ่มขึ้นตามปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Evans (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2548) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ที่โรแมนติก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสนิทเป็นสิ่งที่มีความหมายที่จะทำให้คนเรามีความสุขมากที่สุด และการได้ใช้เวลากับคนที่ชอบก็ทำให้มีความสุขเช่นกัน (Kahneman & Deaton, 2010) นอกจากนี้งานวิจัยในประเทศไทยของ ผน แสงสิงแก้ว (2543) ได้อธิบายว่า ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญของความสุข และจากการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบทของ พิชิต พิทักษ์ เทพสมบัติ และคณะ (2553) พบว่า ความอบอุ่นในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อความสุข รวมถึงงานวิจัยของ รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนเรามีความสุข และเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดในการกำหนดความสุขของคนไทย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัลยาณี เสนาสู (2560); บุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

5.2.1.4 ปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคม

ผลการศึกษาไม่พบว่าปัจจัยคุณภาพด้านชุมชนและสังคมส่งผลกระทบต่อความสุข ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบของชุมชนและสังคมได้เปลี่ยนไปจากเดิม ส่งผลให้การติดต่อสื่อสาร การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนและสังคมลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Unger (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสู, 2560) ที่ได้ทบทวนงานวิจัยของ Wellman ค.ศ. 1979 พบว่า เพื่อนบ้านไม่สำคัญเหมือนกับในอดีต โดยการรักษาความเป็นเพื่อน และความผูกพันทางสังคมกับคนอื่นอาจลดลง เนื่องจากเทคโนโลยี การสื่อสาร การเดินทาง และรูปแบบการใช้ชีวิตมีความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เมืองเล็กลง การติดต่อสื่อสารโดยการเจอหน้าจึงไม่จำเป็นดังเช่นเมื่อก่อน เช่นเดียวกับ Kalayanee Senasu and Anusorn Singhapakdi (2014) ที่พบว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทย นอกจากนี้กัลยาณี เสนาสู (2560) พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนและสังคมไม่ส่งผลต่อระดับความสุขเช่นเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Seligman (2002) ที่พบว่า การมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับเพื่อนฝูงและครอบครัว จะส่งผลกระทบต่อระดับความสุข โดย Diener (2006) ได้สรุปไว้ว่า การที่คนเราจะมีสุขได้ จะต้องมียกข่องทางสังคม และได้รับการสนับสนุนทางสังคม เช่นเดียวกับ Graney (อ้างถึงใน บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ที่พบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุ ถ้าได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมาก ผู้สูงอายุก็จะมีสุขมาก และจากการศึกษาของ Nieuwenhuis et al. (2013) พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านสามารถส่งผลกระทบต่อความสุขของ

ประชาชนได้ ซึ่งงานวิจัยในประเทศของ Rossarin Gray et al. (2008) สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยที่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แย่กว่า เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ กัลยาณี เสนาสู (2559) ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านสังคมและชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

5.2.1.5 ปัจจัยคุณภาพด้านการงาน

ผลการศึกษานี้ไม่พบว่าปัจจัยคุณภาพด้านการงานส่งผลกระทบต่อความสุข ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Veenhoven (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2548) พบว่า คนที่มีอายุระหว่าง 30-50 ปี จะมีความสุขน้อยกว่าคนกลุ่มอื่น เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะมีอิสระน้อยลงและมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยคนเราจะมีความสุขเมื่อได้ทำงานที่อิสระและมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเพียงพอ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาวิจัยของ บุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) เรื่องความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 พบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์กับหน้าที่การงาน และความพึงพอใจในงานเช่นกัน และในด้านมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ความสุขพบว่า การทำงานไม่ใช่ต้นทุนของความสุข แต่การทำงานเป็นสะพานที่จะนำพามนุษย์ให้มีความสุข (เดชรัต สุขกำเนิด, 2550) เช่นเดียวกับการวิจัยเรื่องความสุขของ กัลยาณี เสนาสู (2559) พบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลด้านบวกต่อระดับความสุขของคนไทยเป็นอันดับ 2 รองจากความพึงพอใจในสุขภาพ นอกจากนี้ Layard (2005) พบว่า การว่างงานทำให้ระดับความสุขลดลง และจากการศึกษาวิจัยของ Kalayane Senasu and Anusorn Singhapakdi (2014) ที่ทำการวิจัยในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านการงานส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ไม่ว่าจะทำงานในกลุ่มอาชีพใด การจัดสรรเวลาในการพักผ่อน การใช้ชีวิตส่วนตัว หรือจัดสรรเวลาให้ครอบครัวของแต่ละกลุ่มอาชีพไม่ได้แตกต่างกัน ต่างมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบแตกต่างกันตามแต่ละสายอาชีพ ซึ่งล้วนทำให้การใช้ชีวิตส่วนตัวมีไม่ต่างกัน จึงส่งผลให้ปัจจัยคุณภาพด้านการงานไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข

5.2.2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มสมาชิกที่แตกต่างกันในฐานะตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข พบผลการศึกษา ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น โดยกลุ่มสมาชิกแสดงบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับในทางบวกระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่อระดับความสุข แต่ไม่แสดงบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพ ปัจจัยคุณภาพปัจจัยด้านชุมชนและสังคม และปัจจัยคุณภาพด้านการงานต่อระดับความสุข สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรกำกับด้านสมาชิกกลุ่มส่งผลให้อิทธิพลของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อระดับ

ความสุขในทางบวกสูงกว่าสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี เมื่อพิจารณาคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันออกไปอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในด้านรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน จะเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่จะมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนอยู่ที่ 15,001 - 30,000 บาท ร้อยละ 39 แต่ในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่จะมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 34.5 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า ตัวแปรรายได้ครัวเรือนต่อเดือน คุณภาพเศรษฐกิจในครัวเรือน และคุณภาพด้านสุขภาพได้แสดงผลกระทบต่อระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อยู่แล้ว ในขณะที่คุณภาพด้านครอบครัวจะแสดงผลที่นัยสำคัญเฉพาะสำหรับกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี จึงแสดงให้เห็นถึงการที่กลุ่มสมาชิกแสดงผลเป็นตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวกับระดับความสุข โดยปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่กล่าวถึง ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว การมีความรักความผูกพัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว รวมถึงเมื่อประสบปัญหา หรือป่วยหนัก ครอบครัวสามารถดูแลให้ความช่วยเหลือได้ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ที่จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีพื้นฐานมาจากรายได้ที่เพียงพอ เมื่อมีรายได้ที่เพียงพอในการดำรงชีวิต ก็จะมีเวลาว่างที่นอกเหนือจากเวลาทำงานเพิ่มมากขึ้น และสามารถใช้เวลาว่างที่เหลือทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัวได้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีเงินเหลือพอเก็บไว้ใช้ดูแลสมาชิกในครอบครัวยามเจ็บไข้ได้ป่วย

จากทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) ของ Maslow (1954) พบว่า กลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีได้มีการเติมเต็มลำดับขั้นความต้องการในขั้นที่ 1 คือ ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องการเพื่อความอยู่รอด และใช้ในการดำรงชีพ ได้แก่ ปัจจัย 4 อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค รวมถึงเติมเต็มความต้องการในขั้นที่ 2 คือ ความต้องการด้านปลอดภัย (Safety Needs) ที่เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สิน การใช้ชีวิต และการวางแผนสำหรับอนาคต เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำให้มีความต้องการในลำดับขั้นถัดไปเพิ่มขึ้นมา โดยความต้องการขั้นที่ 3 คือ ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ต้องการเป็นที่รัก และได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และผู้คนในสังคม เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 อย่างเพียงพอแล้ว จะทำให้มีเงินเหลือเก็บสำหรับใช้ดูแล ใช้สนทนากับสมาชิกในครอบครัว และมีเวลาว่างในการใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว เพื่อเติมเต็มความต้องการขั้นที่ 3 ของตนเอง ดังนั้นในกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารีที่ได้รับการเติมเต็มปัจจัย 4 และความปลอดภัยแล้ว จึงทำให้มีความต้องการเป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัวเพิ่มตามมา ส่งผลให้ปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลต่อระดับความสุข ซึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดที่ยังไม่ได้รับการเติมเต็มความต้องการในขั้นที่ 1 ดังนั้นคนกลุ่มนี้ก็จะต้องการในเรื่องของปัจจัย 4 ที่ใช้เพื่อความอยู่รอดในชีวิตเท่านั้น โดยไม่ต้องการที่จะได้รับ

การเติมเต็มความต้องการในขั้นอื่นๆ ส่งผลให้ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวไม่ส่งผลต่อระดับความสุขในกลุ่มของผู้อาศัยในชุมชนแออัด

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า กลุ่มสมาชิกที่มีระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือนแตกต่างกันส่งผลต่อระดับปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาท มีปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวที่สูงกว่าผู้ที่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท ($F = 4.873, p < 0.01$) ดังรายละเอียดในภาคผนวก ค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นถึงในระดับที่ไม่ต้องคอยกังวลเรื่องเงินอีกต่อไป ต่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงก็ไม่มีผลต่อระดับความสุข (Kahneman & Deaton, 2010) ในที่นี้อาจคาดเดาได้ว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นมาจากที่ระดับที่รายได้ไม่มีผลต่อระดับความสุข อาจเป็นรายได้ที่ทำให้ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น

5.2.3 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกับระดับความสุข พบผลการศึกษา ดังนี้

จากการศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์กับระดับความสุข พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภาพทั่วไปคือ ผู้ที่มีระดับความสุขสูงกว่ามีแนวโน้มเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 60-64 ปี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพนายจ้าง เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา และผู้ที่มีระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมาก จะมีความสุขมากกว่าผู้ที่มีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนน้อย

5.2.3.1 เพศ

ผลการศึกษานี้พบว่าเพศที่ต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อระดับความสุขไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็มีหน้าที่ และภาระความรับผิดชอบเหมือนกัน ออกไปทำงานเหมือนกัน ดังนั้นไม่ว่าเพศใดก็มีระดับความสุขที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วรรัตน์ กัจฉมาภรณ์ และคณะ (2550) พบว่า เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับความสุข และกัลยาณี เสนาสุ (2560) พบว่า เพศหญิงกับเพศชายมีระดับความสุขไม่แตกต่างกัน ตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ สมชาย จักรพันธ์ (2549); อรุณี อุณหะวารากร (2549) พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยระดับความสุขมากกว่าเพศหญิง ตรงข้ามกับงานวิจัยของ Graham (2008); เริงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว (2552) ที่พบว่า ความสุขโดยเฉลี่ยของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย เพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยศรีรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ประชากรเพศหญิงมีความสุขมากกว่าประชากรเพศชายเช่นเดียวกัน

5.2.3.2 อายุ

ผลการศึกษานี้พบว่าอายุมีผลกระทบต่อความสุข ทั้งนี้อาจเพราะว่าช่วงอายุ 40-44 ปี เป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยทำงานซึ่งอาจทำให้เกิดความเครียดจากภาระงานที่รับผิดชอบอยู่ได้ จึงทำให้ระดับความสุขลดลงในช่วงอายุนี้ ในช่วงอายุ 15-34 ปี เป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยที่ศึกษาเล่าเรียน และอยู่ในช่วงที่เพิ่งเริ่มต้นกับทำงานทำให้การใช้ชีวิตไม่มีความเครียด หรือภาระที่ต้องรับผิดชอบมากนัก และช่วงอายุ 60-64 ปี เป็นช่วงอายุที่เกษียณงาน จึงทำให้ความเครียดหายไป เนื่องจากมีเวลาว่างที่ใช้หาความสุขให้กับตัวเองเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ระดับความสุขของคนในช่วงอายุนี้นี้มีระดับสูงกว่าช่วงอายุอื่น จะเห็นได้ว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความสุขแตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับการศึกษาของอนัน ชัยกุลวัฒนา และคณะ (2547) พบว่า เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นจะมีความเครียดเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ระดับความสุขลดน้อยลง และการศึกษาของ รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ประชากรที่อยู่ในวัยทำงานจะมีความสุขน้อยกว่าประชากรที่เป็นวัยรุ่น เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษาพยาบาลของ ณภัทรรัตน์ ขาวสอาด และคณะ (2556) พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยเรียนจะมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจเป็นวัยที่มีความรับผิดชอบน้อย และในงานวิจัยของต่างประเทศ Gerdtham and Johannesson (2001) ผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น และวัยสูงอายุจะมีระดับความสุขมากกว่าผู้ที่อยู่ในช่วงวัยทำงาน

5.2.3.3 สถานภาพสมรส

ผลการศึกษานี้พบว่าสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อระดับความสุขไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันผู้คนมีการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยใช้ชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ไม่รอคอยความช่วยเหลือจากผู้ที่ เป็นสามีหรือภรรยา มีการทำงานเพื่อตัวเองและครอบครัว ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นสถานภาพสมรสแบบใดก็มีระดับความสุขไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาก่อนหน้าของ Kim and McKenry (2002); รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นสมรสจะมีความสุขมากกว่าสถานภาพสมรสอื่น ในขณะที่เริงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว (2552) พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นโสด และสถานภาพสมรสเป็นสมรสจะมีความสุขโดยเฉลี่ยในระดับสูงที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่จะมีระดับความสุขมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นหย่าร้าง นอกจากนี้กัลยาณี เสนาสุ (2560) พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสเป็นโสดมีความสุขมากกว่าผู้ที่สถานภาพสมรสเป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

5.2.3.4 ระดับการศึกษา

ผลการศึกษานี้พบว่าระดับการศึกษามีผลกระทบต่อระดับความสุข ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ได้รับการศึกษาสามารถจัดการกับระดับอารมณ์ และความเครียดได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาความสุขของรศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ผู้ที่มีความสุข

ระดับสูงกว่ามีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า โดยกัลยาณี เสนาสู (2560) พบว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อความสุข นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศของ Blanchflower et al. (2004) พบว่า ระดับการศึกษาส่งผลกระทบด้านบวกต่อระดับความสุข โดยการศึกษาของ Piriya Pholphirul (2014) พบว่า ระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตที่สูงกว่าบุคคลอื่น

5.2.3.5 อาชีพ

ผลการศึกษานี้พบว่าอาชีพมีผลกระทบด้านบวกต่อระดับความสุขสามารถอธิบายได้ว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความสุขที่แตกต่างกัน โดยงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า อาชีพนายจ้างมีระดับความสุขมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพนายจ้างไม่ต้องอยู่ใต้อำนาจการควบคุมของใคร ประกอบกับเป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของจำนงค์ เฟิงสาตร์ (2560) ที่พบว่า ภูมิหลังด้านอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีความสุขที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมจะมีความสุขมากที่สุด เนื่องจากมีความเป็นอิสระในการทำงาน และวรัญญา สมฤทธิ์ และนลิตรา ไทยประเสริฐ (2557) พบว่า อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความสุขมากกว่าอาชีพข้าราชการ เนื่องจากวิถีการใช้ชีวิตของอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพข้าราชการมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยอาชีพเกษตรกรรมมีการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ในขณะที่อาชีพข้าราชการต้องมีการวางตัวให้เหมาะสมต่อเกียรติยศและการมีหน้ามีตาในสังคม ดังนั้นความภาคภูมิใจในอาชีพจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านลบต่อระดับของความสุข จึงสามารถสรุปได้ว่า การมีอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความสุขที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.3.6 ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

ผลการศึกษานี้พบว่าระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมีผลกระทบด้านบวกต่อระดับความสุข อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีระดับรายได้สูงกว่าจะส่งผลให้ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก เงินเป็นสิ่งที่ใช้อำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต เมื่อการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่นจะส่งผลให้มีระดับความสุขเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2555) พบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ทำให้คนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทยของกัลยาณี เสนาสู (2559) พบว่า ระดับรายได้หรือรายจ่ายส่งผลกระทบด้านบวกต่อระดับความสุข เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่องการพัฒนาดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทย พบว่า รายได้ของครัวเรือนส่งผลต่อความสุข (กัลยาณี เสนาสู, 2560) นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศได้รายงานไว้ว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำจะมีความพึงพอใจที่ต่ำด้วยเช่นเดียวกัน Kolstad (อ้างถึงใน กัลยาณี เสนาสู, 2559) โดย Gerdtham and Johannesson (2001) ศึกษาพบว่า ระดับรายได้หรือรายจ่ายส่งผลกระทบด้านบวกต่อระดับความสุข และ Graham and Pettinato (2002)

ได้ทำวิจัยในกลุ่มประเทศเกิดใหม่ พบว่า ระดับรายได้ที่มากกว่าจะทำให้เกิดระดับความสุขที่มากกว่า โดยผู้ที่ไม่มีหนี้สินจะมีความสุขมากที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อสรุปที่สำคัญที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: การเปรียบเทียบผู้อาศัยในชุมชนแออัดแห่งหนึ่ง และสมาชิกสโมสรโรตารีในกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขมากที่สุดคือ ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.255$) ซึ่งปัจจัยนี้ได้ทำการประเมินไปถึงความพอเพียงด้านเศรษฐกิจทั้งการใช้จ่ายในการดำรงชีวิต การออมในครัวเรือน และภาระหนี้สินต่าง ๆ ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคิดว่าคุณภาพด้านเศรษฐกิจยังไม่ค่อยดีเท่าที่ควร (ค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนอยู่ที่ 3.07 จากมาตราวัด 1-5) จะเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัดมีระดับปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนต่ำกว่าสมาชิกสโมสรโรตารี (ค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนของผู้อาศัยในชุมชนแออัด อยู่ที่ 2.61 และค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนของสมาชิกสโมสรโรตารี อยู่ที่ 3.52 จากมาตราวัด 1-5) ซึ่งสอดคล้องกับการสะท้อนภาวะรายได้ของครัวเรือนที่ยังถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน ของทั้ง 2 กลุ่มสมาชิกที่มีความแตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ยระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน กลุ่มผู้อาศัยในชุมชนแออัด อยู่ในช่วงรายได้ 15,001 - 30,000 บาท และกลุ่มสมาชิกสโมสรโรตารี อยู่ในช่วงรายได้มากกว่า 100,000 บาท)

ดังนั้นปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับผู้ที่สนใจจะยกระดับ หรือพัฒนาความสุขของคนไทยควรให้ความสำคัญเป็นประเด็นแรก โดยอาจมีการวางแผน หรือออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคง ซึ่งการส่งเสริมอาจจะต้องเริ่มมาจากการสร้างพื้นฐานที่ดีก่อน เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาต่อยอดในอนาคต และสามารถที่จะยกระดับเศรษฐกิจในครัวเรือนของตนเองได้ เช่น อาจจะมีนโยบายที่เป็นการทำให้เป็นความรู้ หรือทักษะที่ทำให้ประชาชนสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปประกอบอาชีพต่อได้ เพื่อที่จะทำให้ตนเองและครอบครัวมีรายได้เกิดขึ้น โดยที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องให้เงินในแต่ละเดือน เพื่อที่จะทำให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอต่อระดับความต้องการของแต่ละบุคคล แต่จะเน้นย้ำให้ส่งเสริมเป็นการให้ความรู้กับประชาชนมากกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้ประชาชนสามารถนำไปต่อยอดเองได้โดยไม่ต้องรอคอยเงินจากทางภาครัฐ หรือรอคอยสิ่งของที่จะเข้ามาบริจาคเพื่อทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามอีกหนึ่งสิ่งที่คุณควรให้ความสนใจ คือ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาให้ความรู้กับ

ประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อที่จะเป็นหลักที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งภาครัฐเองก็ได้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นแนวทางหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-12 (ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2564) อยู่แล้ว (กัลยาณี เสนาสุ, 2560) ดังนั้นหากภาครัฐมีการนำนโยบายนี้กระจายสู่ชุมชนทุกชุมชนในประเทศอย่างแท้จริง และสามารถปลูกฝังให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ผู้วิจัยคิดว่า ปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจจะไม่สามารถส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทยได้ กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีความสุขพอเพียงที่เกิดขึ้นในตัวเอง ความอยากมีความอยากได้ลดลง และความมีเหตุมีผลในการดำเนินชีวิตมีเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันตัวเองที่ดี เมื่อมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามากระทบ สิ่งเหล่านั้นจะไม่สามารถทำอะไรต่อระดับความสุขของประชาชนได้

นอกจากปัจจัยคุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือนแล้ว ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.203$) ดังนั้นปัจจัยคุณภาพด้านสุขภาพจึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข การมีนโยบายสาธารณสุขที่เหมาะสม และทั่วถึงคนในทุกระดับ ทุกพื้นที่ก็ทำให้ระดับความสุขเพิ่มขึ้นได้ ผู้ที่สนใจจะยกระดับ หรือพัฒนาความสุขของคนไทยควรให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนรักษาสุขภาพของตนเองให้ดี มากกว่าที่จะคอยสนับสนุนเรื่องการรักษาตัวหลังจากที่สุขภาพไม่ดีแล้ว ซึ่งนโยบายต่าง ๆ ที่ภาครัฐได้ให้สิทธิประโยชน์กับประชาชนในด้านการเข้ารับการรักษาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยคิดว่า หากทุกภาคส่วนส่งเสริมให้ประชาชนหันมาดูแลสุขภาพของตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยอาจเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีการออกกำลังกายเพื่อดูแลสุขภาพ รวมไปถึงมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกกำลังกาย โดยการออกกำลังกายอาจเป็นแค่การเคลื่อนไหวร่างกายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และผลกระทบจากการที่มีโรคประจำตัวต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาสุขภาพตนเอง และป้องกันไม่ให้เป็นตัวเองมีโรคภัยไข้เจ็บ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) ทุกภาคส่วนควรให้ความสนใจในการให้ความรู้ประชาชนด้านการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล การป้องกัน และรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคระบาดที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง รวมถึงรายงานสถานการณ์ล่าสุดให้ประชาชนทราบโดยเร็วที่สุด ซึ่งอาจทำการเผยแพร่ออกมาในรูปแบบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย กล่าวคือ ทุกภาคส่วนควรทำสื่อที่ทำให้ประชาชนเข้าใจ และเข้าถึงง่าย ทั้งในกลุ่มประชาชนที่มีอายุน้อย ไปจนถึงกลุ่มประชาชนที่มีอายุมาก รวมถึงกลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ความเจริญ กลุ่มชาวต่างชาติ และทุก ๆ กลุ่มที่จำเป็นต้องทราบข้อมูลในส่วนที่ทำการเผยแพร่

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แม้ทางภาครัฐ หรือหน่วยงานต่าง ๆ จะมีการออกนโยบายมาส่งเสริมประชาชนในด้านต่าง ๆ แล้ว แต่การกระจายสู่ชุมชนอาจยังไม่เพียงพอ หรือยังไม่ทั่วถึง จึงทำให้สิ่ง

เหล่านี้ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทยอยู่ และบางนโยบายที่ได้ดำเนินการออกมาใช้แล้วไม่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทยตามมา โดยในส่วนของนโยบายที่ดำเนินการออกมาแล้วดี เกิดประโยชน์ ก็ควรอย่างยิ่งที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้คงอยู่ต่อไป แต่หากนโยบายไหนที่ดำเนินการออกมาแล้วไม่ดี ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ควรทำการเก็บข้อมูล และนำมาปรับปรุงพัฒนาต่อไป เพื่อให้ประชาชนมีระดับความสุขที่เพิ่มสูงขึ้น และประเทศก็จะได้ก้าวและพัฒนาต่อไป

5.4 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของงานวิจัยในอนาคต

5.4.1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกับรวมถึงอาจศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่กว้างขึ้น เช่น กลุ่มตัวอย่างอาจครอบคลุมไปในระดับจังหวัด ระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้างได้

5.4.2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยคุณภาพมาทำการวิจัยเพียง 5 ด้านเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมปัจจัยด้านอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับความสุขได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยคุณภาพด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข เช่น ปัจจัยคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต ปัจจัยคุณภาพด้านศาสนา/ความเชื่อ เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข และนำเอาผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายที่จะสร้าง หรือพัฒนามาให้ประชาชน

5.4.3 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพียงอย่างเดียว ดังนั้นงานวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งอาจทำให้พบปัจจัยคุณภาพที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม หรืออาจพบประเด็นใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ

5.4.4 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาหลังจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคต ซึ่งอาจทำให้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทยถูกควบคุมด้วยสถานการณ์ที่ไม่สามารถกำหนดได้

บรรณานุกรม

- เดชรัตน์ สุขกำเนิด. (2550). เศรษฐศาสตร์แห่งความสุข. *เศรษฐศาสตร์ธรรมิกราชา*, 3, 74-106.
- เริงชัย ต้นสุชาติ, และธรรณชนก คำแก้ว. (2552). ดัชนีวัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกชุมชน
ในมูลนิธิโครงการหลวง. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 13(2), 1-27.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, อรณิชา สว่างฟ้า, กนกพร นิตยน์นิพิฤทธิ์, และณัฐฐาภรณ์ เลียมจรัสกุล.
(2553). *พัฒนาการแนวคิดเรื่อง ความสุข ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สุข และเศรษฐกิจพอเพียง*.
กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายงานวิจัยนานาชาติเพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุข (ไอราท์).
- โรตารี ภา ค 3350. (2559). *สมาชิกสโมสรโรตารี ภา ค 3350*. สืบค้นจาก
http://www.rotary3350.org/member_th.html
- กรมสุขภาพจิต. (2548). *ศาสตร์แนวใหม่แห่งความสุข (The New Science of Happiness) - กรม
สุขภาพจิต*. สืบค้นจาก www.dmh.go.th/news/view.asp?id=942
- กัลยาณี เสนาสุ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กัลยาณี เสนาสุ. (2560). *การพัฒนาดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทย*. คณะพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จำนงค์ เพ็งสาตร์. (2560). *ความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไร่ อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์*.
วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์, 1(2), 1-13.
- ณภัทรรัตน์ ขาวสะอาด, มณี อากานันท์กุล, และพรรณวดี พุฒวัฒน์. (2556). ปัจจัยคัดสรรที่มี
ความสัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสภากาชาดพยาบาล*, 28(1), 19-33.
- ณัฐภูมิ เผ่าทวี. (2555). เศรษฐศาสตร์ที่วัดด้วยความสุข. *เศรษฐศาสตร์ที่วัดด้วยความสุข*, 4(1), 25-27.
- บุญทัน พันธุ์จันทร์. (2555). *ความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ประเวศ วะสี. (2547). *ยุทธศาสตร์รัตนโกสินทร์ระเบิดพลังฝ่า “หลุมดำ”*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ
สาธารณสุขแห่งชาติ.
- ประเวศ วะสี. (2551). *กรุ่นกลิ่น ความสุข เส้นทางสู่ความสุขโดย 12 นักคิด - นักกิจกรรมเพื่อสังคม*.
กรุงเทพมหานคร: กรีน - ปัญญาญาณ.
- ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ, และพิริยะ ผลพิรุฬห์. (2550). *ความสุขกายสบายใจของคนเมือง*. นครปฐม:
สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.

- ฝน แสงสิงแก้ว. (2543). ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว. *วารสารสมาคมนิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 45(1), 1-10.
- เพชร ใจอารีย์, และกัลยาณี เสนาสุ. (2560). อิทธิพลของศาสนาต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข: กรณีศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 23, 50-64.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2559). *ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร: ศยาม.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2553). *ความสุขของคนไทยในเขตเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, ปารีชาติ พงษ์ชัยศรี, และจิษญาสุ์ ช่างเรียน. (2553). *ความสุขของคนไทยในเขตชนบท*. กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2555). *ความสุขของ "คนไทย": ผลวิเคราะห์จากแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์*. สืบค้นจาก http://piriya-pholphirul.blogspot.com/2012/07/blog-post_6801.html#!/2012/07/blog-post_6801.html
- ภริชญา วีระสุโข. (2554). *แนวคิดอรรถประโยชน์นิยมและทฤษฎีความยุติธรรม*. สืบค้นจาก <http://integratedsciences-sila.blogspot.com/2011/05/blog-post.html>
- สรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย, และเรวดี สุวรรณนพเก้า. (2553). *ความสุขเป็นสากล*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรินทร์ เกรย์, อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, ปราโมทย์ ประสาทกุล, และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์. (2555). รายได้ หนี้สิน ความสามารถทำใจยอมรับปัญหา และความสุข. *วารสารสมาคมนิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 57(3), 347-356.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.
- ว.วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี). (2550). *คนสำราญ งานสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- วรพจน์ สิงลา. (2550). GNH – จีเอ็นเอช “ดัชนีวัดความสุข”: มุมมองจากภูฏาน ... แล้วย้อนมอง “ความทุกข์” สังคมไทย. *ผู้ไถ่*, 75(กันยายน-ธันวาคม), 52-61.
- วรรณรัตน์ กัจฉมาภรณ์, กิตติพงษ์ ดงแสง, กุลญาดา สมทรัพย์, ฐปนวงศ์ มิตรสูงเนิน, ทศพล อารีจิตรา นุสรณ์, ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์, และศรีน้อย มาศเกษม. (2550). ระดับความสุขและปัจจัยที่

- เกี่ยวข้องกับของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2549. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 22(3), 254-260.
- วรัญญา สมฤทธิ, และนลิตรา ไทยประเสริฐ. (2557). อาชีพ และความสุข: กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 18(1), 65-83.
- ศิริ นันท์ กิตติสุขสถิต. (2551). *ความสุขของวัยรุ่น*. สืบค้นจาก <http://www.popterms.mahidol.ac.th/newsletter/showarticle.php?articleid=67>
- ศุภชัยโรตารีในประเทศไทย. (2558). *ประวัติโรตารีในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.rotarythailand.org/>
- ศุภชัยกลางข้อมูลชุมชนคลองเตยเพื่อการเรียนรู้. (ม.ป.ป.). *ประวัติศาสตร์ชุมชนคลองเตย*. สืบค้นจาก <https://noomuzi2010.wordpress.com/ข้อมูลชุมชนคลองเตย/ประวัติศาสตร์/>
- ศุภชัยข้อมูลกรุงเทพมหานคร. (2557). *ข้อมูลประกอบการพิจารณาความเหมาะสม ในการกำหนดกิจกรรม เพื่อพัฒนาพื้นที่เขตคลองเตย*. สืบค้นจาก www.bangkok.go.th/upload/user/00000052/plan/pattanakot/row3/bangna.pdf
- สโมสรโรตารีกันทรลักษ์. (2553). *ประวัติโรตารีประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.rotarykantraluk.org/index.php?lay=show&ac=article&id=5314833>
- สโมสรโรตารีสุขุมวิท-กรุงเทพ. (2556). *พอล พี.แฮร์ริส ผู้ให้กำเนิดโรตารี*. สืบค้นจาก <http://www.rotary4u.org/about-rotary/born-rotary>
- สมจิตร จันทรเพ็ญ. (2557). ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). ภาคนิพนธ์. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมชาย จักรพันธ์. (2549). *สุขภาพจิตไทย พ.ศ. 2547-2548*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมหวัง วิทยปัญญา นนท์. (2544). *บริหารความสุขด้วยจุดพอดี*. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/Nirvana-Thailand/2009/01/06/entry-3>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มสถิติแรงงาน. (2559). *การสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย พ.ศ. 2558*. กรุงเทพมหานคร: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อนัน ชัยกุลวัฒนา, สุมนา มุลาสัน, และนันท รัตนเดช. (2547). ภาวะเครียดและพฤติกรรมการเผชิญภาวะเครียดของผู้ป่วยนอกที่มารับบริการ จังหวัดยโสธร. *ศิริราชสาร*, 57(12), 541-546.

- อภิชัย มงคล, วัชณี หัตถพนม, ภัสรา เชษฐโชติศักดิ์, วรรณประภา ชลอกุล, ละเอียด ปัญญาใหญ่, และ สุจริต สุวรรณชีพ. (2544). ความสุขและสุขภาพจิตในบริบทของสังคมไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 46(3), 227-232.
- อรุณี อุณหะวารากร. (2549). ความสุขจากการ เสียสละ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Aguirre, C. (2006). *San Mateo Happiness Index*. California: Notre Dame de Namur University.
- Blanchflower, D. G., Oswald, A. J., Clark, A., Tella, R. D., & Freeman, R. (2004). Well-being over time in Britain and the USA. *Journal of Public Economics*, 88, 1359-1386.
- Chichaya Changrian. (2010). *Happiness and It's Influencing Factors among Household Heads in Urban and Rural Areas of Thailand*. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration, Bangkok.
- Cohen, J. (1977). *Statistical power for the behavioral sciences* (2nd ed.). New York: Academic Press.
- Cummins, R. A. (2008). Increasing Population Happiness Through the Distribution of Resources. *Thammasat Economic Journal*, 26(2), 28-48.
- Dawson, J. F. (2014). Moderation in management research: What, why, when and how. *Journal of Business and Psychology*, 29, 1-19.
- Deaton, A. (2004). Health in an Age of Globalization. In *Brookings Trade Forum*. Washington: Brookings Institution Press.
- Diener, E. (2006). Guidelines for National Indicators of Subjective Well-Being and Ill-Being. *Applied Research Quality Life*, 1(July), 151-157.
- Diener, E., Ng, W., Harter, J., & Arora, R. (2010). Wealth and happiness across the world: Material prosperity predicts life evaluation, whereas psychosocial prosperity predicts positive feeling. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(July), 52-61.
- Easterbrook, G. (2003). *The Progress Paradox: How Life Gets Better While People Feel Worse*. New York: Random House.
- Easterlin, R. A. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. In P.A. David and M.W. Reder (Ed.), *Nations and Households in*

- Economic Growth: Essays in Honour of Moses Abramowitz*. New York and London: Academic Press.
- Easterlin, R. A. (2003). Explaining happiness. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 100(19), 11176-11183.
- Easterlin, R. A. (2008). Income and happiness: towards a unified theory. *The Economic Journal*, 11(473), 465-484.
- Gerdtham, U.-G., & Johannesson, M. (2001). The relationship between happiness, health, and socio-economic factors: results based on Swedish microdata. *The Journal of Socio-Economics*, 30(6), 553-557.
- Graham, C. (2008). *Measuring Quality of Life in Latin America: What Happiness Research Can (and Cannot) Contribute*. New York: Inter-American Development Bank.
- Graham, C., & Pettinato, S. (2002). Frustrated achievers: winners, losers, and subjective well-being in new market economies. *Journal of Development Studies*, 38, 100-140.
- Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (2016). *World Happiness Report 2016, Update (Vol. I)*. New York: Sustainable Development Solutions Network.
- Kahneman, D., & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Psychological and Cognitive Sciences*, 107(38), 16489-16493.
- Kahneman, D., Krueger, A. B., Schkade, D., Schwarz, N., & Stone, A. A. (2004). Would You Be Happier If You Were Richer? A Focusing Illusion. *Science magazine*, 312(5782), 1908-1910.
- Kalayanee Senasu, & Anusorn Singhapakdi. (2014). Happiness in Thailand: The Effects of Family, Health and Job Satisfaction and the Moderating Role of Gender. *JICA Research Institute*, 76(March), 1-30.
- Kim, H. K., & McKenry, P. C. (2002). The relationship between marriage and psychological well-being. *Journal of Family Issues*, 23(8), 885-911.
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a New Science* (Vol. The Penguin Press): New York.
- Manion, J. (2003). Joy at work: Creating a positive workplace. *Journal of Nursing Administration*, 33(12), 652-655.

- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Mentzakis, E., & Moro, M. (2007). The poor, the rich and the happy: Exploring the link between income and subjective well-being. *The Journal of Socio-Economics*, 38(1), 147-158.
- Nieuwenhuis, J., Völker, B., & Flap, H. (2013). A Bad Neighbour Is as Great a Plague as a Good One Is a Great Blessing: On Negative Relationships between Neighbours. *Urban Studies*, 50(14), 2904-2921.
- Piriya Pholphirul. (2014). Healthier and happier? The urban-rural divide in Thailand. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 24, 973-985.
- Rossarin Gray, Rungthong Kramanon, & Sasinee Thapsuwan. (2008). The determinants of happiness among Thai people: Some evidence from Chai Nat and Kanchanaburi. *Thammasat Economic Journal*, 2(June), 72-87.
- Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment*. New York: Free Press.
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
- Uchida, Y., Vinai Norasakkunkit, & Kitiyama, S. (2004). Cultural constructions of happiness: Theory and empirical evidence. *Journal of Happiness Studies*, 5, 223-239.
- Veenhoven, R. (1996). Happy Life-Expectancy: A Comprehensive Measure of Quality-of-life in Nations. *Social Indicators Research*, 39, 1-38.
- Wallis, C. (2005). The New Science of Happiness. *Time Magazine*.
- World Life Expectancy. (2016). World Happiness Map. Retrieved from <http://www.worldlifeexpectancy.com/world-happiness-map>

แบบสำรวจดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติของไทย พ.ศ. 2560

เวลาเริ่ม	
เวลาสิ้นสุด	

สถานที่ตั้งครัวเรือน

1. ภาค () 0. กรุงเทพมหานคร () 1. ภาคกลาง () 2. ภาคเหนือ () 3. ภาคอีสาน () 4. ภาคใต้
2. จังหวัด.....
3. อำเภอ/เขต.....
4. ตำบล/แขวง.....
5. () 1. ในเขตเทศบาล () 2. นอกเขตเทศบาล
6. เขตแจ้งบัญชี (EA)
7. ชื่อหมู่บ้าน..... หมู่ที่.....
บ้านเลขที่..... ถนน.....
8. ชื่อหัวหน้าครัวเรือน.....
9. สถานะผู้ให้ข้อมูลกับหัวหน้าครัวเรือน.....

คำยินยอมให้ข้อมูล

ข้าพเจ้าขอรับรองว่ามีความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัยและยินดีให้ข้อมูล เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวิจัย

ลงชื่อ.....

(ผู้ให้ข้อมูล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงชื่อ..... ตรวจสอบแล้ว ลงชื่อ.....

(ผู้สัมภาษณ์)

(ผู้ประสานงาน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ตรวจสอบแล้ว ลงชื่อ.....

(ทีมผู้วิจัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและครัวเรือน

1. เพศ () 0. ชาย () 1. หญิง () 2. อื่นๆ
2. อายุ..... ปี
3. สถานภาพสมรส () 0. หย่าร้าง () 1. หม้าย () 2. แยกกันอยู่
() 3. โสด () 4. สมรส () 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)
4. ระดับการศึกษา () 0. ไม่ได้เข้าโรงเรียน () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
() 3. มัธยมศึกษาปลาย/ปวช. () 4. อนุปริญญา/ปวส. () 5. ปริญญาตรี
() 6. ปริญญาโท () 7. ปริญญาเอก () 8. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)
5. ศาสนา () 1. พุทธ () 2. คริสต์ () 3. อิสลาม () 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)
6. สถานภาพการทำงาน อาชีพหลักหรืองานที่ใช้เวลาทำส่วนใหญ่
() 1. นายจ้าง () 2. ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง () 3. ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง
() 4. ลูกจ้างรัฐบาล () 5. ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ () 6. ลูกจ้างเอกชน
() 7. แม่บ้าน/ทำงานบ้าน () 8. เรียนหนังสือ () 9. เด็ก/คนชรา
() 10. ป่วย/พิการ (ไม่สามารถทำงานได้) () 11. กำลังหางาน () 12. สิ้นใจไม่ทำงาน
() 13. เกษียณอายุงาน () 14. เกษตรกร () 15. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)
7. โปรดประมาณเวลาที่ท่านใช้ในเวลา 24 ชั่วโมงของแต่ละวัน
(1) ใช้ในการทำงาน (เรียนหนังสือ) ชั่วโมง (2) ใช้ทำกิจกรรมส่วนตัว/ของครอบครัว ชั่วโมง
(3) พักผ่อน/ทำงานอดิเรก ชั่วโมง (4) นอนหลับ ชั่วโมง
8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด คน จำนวนสมาชิกที่ไม่ได้ทำงาน/ไม่มีรายได้ คน
จำนวนสมาชิกที่เป็นผู้ชราที่ต้องดูแล คน จำนวนสมาชิกที่ป่วย/ทุพพลภาพที่ต้องดูแล คน
9. ในปัจจุบันท่านมีสวัสดิการด้านรักษาพยาบาลต่อไปนี้หรือไม่
 - สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 0. ไม่มี () 1. มี
 - บัตรประกันสุขภาพ (30 บาท รักษาทุกโรค) () 0. ไม่มี () 1. มี
 - บัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลของลูกจ้าง/ผู้ประกันตน () 0. ไม่มี () 1. มี
 - บัตรประกันสุขภาพเอกชน () 0. ไม่มี () 1. มี
 - สวัสดิการโดยนายจ้าง () 0. ไม่มี () 1. มี
 - อื่นๆ (โปรดระบุ.....) () 0. ไม่มี () 1. มี

ตอนที่ 2 ระดับความสุข

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงชีวิตของท่านในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ให้ท่านสำรวจตัวท่านเองและประเมินเหตุการณ์หรือ ความพึงพอใจของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ○ ล้อมรอบข้อคำตอบที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

1. ตั้งแต่เกิดจนปัจจุบัน ท่านคิดว่าท่านมีความสุขในระดับใด (ระดับ 10 มีความสุขมากที่สุด และระดับ 0 ไม่มีความสุขเลย)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ไม่มีความสุขเลย มีความสุขมากที่สุด

โปรดให้เหตุผลว่าทำไมท่านจึงประเมินเช่นนั้น.....

2. ในอนาคตอีก 5 ปีข้างหน้า ท่านคิดว่าท่านจะมีความสุขอยู่ที่ระดับใด (ระดับ 10 มีความสุขมากที่สุด และระดับ 0 ไม่มีความสุขเลย)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ไม่มีความสุขเลย มีความสุขมากที่สุด

โปรดให้เหตุผลว่าทำไมท่านจึงประเมินเช่นนั้น.....

3. ท่านคาดหวังความสุขที่ท่านปรารถนาอยู่ในระดับใด (ระดับ 10 มีความสุขมากที่สุด และระดับ 0 ไม่มีความสุขเลย)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ไม่มีความสุขเลย มีความสุขมากที่สุด

โปรดให้เหตุผลว่าทำไมท่านจึงประเมินเช่นนั้น.....

4. คำถามนี้เกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมของท่าน ปัจจุบันท่านมีความพึงพอใจในชีวิตอยู่ในระดับใด (ระดับ 10 พึงพอใจอย่างยิ่งและระดับ 0 คือ ไม่พึงพอใจเลย)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ไม่พึงพอใจเลย พึงพอใจอย่างยิ่ง

โปรดให้เหตุผลว่าทำไมท่านจึงประเมินเช่นนั้น.....

5. กรุณาประเมินระดับผลกระทบของปัจจัยต่อไปนี้ที่ส่งผลต่อระดับความสุขของท่าน (ระดับ 10 ส่งผลกระทบมากที่สุด ระดับ 5 ส่งผลกระทบปานกลาง และระดับ 0 ไม่ส่งผลกระทบเลย)

ลำดับที่	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของท่าน	ระดับของผลกระทบ										
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	ภาวะสุขภาพโดยรวม ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	คุณภาพของสังคมและชุมชน (การมีเพื่อน เพื่อนบ้านที่ดี ชุมชนที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯ)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	ความสมดุลการใช้ชีวิตและการทำงาน (ปริมาณหน้าที่การงานเหมาะสม การมีเวลาว่าง และการพักผ่อนที่เพียงพอ ฯ)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	เศรษฐกิจของท่านเองและของครัวเรือน (รายรับ รายจ่าย เงินออม หนี้สิน)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	คุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม/สภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต (สภาพที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค เสียง แสงสว่าง ฯ)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	ปรัชญาแนวคิดในการดำเนินชีวิต (ความเป็นอยู่ที่ดี ความพอเพียง)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	ศาสนาและความเชื่อ (จิตใจที่สงบสุข สมองที่ปลอดโปร่ง ฯ)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การได้แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองที่ดี การได้ช่วยเหลือผู้อื่น	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การมีสิทธิเต็มขั้นในฐานะพลเมืองของประเทศคนหนึ่ง	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การบริหารงานของรัฐบาลและของผู้บริหารงานท้องถิ่น	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การได้อยู่ในประเทศที่เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การได้อยู่ในประเทศที่สังคมปลอดภัยและพลเมืองเฝ้าระวังคุณธรรม	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การได้อยู่ในประเทศที่เป็นสังคมประชาธิปไตยและมีธรรมาภิบาล	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การได้อยู่ในประเทศที่มีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	อื่นๆ โปรดระบุ	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	การมีผู้ชราหรือผู้ป่วยติดเตียงภายในบ้านที่ต้องดูแล (กรณีที่อยู่ในครัวเรือนของท่านมี)	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

เมื่อประเมินระดับผลกระทบเสร็จแล้ว กรุณาลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของท่านมากที่สุด 3 ลำดับแรก โดยใส่ตัวเลข 1-3 หน้าปัจจัยที่สำคัญในช่องลำดับที่ ตัวเลข 1 หมายถึง ปัจจัยที่สำคัญที่สุด และตัวเลข 2-3 หมายถึง ปัจจัยที่สำคัญรองลงมาเป็นที่ 2 และที่ 3 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 คุณภาพของชีวิตในมิติต่าง ๆ

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของท่าน ในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ให้ท่านสำรวจตัว

ท่านเองและประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่เป็นจริงกับตัวท่านมากที่สุด

3.1 คุณภาพชีวิตโดยรวม						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
1	ท่านมีความพึงพอใจในภาวะสุขภาพโดยรวม ทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของท่าน ที่ระดับใด					
2	ท่านมีความพึงพอใจในมาตรฐานการดำรงชีวิตของท่าน ที่ระดับใด					
3	ท่านมีความพึงพอใจในหน้าที่การงานของท่านที่ระดับใด (ไม่ว่าจะเป็นงานประจำ งานที่บ้าน งานที่โรงเรียน)					
4	ท่านมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของท่านที่มีต่อสมาชิกในครอบครัวที่ระดับใด					
5	ท่านมีความพึงพอใจในสมดุลการใช้ชีวิตและการทำงานของท่านที่ระดับใด					
6	ท่านมีความพึงพอใจในชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยปัจจุบันเพียงใด					

3.2 คุณภาพด้านสุขภาพ						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
1	ท่านพอใจกับสุขภาพร่างกายของท่านในตอนนี้น้อยเพียงใด					
R2	การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ท่านไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากนักเพียงใด					
3	ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆในแต่ละวันหรือไม่ (ทั้งเรื่องงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)					
4	ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่านมากนักเพียงใด					
R5	ท่านจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากนักเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน					
6	ท่านรู้สึกสบายใจ					
7	ท่านรู้สึกภูมิใจในตนเอง					
R8	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการดำเนินการดำเนินชีวิต					
R9	ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีแต่ความทุกข์					

3.2 คุณภาพด้านสุขภาพ						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
10	ท่านสามารถทำใจยอมรับปัญหาที่ยากจะแก้ไขได้					
11	ท่านมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีเหตุการณ์					
12	ท่านมั่นใจที่จะเผชิญเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต					
13	ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์					
14	ท่านรู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา					
15	ท่านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส					

3.3 คุณภาพด้านครอบครัว (ถามในกรณีที่ไม่มีสมาชิกในครอบครัวคนอื่นอยู่ด้วย)						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
1	ท่านรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว					
2	เมื่อป่วยหนัก ท่านเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลเป็นอย่างดี					
3	ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน					
4	ท่านและสมาชิกในครอบครัวได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน					
5	ท่านรู้สึกเป็นสุข เมื่อสมาชิกในครอบครัวของท่านประสบความสำเร็จ					
6	ท่านเชื่อว่าครอบครัวจะช่วยเหลือท่านได้ เมื่อท่านประสบปัญหา					

3.4 คุณภาพด้านสังคมและชุมชน						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
1	ท่านมีเพื่อนหรือคนอื่น ๆ ในสังคมคอยช่วยเหลือในยามที่ต้องการ					
2	ท่านมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน					
3	ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในชุมชน					
4	ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย					
5	ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออยู่ชุมชนนี้					
6	เมื่อท่านเดือดร้อน มีหน่วยงานชุมชนคอยช่วยเหลือ (เช่น วัด มูลนิธิ ชมรม ฯลฯ)					

3.5 คุณภาพด้านการงาน						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
1	ท่านรู้สึกพึงพอใจในการจัดสรรเวลาของตนเอง ทั้งการทำงาน ชีวิตส่วนตัวและครอบครัว					
R2	ท่านรู้สึกเหนื่อยมากกับการทำงานอาชีพ จนไม่สามารถทำงาน บ้านหรือให้เวลากับครอบครัว					
R3	ท่านรู้สึกเหนื่อยมากกับการทำงานบ้าน หรือให้เวลากับครอบครัวจนไม่สามารถทำงานอาชีพ					
R4	ท่านรู้สึกว่าเป็นการยากที่จะมีสมาธิกับการทำงานอาชีพ เพราะ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว					
5	ท่านมีเวลาพักผ่อนและได้ดูแลตัวเองอย่างเพียงพอ					
6	ตอนนี้ท่านมีความสุขกับงานที่ทำอยู่					

3.6 คุณภาพด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน						
ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่เลย
1	รายได้ที่ท่านได้รับเพียงพอต่อการใช้จ่ายสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีพ					
2	รายได้ในปัจจุบันช่วยให้ท่านมีเงินเหลือเก็บออมสำหรับใช้ในอนาคต					
3	ท่านมีเงินสำรองเพียงพอที่จะใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน					
4	ท่านสามารถจัดการปัญหาเรื่องหนี้สินได้					
5	ท่านมีรายได้เพียงพอที่จะนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมนันทนาการ เช่น ท่องเที่ยว ดูภาพยนตร์ เล่นกีฬา					

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและลักษณะที่อยู่อาศัย

1. รายได้ของตัวท่านเองต่อเดือน

- () 0. ไม่มีรายได้ () 1. ต่ำกว่า 1,500 บาท () 2. 1,500 – 3,000 บาท () 3. 3,001 – 5,000 บาท
 () 4. 5,001 – 10,000 บาท () 5. 10,001 – 15,000 บาท () 6. 15,001 – 30,000 บาท () 7. 30,001 – 50,000 บาท
 () 8. 50,001 – 80,000 บาท () 9. 80,001 – 100,000 บาท () 10. มากกว่า 100,000 บาท

2. รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

- () 0. ไม่มีรายได้ () 1. ต่ำกว่า 1,500 บาท () 2. 1,500 – 3,000 บาท () 3. 3,001 – 5,000 บาท
 () 4. 5,001 – 10,000 บาท () 5. 10,001 – 15,000 บาท () 6. 15,001 – 30,000 บาท () 7. 30,001 – 50,000 บาท
 () 8. 50,001 – 80,000 บาท () 9. 80,001 – 100,000 บาท () 10. มากกว่า 100,000 บาท

3. รายได้ของ**ตัวท่านเอง**ต่อเดือนที่ท่านคิดว่าเพียงพอต่อการดำรงชีวิต4. รายได้ของ**ครัวเรือน**ต่อเดือนที่ท่านคิดว่าเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

5. ปัจจุบัน ท่าน/สมาชิกในครอบครัว ได้กู้ยืมเงินกู้หรือไม่

() 0. ไม่ได้กู้ (โปรดข้ามไปทำข้อต่อไป)

() 1. กู้ (โปรดให้รายละเอียดเพิ่มเติม)

✓	แหล่งเงินกู้	จำนวนเงินกู้ (บาท)	วัตถุประสงค์การกู้
()	โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาของรัฐ		
()	โครงการธนาคารประชาชนเพื่อ ผู้ประกอบการอาชีพอิสระย่อย		
()	กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนชุมชนเมือง		
()	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.)		
()	ธนาคารออมสิน		
()	เงินกู้ในระบบ		
()	อื่น ๆ (โปรดระบุ		

6. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นระยะเวลา ปี เดือน

7. ประเภทที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน () 1. บ้านเดี่ยว () 2. ห้องแถว/ตึกแถว/อาคารพาณิชย์
 () 3. ทาวน์เฮาส์/บ้านแฝด () 4. ห้องภายในบ้าน
 () 5. เพิงพักชั่วคราว () 6. อพาร์ทเมนต์/แฟลต/คอนโด
 () 7. อื่น ๆ (โปรดระบุ

8. สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

- () 1. เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน () 2. เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน
 () 3. เป็นเจ้าของบ้านบนที่สาธารณะ () 4. เช่าซื้อ
 () 5. เช่า () 6. อยู่โดยผู้อื่นเสียค่าเช่าให้
 () 7. อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า () 8. อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา
 () 9. อาศัยอยู่กับญาติ () 10. อื่น ๆ (โปรดระบุ

9. การเข้าถึงของสิ่งอำนวยความสะดวก

- น้ำประปาภายในบ้าน () 0. ไม่มี () 1. มี
- น้ำประปาภายนอกบ้าน () 0. ไม่มี () 1. มี
- น้ำบ่อ/น้ำบาดาลนอกบ้าน () 0. ไม่มี () 1. มี
- ไฟฟ้า () 0. ไม่มี () 1. มี

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

*** ขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการสำรวจ ***

สำหรับผู้สัมภาษณ์เก็บข้อมูล

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ระบุสถานการณ์ขณะเก็บข้อมูล	อยู่เฉพาะผู้ให้ข้อมูลคนเดียว	มีสมาชิกคนอื่นในครอบครัวอยู่ด้วย	มีคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วย	มีคนอื่น ๆ ทั้งที่ใช้และที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วย	สัมภาษณ์ในที่ชุมชนที่มีคนอยู่ร่วมด้วยหลายคน

สำหรับผู้สัมภาษณ์เก็บข้อมูล

กรุณาระบุที่การสังเกต/สภาพการณ์ที่สำคัญหรือไม่ปกติ

สำหรับผู้ประสานการเก็บข้อมูล

1) G*Power Protocol

F tests - Linear multiple regression: Fixed model, R^2 deviation from zero

Analysis: A priori: Compute required sample size

Input: Effect size f^2 = 0.1862396

α err prob = 0.05

Power ($1-\beta$ err prob) = 0.99

Number of predictors = 11

Output: Noncentrality parameter λ = 35.1992844

Critical F = 1.8430804

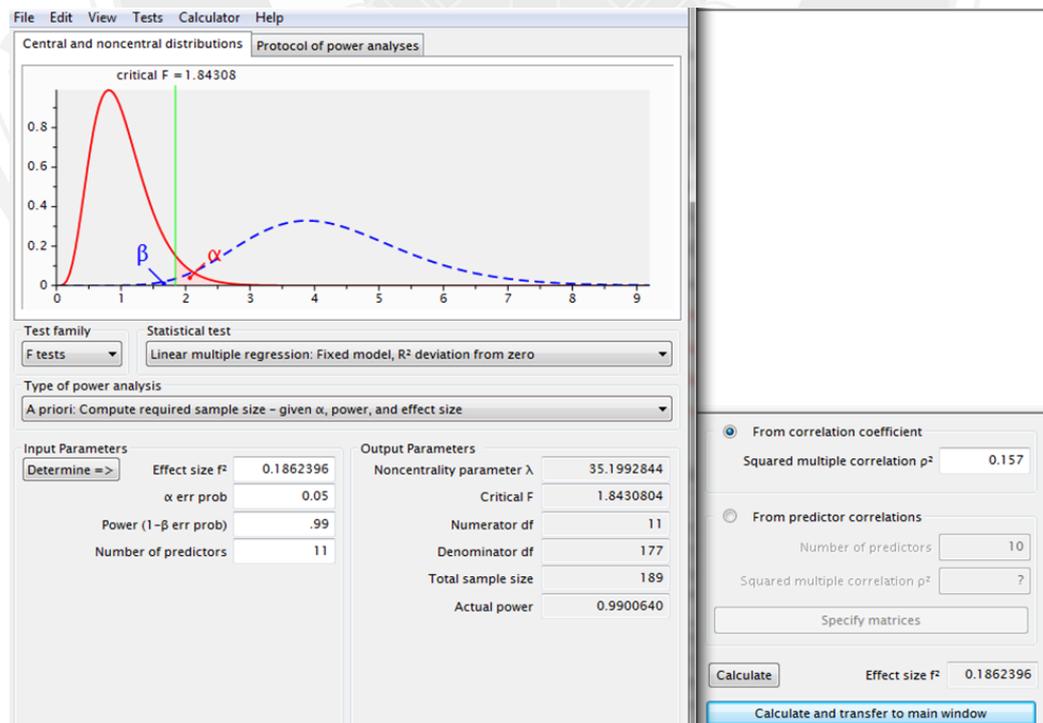
Numerator df = 11

Denominator df = 177

Total sample size = 189

Actual power = 0.9900640

2) หน้าจอโปรแกรม G*Power ที่คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ภาคผนวก ค

**การวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัว
และรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนเพิ่มเติม**

เพื่ออธิบายสาเหตุการมีนัยสำคัญในฐานะตัวแปรกำกับของกลุ่มสมาชิก

1) ค่าเฉลี่ยปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวตามระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือน

ระดับรายได้ ครัวเรือนต่อเดือน	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Minimum	Maximum
Below 1,500	3	3.667	2.309	1.333	1.00	5.00
1,500 - 3,000	5	3.733	0.847	0.379	2.67	4.83
3,001 - 5,000	3	3.611	0.419	0.242	3.17	4.00
5,001 - 10,000	19	4.140	0.513	0.118	3.17	4.83
10,001 - 15,000	29	3.868	0.776	0.144	1.00	5.00
15,001 - 30,000	99	4.098	0.687	0.069	2.00	5.00
30,001 - 50,000	91	4.209	0.522	0.055	2.83	5.00
50,001 - 80,000	60	4.250	0.565	0.073	3.00	5.00
80,001 - 100,000	21	4.254	0.417	0.091	3.67	5.00
above 100,000	70	4.562	0.530	0.063	3.17	5.00

2) การวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพด้านครอบครัวตามระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือน

ระดับรายได้ครัวเรือน ต่อเดือน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	16.640	9	1.849	4.873	0.000
Within Groups	147.967	390	0.379		
Total	164.607	399			

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล ชลิตา อีรานูพัฒนา
ประวัติการศึกษา บริหารธุรกิจ (การตลาด) เกียรตินิยมอันดับ 2
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีที่สำเร็จการศึกษา 2557
ประสบการณ์การทำงาน พ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2560
ผู้ช่วยวิจัย โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขมวลรวม
ประชาชนของไทย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

